

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYHAN GEÇGİN
UZUN
YÜRÜYÜŞ

roman

metis

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Ayhan Geçgin
UZUN YÜRÜYÜŞ

Ayhan Geçgin 1970 İstanbul doğumlu. ODTÜ Felsefe bölümünü bitirdi. İlk romanı *Kenarda* 2003'te yayımlandı. Diğer kitapları *Gençlik Düşü* (2006) ve *Son Adım* (2011). İstanbul'da yaşıyor.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Edebiyat
UZUN YÜRÜYÜŞ
Ayhan Geçgin
© Ayhan Geçgin, 2015
© Metis Yayınları, 2015

İlk Basım: Mart 2015

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Fotoğrafı:
Kıbrıs, Ocak 2014, fotoğrafçı belirsiz.
Fotoğraf Manipülasyon ve Tasarım: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-998-6

AYHAN GEÇGİN
UZUN YÜRÜYÜŞ

metis

*Bu kitabın esinlendiği yerlerden biri,
Hüseyin Kıran'ın yapıtlarıdır.
Kitap, ona ithaf edilmiştir.*

BİRİNCİ KİTAP

ŞEHİR

I

HAZIRLANDI. Küçük sırt çantasına birkaç parça eşya koydu. Sabah, diye düşündü, erkenden kalkıp yola koyulacağım. Uzun bir yürüyüş olacak bu.

İçeri, salona geçti. Annesi yine televizyonun karşısında uyuyakalmıştı. Seslenmeden önce yüzüne uzun uzun baktı. Genelde bakmazdı. Kim bu kadın, diye düşündü, onu gerçekten tanıyor muyum? Kendini bildi bileli aynı çatı altında birlikte oturmuşlardı. Baba çok önce bu dünyadan göçmüştü. Anne dul kalmıştı.

“Anne,” diye seslendi. Kadın hemen gözlerini açtı. Daha doğrusu önce bir gözü açıldı, diğer gözü ise bozuk bir kepenk gibi sonradan geldi, ötekine yetişene kadar bayağı bir süre geçti. Yaşlanmış, diye aklından geçti, ama ne zaman yaşlanmış? “Kalk da yatağına git, uyumuşsun.” Annesi, “Ah, içim geçmiş,” diyerek doğruldu. Sağa sola yalpalayarak tuvalete giderken “Akşam mide hapımı aldım mı?” diye sordu, ona mı, kendine mi, belli değildi, “Bu aralar çok unutkan olmuşum.”

Odasına geçti. Annesinin yatmasını, evin sessizleşmesini bekledi. Kadının yatması uzun sürerdi. Öncesinde mutfakta, banyoda, odasında bir sürü gürültü yapması gerekirdi.

Sonunda ev sessizleşti. Işığı söndürdü. Son gecesinde yattığı yerden, açık pencereden dışarıyı izledi. Aylardan mart, martın sonları. Dışarıda serin bir bahar gecesi vardı. Bahar bu yıl erkenden

gelmiŖe benziyordu. Çatıların üstünde, çinkodan yapılmıŖ ikinci bir çatı gibi uzanan sarımsı gökte, tek bir yıldız parlıyordu. Rzgr hafif hafif esiyor, uzaklardan köpek havlamaları geliyordu. Bir ge-mi düdüğü iki kez, tiz, keskin, kısa tt. Bir araba yokuŖtan aŖağı, geride bir süre daha uğultusunu bırakarak hızla geçti.

Kendine sordu: Eskiden ben neydim? Yanıtı: Burada, yıllarımı geçirdiğim bu evde hapistim. Gerçek bu, beni bir oda, yemek, öte-ki günlük gereksinimler karŖılığ burada tutmayı baŖardılar. Peki ama kim ya da kimler? Ya da belki ne? Yanıtı veremiyordu, iŖte bu ya da Ŗu, diyemiyordu. Önceden doğru dürüst yaptığı tek Ŗey, ya-kındaki parka gitmek, parkta dolanıp durmak, çemberler çizmek-ti. Ama bıkmıŖtı artık çemberler çizmekten, dönen, geri gelip du-ran Ŗeylerden. Ŗimdi yolu izleyeceğim, dedi kendi kendine, dm-düz gideceğim. Benim hicretim artık baŖlıyor.

Böylece uykuya daldı. Hiç olmadığı kadar deliksiz bir uyku çekti. Sabah ezanından önce uyandı. Kalkıp giyindi. Sessizce ha-reket ediyordu. Annesi uyanır korkusuyla tuvalete bile gitmedi. Annesinin uykusu hafifti. Çantasını sırtına geçirdi. Gz cep tele-fonuna iliŖti, kapatıp masanın üzerine bıraktı. Sonra kapıya doğru parmak uçlarında yürüdü. Kapı hafif bir gıcırtyla açıldı. Dinledi, annesinin yatakta öteki yana dnŖn iŖitti. Kapı kapanırken g-rlt çıkarmasın diye anahtarı dıŖarıdan deliğine sokup çevirdi. MenteŖeleri o korkunç sesiyle gıcırdamasınlar diye daha önce yağ-lamayı akıl etmiŖti. Kapıyı sessizce kapadı. DıŖarı çıkınca, diye d-Ŗnd, bu anahtardan da kurtulacağım. O sırada ıŖık algılayıcısı hareketi, yani onu algıladı, apartmanın ıŖığ yandı. Yanan ıŖıkla bir-likte bir dŖnce zihninden hızla geçti: Makineler uyumaz, insan-lar gibi değil. Belki insanlara görünmemek olasıydı, ama bu alet-lerden, algılayıcılardan, kameralardan kaçmak olanaklı mıydı?

Gün henüz ağarmamıŖtı. Hava serin, ortalık sessizdi. Sonba-harlık montunu giymiŖ olmasına rağmen tüyleri rpermiŖti. Belki serinlikten, belki sonunda bir karara varabildiğinden. Hızlı adımlarla aŖağ doğru yürümeye koyuldu. Arkasına bakmadan yürüyor-du. Kendi kendine artık arkaya bakmak yok, dedi. Mahalle delik

deşikti. Kazı alışması. Birdenbire, on yıllardır insanların tepesinden gevşekçe sarkıp uzayan kabloların aşağıdan, yerin altından geçirilmesine karar verilmişti. Niçin? Kim bilir? En azından o bilmiyordu. Kaldırım kenarında açılmış koca çukurlar vardı. Tam şimdi bu çukurlardan birine yuvarlanıp bir yerlerini sakatlaması herhalde pek iyi olmazdı. Ama çukurlara dūřmeye niyeti yoktu. Dūřse bile kalker, topallaya topallaya da olsa yūřmeye devam ederdi.

Sokakta kimse yoktu. Bir kōpek sūřsū ilerde dolanıyordu. Hafif bir eğımla aşağıya, sahile inen geniş sokağı ıktı. Dūkkānlar kapalıydı, bir-ikisinin sūř ışıkları birkaç renkte yanıp sōnuyordu. Yol ūstünde bir çay ocağı vardı. ay içmek istedi ama çay ocağı da kapalıydı. Kuytu bir kōřeye, bir ağıacın dibine işedi. Yolun sonunda boř, sessiz caddeden karşıya geçti, cadde kenarından deniz kıyısına doğıru yūřdū. evresinde orada burada bir hareketlilik azar azar başladı. Yol kenarında bir minibūř motorunu ısıtıyor, birkaç kiři hızlı adımlarla duraklara doğıru gidiyordu. Henūř tam olarak uyanmamışlardı, bacakları onları kendiliğınden taşıyordu.

Sahile indi, bir-iki kiřinin uyuduğı sıraları geçti. Yerler bira kutuları, pet řiřeler, çekirdek kabukları, sūřuklenen naylon pořetler, er ōple doluydu. Dostlarım diye dūřdū, artık bu sıralarda yatanlar olabilir mi? Ama dostluk mu arıyordu? Hayır, diye dūřdū, řu anda sorunum dostluk değıl. İlerde bir sıraya oturdu. Deniz koyu bir grilik içinde, hayran olunası bir kayıtsızlıkla ūnūnde uzanıyordu. Soğık bir rūřgār ara sıra denizi kımıldanıřlara boğarak yūzeyi boyunca kayıp sahile vuruyordu. Ūřdū, montuna iyice sarındı. Gūn aydınlanıyordu. Ama henūř saydam değıldi. Varlıkların kendilerine yer amaları için çabalamak zorunda kalacakları kadar yoğıun, doygun bir hava vardı. Arkada cılız ağılarda serçeler ūtuyordu. Onların ūtūřlerine arada sırada bir karganın ya da bir martının sesi karıřıyordu. Birden sessizliğı, bu gūzel, berrak su kūresini tūmūyle algıladı. Bu sessizlikten, daha doğırusu insan sesinin olmayıřından memnundu. Bir gūn, diye dūřdū, kulaklarımından insan sesi tūmūyle silinip gidecek mi? Ama bu rahatsızlık, hayır acı, insan sesinden duyduğum bu acı nereden geliyor?

Önceden, parkta otururken bazen elleriyle kulaklarını kapatır, düşünürdü. İnsanın en azından bir süre, başkaları için, yo, hayır, daha önemlisi kendi için dünyadan yok olma hakkı niçin yoktu? İşte, dedi, belki sonunda bunu başaracağım, kendim için bile yok olacağım.

Annesiyle bir apartmanın giriş katında iki oda bir salon bir evde oturuyordu. Apartmanın duvarları kâğıt gibiydi, komşuların kavgalarından işeme sesine, gürültücü çocuklarının yataklarda zıplayışına kadar her sesi olduğu gibi geçiriyordu. Çeşitli işlerde çalıştı, hiçbir işte uzun süre kalamadı. En son bir süpermarkette balık reyonunda çalışıyordu. Bütün gün ölü balıkların gözkapaksız gözlerini görüyor, balıkların ona bakıp durduğunu sanıyordu. Müşteriler geliyor, bakıp inceliyor, balıklarını seçiyorlardı. Balığı şeffaf eldivenler takılı elleriyle kavırıyor, tezgâha yatırıyor, balık hâlâ ona bakarken istedikleri biçimde kesiyor ya da dilimliyordu. Bu galiba bir yıl kadar önceydi. Yıl sonu sözleşmesi bittiğinde taşeron firma üç aylık maaşını şunu bunu bahane ederek oyalayıp vermedi. İki kez şirketin binasına gitti. Şirketin bekleme odası kendisi gibi bir sürü insanla doluydu. Onlarla konuşan yetkilinin uzun uzun anlattıklarını yarım kulakla dinledi. Anlaşılan şirket insanlardan kat kat daha fazla duygulara sahipti, dolayısıyla daha çok acı çekiyordu. Bu durumda sabır göstermek insanlara düşüyordu. Yetkili, iki ay sonra, valla kesin, diye sözünü bağladı. O da annesinin söylenmelerine rağmen peşini bıraktı. Annesi altmışı geçmesine rağmen sanki ona inat capcanlıydı. Sabahları telefon konuşmasıyla başlıyor, komşuları eve çağırıyor, yüksek sesle konuşup gülüyordu. Galiba sessizlik en korktuğu şeydi. Yerinde hiç durmuyor, sürekli bir iş çıkarıyor, orayı burayı süpürüp siliyordu.

Onun tek yaptığı yakındaki parka gitmekti. Kimseye görünmeden, apartmanda birileriyle karşılaşmamaya çalışarak evden çıkar, evin yukarısındaki, Boğaz'ın bir parçasını görebilecek kadar yüksekteki büyük parka doğru yürürdü. Parkın çevresini sayısız kez dolanır, iyice yorulunca uzun süre kımıldamamaya karar vererek bir sıraya otururdu. Ama tüm çabalarına karşın uzun süre yerinde

oturamazdı. Az sonra yeniden kalkar, dolanmaya başladır.

Ama yeter, dedi kendi kendine, gemişı düşünmek yok artık. Şu anda yerinden kımıldatılmaz gibi duran geçmişin bir gün bütünüyle geçip gideceğini umuyordu. Gemişı hareket ettirmek, diye mırıldandı, zamanı hareket ettirmek.

Güneş kendini iyice gösterdi, denizin rengi açılmaya, ısıldayıp kımıldamaya başladı. Önceden, diye düşünmeyi sürdürdü, belki bir ölüydüm, ölmüştüm, belki hâlâ öyleyim, ölüyüm. Ölme işim bitmedi, ölmeyi sürdürüyorum. Yine de, sonunun nasıl biteceğini bilmediği bu girişimi, içinde hâlâ canlı bir şeylerin olduğunu söylemiyor mu? Hayır, dedi kendi kendine, artık yanılsama yok, umut zırvaları, beklentiler yok, öldüğümü kabul etmek zor oldu.

Artık açık bir hedefi var. Şehrin dışına çıkmak, geniş bir ova, sessiz bir dağ eteği bulana kadar arkaya bakmadan yürümek. Sonunda, diye düşündü, her şeyi unutmak, insan olduğumu bile unutmak istiyorum. Kendimi parça parça, ip ip geriye doğru sökeceğim.

Şimdi sessizleşeceğim, gözlerimi kapatacak, bir süre hiçbir şey düşünmeyecek, hiç kımıldamayacağım. Bu benim yok olma alıştırmam olacak. Gözlerini kapadı, sessizleşti.

Bacağına çarpan bir şey onu uyandırdı. Uyukladı mı yoksa? Bir çöpçü oturduğu yerin altını ona aldırmaksızın, yok, hayır sanki saldırır gibi süpürüyordu. Bacağını çekmedi, çöpçüye aldırmadı. Etrafa baktı. Hareketlenmişti. Sıralarda yatan evsizler kalkıp gitmiş, onların yerini ikili üçlü kümeler almıştı. Serçeler susmuştu, birkaç güvercin, kargalarla birlikte çimenlik alanda dolaşıyordu. Kalkmadan önce çantasına bir kez daha baktı. İçindekilerin hepsi de vazgeçilebilir şeylerdi. Bir tek, çocukluğundan beridir kullandığı eskimiş mızıkası vazgeçilmezdi. Gerçi uzun süredir çalmıyordu ama yalnız günlerinde eşlik etsin diye yanına almıştı. Sonra etrafa çaktırmamaya çalışarak cüzdanını karıştırdı. Kimliğini ilk fırsatta yakacaktı. Yanında eğer dikkatli harcarsa epey idare edecek kadar parası vardı. Bir gün diye düşündü, paradan, şu tuhaf, renkli kâğıt parçalarından da kurtulabilecek miyim? Belki, diye düşündü, belki ben istemeden insanlar yemek verecek, su verecek bana, yolcu

bir sıcak çayımızı iç, biraz dinlen diyecekler. Neden olmasın? O zaman paraya ihtiyacım kalmayacak. Ama zorunda kalırsa herhalde dilenir, isterdi.

Ama belki hem paradan hem kimliğinden hemen kurtulmalıydı. Onları bir çöp kutusuna atıp ateşe vermeliydi. Bakalım.

Deniz kenarından Üsküdar'a doğru yürümeye başladı. Yol kenarından arabalar gürültüyle, homurdanarak geçiyordu. Otobüsler tikiş tikiş, camlara yapışmış insanların bakışları boştu. Yol kenarında yan yana üç tane dev reklam panosu vardı. Buradan geçerken her defasında gözü takılır, okurdu. Şimdi resimlerin iki yanında, altında ya da üstünde şunlar yazılıydı: GÜÇLÜ TÜRKİYE YENİ TÜRKİYE, AÇMA HALKASINI GETİRENE YARIM LİTRE HEDİYE, ÖNCE AL SONRA ÖDE.

Panoları geçti. Ağır ağır yürüyordu. Acelesi yoktu, nasılsa bir yere yetişmek zorunda değildi. Öte yandan içinde onu acele etmeye zorlayan, yetişmesi gerektiğini, zaten çok geç kaldığını söyleyen bir duygu vardı. Ama neye yetişecekti? Ama belki bu duygu tam tersini söylüyordu, hızla uzaklaş, arkana bakmadan tüm gücünle kaç, diyordu.

Böylece sanki ters yönlerden esen iki rüzgâr vardı. Biri, önünden esip onu yavaşlatır, çevresini sarıp kendi etrafında dönen yapraklar gibi yerinde tutarken, diğeri, arkasından bir fırtına gibi esiyor, giysilerinden içeri giriyor, onu itiyor, ileriye doğru sürüklüyordu. Yüzü, gövdesi sanki bu iki karşıt rüzgârın etkisiyle çarpılmış, yamulmuş, buruşmuş.

İlk gününde amaçsızca dolaşıp durdu. Kalabalıktan kaçınmaya çalıştı. Deniz kenarından ayrılıp içlere girdi. Akşama kadar bu küçük semtlerin içinde dolandı, dik yokuşlardan yukarı tırmanıp indi, uygun bir yer bulduğunda oturup dinlendi. Akşam karnı acıktı, bir esnaf lokantasında ev yemekleri yedi. Lokantadan çıktığında hava kararmıştı. Kendine gece için bir yer bulması gerekiyordu. Yürürken karşısına iki cadde arasında kalmış büyükçe bir park çıktı. Parkın küçük, demir kapısından içeri girdi. Parkın girişi uzun sokak lambalarından gelen güçlü ışıkla apaydınlıktı. Az ilerde kü-

çük, yapay bir dere, derenin üstünde de küçük, dört-beş adımlık demir bir köprü vardı. Bir koşu parkuru duvarların dibinden parkı dolanıyordu. Dereyi, küçük köprüyü geçti. Köprünün çevresindeki, düzenlenmiş çimenlik alandaki sıralardan ikisi doluydu. Birinde geçkin bir çift, diğerinde bira içen iki genç vardı. Köprüden geçip yürürken gençlerin bakışını üzerinde hissetti. Yürümeye devam etti. İlerde, dalları aşağı doğru eğik uzun ardıc ağaçlarının altında çalılardan oluşan bir öbikle kaplı çukurluk bir alan gördü. Burası yarı karanlıktı, ışıklar buraya ulaşana dek iyice zayıflıyordu. Çalıların arasında bir insanın sığabileceği kadar boşluk bulup toprak zemine uzandı. Toprak eğimliydi. Başını yukarı doğru koydu, sırt çantasını altına yastık yaptı. Geceyi burada geçirecekti, yarın da... Ama yarını düşünmek yok artık, dedi kendi kendine, bundan sonra yalnızca şimdi, yalnızca burası. Şimdi ve burayı ele geçireceğim, diye mırıldandı, şimdi ve burayı dolduracağım.

Eskiden, diye düşündü, şimdi ve burada benim hapishanemdi, onu ele geçiremiyordum. Ele geçirilmez olduğundan iki kat güçle üzerine kapanıyor, onu duvarları görünmez ama gerçek duvarlardan çok daha sağlam bir küreyle sarıyor, içinde zamanın kımıldamadığı sonsuz bir şimdiye mahkûm ediyordu. Bir yer sorunu bu. Daha doğrusu, belki bir yersizlik sorunu. Bu kötü sonsuzluk şöyle diyordu: Bir yer yok. Bu yersizlikle seni buraya kımıldamazca mahkûm ettim. İşte bu soyut şimdinin içinden, diye düşündü, bu kötü sonsuzluğun içinden somut bir yeri çekip çıkaracağım, bu uğursuz boşluğun üzerinde gerekirse bir toprak yeşerteceğim, canlı bir zamanı ellerimle kazıp ortaya çıkaracağım.

Hava serinledi, altındaki toprak soğumaya başladı. Yıldızlar hafif hafif dalgalanan sarımsı kıvılcık tabakanın gerisinde solgun, soluk titreşti. Park sessizlik içindeydi ama ötelere, ağaçların arkasından kentin hiç kesilmeyen, için için kaynayan uğultusu geliyordu. Altındaki zemin sertti. Kalktı, geldiği yöne baktı. Sıralarda oturanlar kalkmıştı. Park boş görünüyordu. Yeniden uzanmadan önce çalı çırpıyı, kurumuş yaprakları, yumuşak toprağı bir araya getirip uzandığı zemini yumuşatmaya çalıştı. Üşüyordu. Yine de tatlı bir

üşümeydi bu, serin bahar gecesinin tatlı üşümesi. Kentin seslerini havlayan köpeklerin sesi bastırıyordu. Bir siren sesi, herhalde bir ambulansın sireni, havayı çınlatarak geçti.

Hep gündüzleri kullandığı parkları bu kez gece kullanmak tuhaf hissettirdi. Kalbinin göğüs kafesinin içinde gürültüyle attığını fark etti. Dinledi. Dinledikçe yavaş yavaş sesin yer değiştirdiğini fark etti. Ses bu kez parkın derinliklerinden, ötelerden, tam tam sesleri gibi art arda, ağır ağır inen vuruşlar gibi geliyordu. Vuruşların bu çınlayan sesi ufkun belirsizliğine doğru tek bir sese dönüşerek uzayıp gitti, bir süre sonra gerçekten bir sesin olup olmadığının, duyulup duyulmadığının belirsizleştiği bir noktayı geçip sessizliğe karıştı.

Uykusu vardı ama uzun süre uyuyamadı. Kafasının arkasında sırt çantası, uzun süre ellerini göğsünün üstünde kavuşturarak bir ölü gibi kımıltısız durdu. Ancak çok sonra, gecenin laciverti azar azar seyrelmeye başladığında huzursuz bir uykuya daldı.

Ama kısa sürdü. Burada açıktaydı, savunmasızdı. Gerçi çalılar çevresini sarıp dışarıdan görünmemesini sağlıyordu ama iyi bir koranak değildi burası. Çevresindeki seslere ister istemez kulak verdi. Kentin hiç bitmeyen uğuldaması geride sürüyordu. Ara ara köpek ulumaları havayı sinir bozucu biçimde dolduruyordu. Hışırdayan yaprakları işitti, çatırtıları, sürükleniş seslerini, toprağın küçük yaratıklarının belli belirsiz duyulan küçük adımlarını işitti. Galiba bir böcek üzerinde geziyordu. Uyumalıyım, dedi kendi kendine. Bir süre sonra uyku diyemeyeceği gözü açık bir uykuya daldı.

Sabah çok erkenden, gün sökmeden uyandı. Bütün bedeni şişmiş, ayrıca üşümüştü. Henüz alacakaranlıktı. Kalkıp üstünü başını silkeledi. Parkın dışına doğru yürüdü. Sıralarda yatan birkaç insan vardı, hâlâ uyuyorlardı. Biri ayağını sıranın arkalığına atmıştı, ayakkabısı ayağından düşmek üzereydi. Böyle derin derin nasıl uyuyabiliyorlardı, şaşırdı.

Kuytu bir köşeye çömelip mesanesini, bağırsaklarını zorlaya zorlaya boşalttı. Yine de açıktaki kışının onu okşayan tatlı esintiden apaçık bir zevk alışına şaşıtı. Yaprak parçalarıyla temizlenip panto-

lonunu çekti. Parktan çıktığında bir polis arabası yanından geçti. Ya şimdi dururlarsa, diye korkuya kapıldı, kim olduğumu, burada ne aradığımı sorarlarsa? Onlara ne diyeceğim? Araba yavaşladı. Sağ tarafta oturan polisin şiş gözlerini üzerinde hissetti. Bir işi varmış ya da işe gidiyormuş gibi bir tavır takınmaya çalıştı. Belki bir-iki yalan uydurabilir ya da dosdoğru amacını anlatırdı. Ama o zaman onu geri götürür, kaçmaya çalıştığı yere geri gönderirlerdi.

Neyse ki polis arabası geçip gitti. Annesini düşündü. Herhalde meraklanmaya başlamıştı. Belki polise haber vermişti bile. Ama geriye bakmak yok, geride kalmış şeyleri düşünmek yok artık, dedi yeniden, bir amacım var benim, dosdoğru gitmek. Tek düşünmem gereken bu, ileriye gitmek, çizginin sonuna varmak, belki çizginin sonundan, eğer varsa, öteki tarafa çıkmak.

Ama dümdüz bir çizgi izleyecekse, bir pusulaya gereksinimi yok mu? Pusulası yoktu. Yönlerle ilgili bildiği pek bir şey yoktu. Güneş nasıl izlenir, bilmiyordu, güneşi izlemek diye bir şey varsa herhalde onun için de bir alet gerekirdi. Yıldızları okuyamaz, zaten geceleri ilerleyebileceğini sanmıyordu. Öyleyse kendine mi güvenmeliydi, içinde ona doğru yönü gösterecek bir pusulanın olduğuna mı inanmalıydı?

Belki bir zamanlar inanıyordu, herhalde inanıyordu ya da belki inanabilirdi. Ne olduğunu bilmese bile ona doğru yönde olduğunu söyleyen bir şeyin, bir tür iç pusulanın varlığını içinde zaman zaman duyduğunu sanmıştı, tüm yanlış yollar, hatayla dönölüvermişler, hatta çıkmazlar bile bu doğru yönün güzergâhı içindeydi. Ya da belki bir sesti bu, kimi zaman onu işittiğini sanırdı. Yine de ses demek fazla olurdu, belki henüz bir sese kavuşamamış bir ses ya da böyle bir şey olabilirse, ses öncesi bir ses. Sonra işitmez oldu.

Bu durumda kala kala düz çizgiyi izlediğini umut etmek gibi güvenilmez bir şey kalıyordu. Ama ne kadar güvenilmez olursa olsun, bunu yapacaktı. Ayrıca şu da vardı: Eğer ona doğru yönün ne olduğunu söyleyen bir şey yoksa, yanlış yönde olduğunu söyleyecek bir şey de yok demektir. Belki düz çizgi tam olarak budur, ne doğru ne de yanlış yön olduğu söylenemeyecek çizgidir.

Yeniden deniz kenarına indi. Henüz bütün bütüne aydınlanmamış havada, titreyen, pütür pütür olmuş derisiyle derin nefesler alıp vererek sahilde yürüdü. Gün ağır ağır, kat kat sökülüyor, gün ışığının göğü geniş çember parçasını çizerek yeniden yeryüzünün üstüne seriliyor, deniz yoğun karanlığının içinden çıkıp yeniden varlığa geliyordu. Bir dünya, diye düşündü, yeryüzünün bu küçük parçasında, bu ılık mart sabahında, ağır ağır ortaya çıkan bir dünya. Bu benim ilk sabahım diyebilirdi, daha doğrusu demek isterdi, ilk sabahım, derdi, üzerime hep ilk gibi doğan sabahım.

Denizin hafif hafif kımıldanışına dalıp gitti. Gökyüzünden daha koyu renkteydi, hâlâ geceyi saklıyordu. Saf güç, diye mırıldandı, insanın yalnızca kendi gücüyle, bu dünyada var olması olanaklı değil mi? Çevresindeki insanlardan aldığı güçle değil, onaylamalar, sevgiler ya da nefretlerle değil, kendi içinden doğan gücüyle var olması olanaklı değil mi?

Geri dönüş yolunu henüz yitirmedi, bunun farkındaydı. Evden çok uzaklaşmış değildi, doğrusu henüz düz bir çizgi üzerinde ilerlemeye başlayabilmiş bile değildi, galiba hâlâ alışık olduğu çemberin içinde dolanıp duruyordu. Bazen içinden, ne yapıyorsun sen, diyen bir ses yükseliyordu, evden kaçmak da nedir, çocuk musun? Annesi aklına geliyordu, yaşlı, yalnız bir kadın, içinden birden koşa koşa eve dönmek arzusu yükseliyordu. Sonra durup düşünüyor, kendini toparlıyordu. Çocukça bir şey değil bu, uzun uzun yıllarca düşünüp verilmiş bir karar. Doğru, belki açık açık düşünmedi ama galiba belirsizce de olsa bir yandan sürekli düşünüp durdu. Öte taraftan belki karar dememeliydi buna, yapabileceği tek şey, kendini önünde bulduğu tek kapıydı.

İkinci gününde de dolanıp durdu. Üsküdar sahilinde oyalandı. Ortalık arabalarla, insanlarla tıklım tıklım, tıklıs tıklıştı. Meydanın ortasında neredeyse iki adam boyunda demirden korkulukların çerçevelediği büyük çukurda metro inşaatı sürüyordu. Camilerin minarelerine gökyüzüne yükselen vinçlerin hareket eden büyük kolları karışıyordu. Kalabalığın içinde sürüklendi. Sonra ara sokaklara doğru yürüdü ya da belki püskürtüldü. Bir süre bir adamın

peşine takıldı. Adam sokak sokak dolaşıyor, eskimiş ceketinin cebinden kedi mamaları çıkarıp kedilere azar azar veriyordu. Tartışan genç bir kızla oğlanın önünden geçti. Kız oğlandan daha uzun-du, oğlan kaldırımın kenarına çıkıp boylarını dengelemişti. Geçerken oğlanın yalan söylüyorsun dediğini işitti.

Akşam bir esnaf lokantasında yemek yedi. Sabah bir börekçide kahvaltı yapmıştı. Bu yemekle birlikte böylece iki öğün yemiş oluyordu. Şimdilik günde iki öğün, zamanla tek bir öğüne düşürmeye niyetliydi.

Yemekten sonra karşısına çıkan bir çocuk parkında oturdu. Bir süre çocukları izledi, oynayışlarını, salıncağa, tahterevalliyeye binişlerini, kaydıraktan kayışlarını, çığlıklar atarak sağa sola koşturmalarını seyrederek oyalandı. Sonra kalktı, yolun karşısına geçerken bir motosiklet, bir kurye, pizza ya da pide dağıtanlardan biri, kornaya basarak hemen dibinden hızla geçti. Motosiklet sürücüsünün küfürlerinin havada dağılan son hecelerini işitti.

Akşam oldu. Güneş ağır ağır göğü terk etti, terk edilmiş, durgun gökte, yükseklerde soluk mavi birkaç bulut kaldı. Daha aşağılarda kargalar dolanıyor, kırlangıçlar bir apartman çatısından diğerine çığlıklar atarak dönüyordu. Varlıklar arasındaki bağ, kurşun renkli havada sanki gevşemiş, sıvılaşmıştı. Sokaklar boşalmıştı, yemek vakti. Açık pencerelerden tabak çanak şangırtıları, televizyon sesleri geliyordu.

İkinci günü böyle geçti. İkinci günüm böyle geçti, dedi kendi kendine. Kafası ağırlaşmış uğulduyor, şakakları zonkluyordu. Bir şey olmamasına rağmen kendini nedense hırpalanmış hissediyordu. Belki sadece günün yorgunluğu. Uzun bir gündü, bu doğru. Ama başka bir şey daha vardı, peşinde sürüklediği çapa gibi bir şey, bu paslı, ağır çapanın onu yere bastırıldığını, iyice aşağılara çektiğini hissediyordu. Belki de gecikmiş bir eylem benimki, diye düşündü, artık hiçbir anlamı kalmamış, çoktan eskimiş bir eylem.

Geceyi geçirmek için yeniden aynı parka geldi ya da daha doğrusu ayakları onu yeniden parka getirdi. Bir önceki gece yattığı çalı öbeğinde yeniden toprağa uzandı. Ardıç ağaçlarının iğne dalları

arasından parça parça görünen gökyüzüne baktı. Yukarda ağır ağır hareket eden grimsi bulutlar, bulutların üstünde birkaç soluk yıldız vardı. Bir yarasa tepesinde dönüp duruyordu. Az sonra bir tanesi daha ona katıldı, birlikte zikzaklar, sekizler çizip uçuştular. Sonra yeniden tek bir yarasa kaldı. Kalbi yeniden gürültüyle atmaya başladı, şu iki günde ona büzülmüş gibi gelen göğüs kafesinde değil de sanki kulaklarında atıyordu. Gözlerinin önünde, gecenin içinde ikinci bir gece varmış gibi, bu ilk gecenin ulaşamadığı kesif bir gecenin kat kat açıldığını gördü. Gözünü kırpmadan, soluğunu kesen bu karanlığa gücü yettiğince baktı. Ama sonunda bakışı geri püskürtüldü. Bir koluyla yüzünü kapattı, yüzükoyun toprağın üzerine döndü. Kendini toprağa iyice bastırdı. Az sonra sakinleşir gibi oldu.

Belki, diye düşündü, gerçekten eski bir arzu bu, kasılan bir kas gibi beni yeniden vuran ölü bir arzu. İşin aslı arzular çoktan yok oldu, istekler çoktan geride kaldı. Zayıflık, güçsüzlük, durumum bu benim. Kımıldamamak, hiçbir şey yapmamak isterken, hatta bunu bile istemezken hareket etmek zorundayım. Ona kalan tek kapı belki çoktan kapandı.

Bir zamanlar yerle göğün birbirine karışıp ayrılmaz olduğu, buğuyla titreşen ufka doğru yürüten birini hayal ederdi. Sise karışıp gözden yittiği o ânı hayal ederdi. Gözden yiten o kişi olmak isterdi.

Ama hâlâ bir ufuk var mı? Hissettiği tam tersiydi: Dünya sanki artık genişleyen, geniş göğün altında, insanın ayakları altında ufka doğru uzayıp giden düz bir yüzey değil de hemen yanı başında yükselen bir duvara dönüşmüş. Ya da artık küçük bir küre bu, yalnız o kişiyi saran, bir insan boyutunda, küçük, saydam bir dünya.

Bu kürenin içinde deviniyor, bu kürenin içinde nefes alıyor, bunun içinde hissediyordu, duvarları görünmese de elini uzatıp onu çevreleyen o zarımsı, pullu, solungaçlı saydam dokusuna dokunabiliyordu. Çevresini saran manzara da ötelere uzanmıyordu, bu küçük kürenin hemen yüzeyinde, onun saydam zarına yerleşmiş, oraya yapışmıştı.

Burada, diye düşündü, bu saydam kürenin içinde hem hareket ediyor hem kımıldayamıyorum, burada, bu saydam kürenin içinde ne yaşıyor ne de ölebiliyorum.

Öyleyse, dedi kendi kendine, nasıl kımıldayabilirim, yürüyüşümü nasıl gerçekleştirebilirim, bu küreyi kesip geçen bir düz çizgiyi yürüyüşümle nasıl çizebilirim?

Kötü bir uykuya, tedirgin bir hayvan uykusuna daldı. Kendini ateşlenmiş, hasta hissediyordu. Kafasının ağırlığı iki katına çıkmıştı, sanki iki kafa taşıyordu. Bu ikinci, istese de kesip atamayacağı görünmez kafası ilkinden çok daha ağırdı, bir gülle gibi ağırdı, sanki elleriyle onu hep desteklemesi, taşıması gerekiyordu. Uyuyabilmek için sağa sola dönüp durdu, kafalarının ağırlığını azaltacak bir konum bulmaya çalıştı. Yan dönüp iyice kıvrıldı. Bu güçsüzlük ne, diye düşündü, nereden geliyor?

Kulağını iyice toprağa yapıştırdı. Bir süre sonra ağır ağır yer değiştiren yer katmanlarını, akan kıvılcık lav nehirlerini işittiğini sandı. Toprak hareket ediyor, soluk alan bir göğüs gibi hafifçe şişip iniyordu. Benimki sürükleniş, dedi kendi kendine, başka bir şey değil. Bir iradem varmış, bir şeyi yapmaya kararlıymışım gibi konuşup duruyorum, oysa hiç gücüm yok, burada, sanki denizin üzerindeki bir toprak parçası, bir adaymış gibi ağır ağır kayan toprağın üstünde sürükleniyorum.

Bir süredir Kadıköy’de. Sonraki iki geceyi daha aynı parkta, önceden yattığı yerde geçirdi. Dördüncü gece yarı uykusunda saldırıya uğradı. Baş boşluğa düşünce sıçradı. Biri başının altından çantayı çekmişti. Kalkmaya çalışırken bir başkası üzerine abandı. Önce bunun bir karabasan olduğunu sandı ama değildi, üstünde kanlı canlı bir insan vardı. Kendini şaşırtan bir güçle adamı üstünden savurup attı. Doğrulmaya çalışırken ötekinin tekmesi suratında patladı. Ardından diğeri de ona katıldı. Başını elleri arasına alıp tekmelemlerin dinmesini bekledi. Bir el montunu çektişirdi, iç cebindeki

cüzdanı aldı. Ardından koşarak uzaklaştılar. Koşup kaçarlarken gecenin içinde yankılanan kahkahalarını işitti. Galiba on yedi-on sekiz yaşlarında iki genç çocuktu bunlar. Bir süre olduğu yerde kırmildamadan yattı, ardından kalktı. Burnu kanıyordu, parmaklarıyla burnuna bastırarak çantasına bakındı. Bulamadı. Herhalde çanta da gitmişti. Parktan çıkıp yürümeye koyuldu. Gece, boş sokaklarda hızlı hızlı yürüyerek Kadıköy'ün yolunu tuttu. Yürüyüşü onu biraz sakinleştirdi. Ama içine sanki saldırganların gövdesinden gelen fazladan bir güç, ne yapacağını bilmediği bir kuvvet girmişti. Bir süre sonra koşmaya başladı.

Deniz kenarına varana kadar koştu. Sahile gelince demir parmaklıklara dayanarak soluklandı. Denizin üstünde bir yanından kemirilmeye başlamış bir dolunay vardı, sular gümüş bir parıltıyla hafif hafif çalkalanıyordu. Sıralar doluydu. Her bir sırada birileri yatmış uyuyordu. Tenha bir yerde kenardaki basamaklardan birine uzandı. Bedenin ağrısını hissetmeye başladı. Şakakları, çenesi, böğründe bir yerler zonkluyordu. Gün aydınlanana kadar olduğu yerde zonklayan yerlerini dinleyerek kımlıtsız kaldı.

Önce kendini koruyacak bir şey, bir bıçak, çakı ya da falçata gibi bir şey edinmeyi düşündü. Ama herhalde parasını ya da başka bir şeylerini istedi diye insanları bıçaklayacak değildi. Belki bu olayı bir ders gibi görmeliydi. Aslında karşı koymamalıydı, gereksizdi. İşin aslı, onu kimliğinden de, sanki tatile gidiyormuş gibi hazırladığı o saçma çantasından da, içindeki ıvır zıvırdan da kurtarmışlardı. Bir tek mızıkasını kaybetmek onu üzmüştü. Onu uzun yürüyüşlerine saklıyordu, yol kenarlarındaki konaklamalarına, aysız gecelere, ıssız ormanlık alanlara, tatlı su kenarlarına. Belki sonunda müziğe gereksinimi kalmayacaktı, hatta sesi kulaklarını tırmalayacaktı, ama o zamana kadar yanında bulunsun, kırık ezgileri sessizlikte yayılsın isterdi.

Ceplerinde kalan son parayla birkaç gün daha ucuz lokantalarda yemek yedi. Akşamları bir öğün. Öğleye doğru nedense yürek rengi diye düşündüğü kızıl bir elma yiyordu, öğleden sonra bir tane daha. Manavdan satın almıştı. Sonra parası bitti. İzleyen günle-

ri aç geçirdi. Tüm düşüncesi yemek olup çıkmıştı. Akşam olup hava ağır ağır kararmaya başlayınca buna bir de yatacak yer sorunu ekleniyordu. Olaydan sonraki iki gün yıkılmak üzere olan terk edilmiş bir evde yattı. Bir geceyi mezarlıkta geçirdi. Sonra yeniden parklarda yatmaya başladı. Tedirgin, her an uyanmaya hazır, tetikte uykulardı bunlar. Gece daha çok tetikte oluyor, gündüzleriye dalgınllaşıyordu. Yine de dalgınlığı içinde sanki kafasının içinde hiç kapanmayan bir göz taşıyordu.

Neyse ki hâlâ orada burada, tek tük çeşmeler ya da bazı dükkânların önüne konmuş, üzerinde sebil ya da hayrat yazan su makineleri bulunuyordu. Bol bol, karnı iyice şişene kadar su içiyordu. Açlığa artık dayanamayınca çöplerden kendine yiyecek bir şeyler bulmaya çalıştı. Bir çöpe eğildi. Bağlı poşetleri tiksinerak açmaya koyuldu. Ellerine artıkların sıvısı bulaştı. Poşetleri açmaktan vazgeçti. Birkaçını kaldırıncı bir pizza kutusu karşısına çıktı. Boştu. Silip süpürülmüştü. Kutunun kenarlarında yalnızca birkaç kırıntı kalmıştı. Bıraktı.

Bir akşam bir dönercinin önünde sessizce dikilen bir adam gördü. Bir süre sonra dönerci yarım ekmek döneri adama uzattı, adam da yine sessizce dönerini alıp gitti. Bunun üzerine aynı şeyi denemeye karar verdi. Önüne çıkan ilk dönercinin önünde sessizce bekledi. Kovalandı. İkinci dönerci herhalde sinirli bir adamdı. Dönerci bıçağını yüzüne doğru sallayarak küfürler etti. Üçüncüsü sessiz dikilişini bir süre seyrettikten sonra yarım ekmek döneri “al bakalım,” deyip ona uzattı. Bekleyişi sırasında dükkânın önünde yatan iri, boz bir sokak köpeği ona havlayıp durdu. Herhalde kendi çöplüğüne girmesinden hoşlanmamıştı. Köpeğe hiç bakmadı, yarım ekmek döneri aldıktan sonra yavaş yavaş uzaklaştı. Bir parka gelince bir sıraya oturdu.

Hava kararmaya başlamıştı. Yiyecek için bu çabalama bütün gün sürmüştü. Parkın sıralarında anneler, birkaç yaşlı, daha kuytuda birbirine sarılmış genç bir çift vardı. Akasyaların pembemsi beyaz çiçekleri kararan havada, ışık kendi içlerinden yayılıyormuşçasına parlıyordu. Son kalan çocuklar oyun araçlarında oynuyor-

du. Yemeği elinde bir süre çocukları izledi. Nedense birden bütün açlığı geçmişti, elindeki yemeği yemek içinden gelmiyordu. Açlıktan kaynaklanmayan tuhaf bir acıyı tam midesinde hissediyordu. Yemek, diye düşündü, bu dünyaya, insanlara bağlı tutuyor beni. Yemeği başka türlü elde etmesi gerekiyordu ama nasıl? Yemeğin öyle ya da böyle karşısına çıkmasını mı beklemeliydi? Ama en iyisi yemek yemeden yaşamanın bir yolunu bulmak olurdu.

Dönerden bir-iki ısıruk ancak yiyebildi, güçlükle çiğneyip kendini zorlayarak yuttu. Bütün iştahı kaçmıştı. Yediği yemeğin tadı berbattı, oysa beklerken ağzından salyalar akıyordu. Belki yemek düşüncesi, yemeğin kendisinden daha güçlüydü. Belki düşünceler bedenin en sağlam parçasından, örneğin kemiklerden bile daha sağlam bir maddeden yapılmışlardı. Kafatası çürüyüp gittikten sonra bile içindeki düşüncelerin yaşamayı sürdüreceğini düşünmek canını sıktı.

Yiyeceğin kalanını öteki yaratıklar, kuşlar, böcekler ya da aç insanlar için bir kenara bıraktı. Sonra gözlerini kapadı, su altına dalar gibi nefesini tuttu, sessizce, hiç kımıldamadan uzun süre oturdu. şüphesiz bir ilerlemeydi bu.

Kadıköy’de öteye beriye savrulup durdu. Sakalları uzamaya, kıya-feti üstünde paralanmaya başladı. Önceleri kendi kokusuna dayanamıyordu, sonra alıştı, duymaz oldu. Belki koku alma duyusunu, tıpkı tat duyusu gibi yitiriyordu. Bazen dakikalarca, kan akana kadar kaşınıyordu. Görünürde bit yoktu ama belki bitlenmişti. Bazen ellerini uzayan sakallarında gezdiriyordu. Ne yazık ki gür değilerdi, Tatar sakalı gibi iki yandan, bir de çenesinden tel tel, yoluk yoluk çıkıyorlardı.

Hareketleri ağırlaşmıştı, çoğu zaman yerinden kımıldamak istemiyordu. Oturduğu yerde ya da yürürken dalıp gidiyor, sonra dalıp gittiğini fark ediyor, ne düşünüyordum diye kendine sorunca hiçbir şey bulamıyordu. Yalnızca bir uğultu ayırt ediyordu. Kafa-

sının içinde kimi cümle parçalarının, kime ya da neye ait olduğu belli olmayan seslerin uğultusu dönüp duruyordu.

Gidip sahil kenarında bir sıraya oturdu. İki gündür, yerde bir kaldırımın kenarında bulduğu sarı bir elma dışında hiçbir şey yememişti. Midesi kasılıyor, şakakları zonkluyor, çenesi sızlıyordu.

Kulağı sanki midesinin üstüne inmişti. Sürekli onu duyuyordu. Onu unuttuğu anlarda bile alttan alta işitmeyi sürdürüyordu. İnsan iç organlarını hissedebilir miydi? Bazen kanının akışını duyduğunu, damar çeperlerine sürtünüşünü hissettiğini sanıyordu. Bağır-saklarının kıvrımlarının gevşeyip büzüştüğünü de hissedebiliyordu. Midesini ise istemediği halde gayet iyi hissediyordu. İçerde, ondan habersizce, bağımsızca, kendi kendine tüm bu şeylerin çalışmayı sürdürüşü tuhafına gidiyordu.

Bir süre midesini unutmak için kalabalığı izledi. Vapurlardan sürekli bir insan sürüsü boşalıyor, yerini yenilerine bırakıyordu. Ötede elektronik sazi, ağzının ucunda sesini hoparlöre bağlayan küçük mikrofonuyla bir adam yanık türküler söylüyordu. Yalın ayak Çingene çocukları gelip geçenden para istiyordu. Bazısı insanların ayaklarına yapışıyor, parayı alana kadar bırakmıyordu. İnsanlar hızla geçip gidiyor, bir sürü ses birbirine karışıp kulaklarında çınlıyordu. Kalabalığa bakıp nasıl bir kalabalık bu, diye kendine sordu, nasıl bir dünya bu? Aklında insanlar değil, sadece geçip giden ayakların hareketi kalıyordu. Ayaklara bakılırsa hızlı ayakların dünyası, yere abanan adımların dünyasıydı bu. Ama nereden gelip nereye gidiyorlardı? Onların böyle hareket etmesini sağlayan şey neydi? Şu dünyayı döndüren şey neydi?

Bu kentte doğup büyümüş olmasına rağmen ne bu kenti tanıdığını hissediyordu, ne içinde yaşayanlarını. Belki de az çok bildiği, tanıdığı dünya çoktan yok olup gitmişti. İçinden bazen birini çevirip burası neresi, hangi kent diye sorası geliyordu, tüm bu insanlar kim?

Bir zamanlar galiba dünyanın dönmesine, dönmeyi sürdürmesine öfkelenirdi. Biri çıkıp peki ama ne istiyorsun dese, herhalde böyle derdi, dünya dursun istiyorum. Elbette dünya durmuyor, hiç

durmuyor, aksine daha da hızlanarak çevresinde dönüyordu.

Ama galiba uzunca bir süredir pek bir şey hissetmiyordu. Bilmediği, anlamadığı, tanımadığı bu dünyaya biraz şaşkınlıkla, biraz budalaca bir ifadeyle bakıyordu. Onu hareket ettiren şeyi anlayabilseydim, diye düşündü, belki durdurabilirdim de.

İstedğim çekip gitmek, diye yüksek sesle yineledi. Ama şimdiye kadar yerine getiremediği, yapamadığı da buydu. Kendini oturduğu yerden kaldırmakta bile zorlanıyordu. Bu derece bir hızla güçten düşebileceği hiç aklına gelmemişti. Şimdiye kadar hayatı boyunca bir hastanenin kapısından içeri adımını bile atmamıştı. Bedence düştüğü bu güçsüzlük yeni bir şeydi.

Yukarılara, Kızıltoprak'a doğru yürümeye başladı. Vakit öğleyi geçmişti. Hava bulutluydu. Güneş, iri bulut kümelerinin arasına girip çıkıyor, hava bir aydınlanıp bir kararıyordu. Karnı galiba sırtına yapışmıştı. Yürürken havanın değil, daha koyu, daha yoğun bir şeyin, cıvanın ya da sıvılaşmış kurşunun içinde yol alıyormuş gibi kolunu bacağını çekip almak zorunda kalıyordu. Eklem yerleri de galiba giderek katılaşıyordu. Yemek yemem gerek, dedi kendi kendine. Aynı zamanda canı hiçbir şey istemiyordu.

Günler uzundu. Belki aynı gün kendi üstüne binip duruyordu. Ama aynı zamanda günlerin akışının sanki günbegün çözüldüğünü görüyordu. Onları birbirine bağlayan gümüş telciklerin, bu aşınmış, hırpalanmış, yıpranmış lif lif iplikçiklerin ortaya çıktığını görüyordu. Gözlerini kapıyor, onların solgun parlayışlarını, kopu kopacak titreyişlerini izliyor, rüzgârda çıkardıkları zayıf, titrek seslerini, köhne tınlayışlarını duyuyordu. Kim bilir belki tümüyle kopup gidecekleri gün yaklaşıyordu. Günlerin tespih taneleri, yaldızlı boncuklar ya da boyalı misketler gibi havaya saçılacağı günü görmek isterdi.

Ayağının önüne birkaç büyük karton kutu düştü. Biri seslendi. "Kardaş, şunları arabaya ativer hele bi zahmet." O zaman bir süredir yürümediğini, aslında olduğu yerde, bir çöp el arabasının yakınında dikildiğini fark etti. Ona seslenen, genç bir çöp toplayıcısıydı. Kaldırım kenarındaki bir dükkânın önüne atılmış bir yığın kar-

ton kutuyu düzleştirip tekerlekli çöp arabasına istifliyordu. İş az sonra bitti, arabayı az ileriye itip “Gel,” diye seslendi, “bir sigara içek.” Çöp toplayıcısı kaldırımın kenarına, duvarın dibine, gölge-liğe oturup bir bacağı uzattı, cebinden paketini çıkardı. Üzerinde rengi gitmiş, kirli, beyaz bir tişört, altında, kararmış ince bilek-lerinin görüldüğü, paçaları kısa bir eşofman, ayaklarında da terlik vardı.

Gidip yanına oturdu. Çöp toplayıcısı “Yak,” deyip bir sigara uzattı, “ne o. sana bahıyordum da ayakta uyuyorsun.” Başını onay- lar gibi sallayarak sigarayı alıp yaktı. Sigara içmiyordu, denemesi- ne rağmen hiçbir zaman alışmamıştı. İlk nefeste öksürüğe tutul- du, midesi bulandı, kusacağı sandı. Çöp toplayıcısı arabayı gös- terip “Valla bugün şansım iyi gidiyor,” dedi, başını geriye atıp gü- lümsedi, kızıl kara, kalın kaşları, küçük gözlerinin üzerinde oynay- ıp titredi.

“Benim adım Mahmut,” dedi sigarasından derin bir nefes çekip havaya güçlüce üfledikten sonra, “Hakkâriliyim. Senin adın ne- dir?”

Bir süre düşündü, sigara kafasını bulandırmıştı, “Erkan,” dedi, öksürdü, “adım Erkan.” Erkan? Bu ad nereden çıkmıştı?

“Nerelisin Erkan kardaş?”

“Buralıyım.”

Uzun süredir konuşmadığından sesi kısık, ürkekti. Kendisi de sanki ürkeklemişti. Sigarayı parmaklarının arasında içmeden tut- tu.

Çöp toplayıcısı anlamak ister gibi bir süre “Buralı, buralı,” di- ye yineledi, “buralı diyorsan ha, öyle mi? Peki, nerede oturuyor- sun? Bir evin var mıdır? Pek öyle bir halin yoh sanki.”

“Doğru, yok.”

“Burada kimin kimsen, bir ahraban falan yoh mudur?”

“Yok, kimsem yok.”

“Desene,” dedi gülerek, “sen de bizim gibi gurbettesin. Peki Erkan kardaş, yaş kaçtır?”

“Yirmi dokuz.”

“Ha, sen benden dört yaş büyüsündür.”

Çöp toplayıcısı, cebinden bir bisküvi paketi çıkarıp uzattı. Bir bisküvi alıp ağır ağır yemeye koyuldu. Öteki, “Al, al” deyince iki bisküvi daha aldı.

“Benim ekmek teknesi ha işte budur,” dedi çöp toplayıcısı, “eskiden evim yohtu, bu evimdi. Gece ters çevirir, kaplumbağa gibi içine girerim. Kışın çuvalın keçelisi var, onu taharım, keçe rüzgâra, yağmura, kara karşı dayanıklıdır, kışın da sıcak tutar.”

Ardından sigarasını söndürene kadar sessiz kaldı. Caddeden arabalar geçip duruyor, trafik biraz yavaşlar gibi olduğunda kornaya deli gibi basıyorlardı. Çöp toplayıcısı ayaklandı. Kalkmadan önce onu bir süre düşünceli düşünceli süzdü, sonra, “Hadi bana eyvallah,” deyip arabasının tutamaklarına asıldı, çöp arabasını akıp giden otomobillerin yanından ağır ağır sürerek uzaklaştı. Oturmayı sürdürdü. Kalkmaya davrandığında bir ağırlık onu engelledi. Belki bisküvilerin etkisi. Ayrıca susamıştı. Çatlamış dudaklarını şapırdattı. Yine de su bulmak için kalkmak, kolunu kırmılatmak bile istemedi. Hava sıcak olmasına rağmen bir üşüme tutuldu. Kafası iyice ağırlaştı, öne düştü.

Bir sesle kendine geldi. Mahmut. “Sen daha bıraktığım yerde misin yahu?” diye bağıırıyordu. Araba tepeleme dolmuştu. Yanına gelip başında dikildi, “Neyin vardır, hasta falansın?” diye sordu.

“Yok. Galiba biraz halsizim.”

Mahmut düşünüyormuş gibi bir süre daha dikildi, sağ elini götürüp ensesini kaşıdı, “Valla, halin pek iyi görünmüyor,” dedi, “yemeh yedin?”

“Yok. İki gündür bir şey yemedim.”

Açıklama mı? Yardım çağırısı mı? Karar veremedi. Böyle hemen açıklamaya ya da yardım istemeye hazır olmak canını sıktı.

“Desene be kardaşım. Gel bir çorba ısmarlayayım sana.”

Çöp toplayıcısının peşine takıldı. Mahmut, o arkada kalmasını diye ağırdan alıyordu. Arabayı bir ara sokağa çekti. Köşedeki üç-dört masalık küçük çorbacıya girdiler. Mahmut garsona anlamadığı bir dille seslendi. Herhalde Kürtçe. Garson az sonra iki sıcak

mercimek çorbasıyla geldi. Aralarında bir şeyler konuştular, gü-lüş-tüler. Garson gidince Mahmut, “Bizim oralıdır,” dedi.

Çorbasını ağır ağır içti. Sıvının gırtlğından, yemek borusun-dan aşağılara aldığı yolu, mide kapağından midesine dökülüşünü hissetti. Çorbanın hepsini bitiremedi. Mahmut tabağıını daha o ikinci kaşığını ağzına götürürken silip süpürmüştü bile.

“Nası, doydun, iyi geldi?”

“Evet,” diye yanıtladı, “sağol.”

Şimdiden daha iyi hissediyordu. Gövdesindeki kan sanki can-lanıp ağır ağır yeniden akmaya başlamıştı.

“Afıyet olsun. Toh açın halından anlamaz. Ben anlarım. Zama-nında çok aç kaldım,” dedi, “Bah, sana söyleyem, sen istemezsen hiç kimse sana bir şey vermez. Dünyanın kanunu böyledir. Boşa dememişler, ağlamayana meme yok. İsteyeceksin. Gerekirse çe-kip alacaksın.”

Mahmut’un sigarasını içerek şüpheli bakışlarla sorduğı diğ-er soruları göz temasından kaçınarak, sağa sola bakarak yanıtladı. “Akraayla kalıyordum,” diye açıkladı incelmış sesiyle, “anlaşa-madık. Çektim çıktım.”

“Eh,” dedi Mahmut.

Sonra bir depodan söz etti. “Bir depo vardır. Sadıh abinin depo-su. Hepimiz, bu civar, çöpleri ona götürürüz. Sadıh abi, harbi adam-dır, adam gibi bir adamdır. Hakkârî’den geldim İstanbul’a, daha çocuğumdur ha, ne ev var, ne bi tanıdık. Sokaklardayım, sürtüp du-ruyorum, tinere başladım. Sadıh abi olmazsa kim bilir ne halday-dım. Sağ olsun, sokaktan, tinerden beni kurtarmıştır. Demem o ki iyi adamdır, seni herhal birkaç gün misafir eder. Ben, anam, iki kü-çük kardaşım, bir de amcaoğlu tek göz bir gecekondu da kalırız.”

Böylece Fikirtepe’ye doğru yola koyuldular. Son yüksek bina-ları, ıııklı yerleri, inşa halindeki bir-iki siteyi geçip derme çatma binaların, yıkıma uğrayan, kendiliğinden çöken ya da boşaltmış hayalet evlerin, gecekondu-ların başladığı yere geldiler. Üç-dört katlı yarı yarıya sıvalı iki evin arasında tek katlı, tepesi çinko dam-dan, uzun, ince bir deponun önüne durdular. Mahmut topladığı

Çöpleri boşaltmaya girişti. O da elinden geldiğince, bir yandan baş dönmesiyle boğuşarak yardım etmeye çalıştı. Deponun sahibi, sağlam bedenli, bir kolu tümüyle dövme kaplı, uzun, grileşmiş saçlarını atkuyruğu yapmış bir adamdı.  n nde top gibi bir göbek taşıyordu yalnız. İşler bitince Mahmut Sadık'ın yanına gidip birkaç şey söyledi, adam ona bakıp kafasını sallayarak dinledi.

“Gelin bir çay içelim,” diye seslendi Sadık. Arkaya, dip tarafa, k ğıt, plastik, metal atıklarının, teneke kutuların, cam yığınlarının arasındaki düzenlenmiş k  k bir alana doğru yürüdüler. “şu çay makinesidir,” dedi Sadık, ona doğru dönerek, köşeye yakın bir yerde tahtadan, dört ayaklı yüksek tezg hın üstünü gösterip, “Hiç gördün mü? Bak, buharı ne güzel t t yor. Gördüğün şeylerin hepsi, ha şu kanepe, televizyon, şu koltuk, na şu k  k buzdolabı, duvarda asılı resimler, gravür derler, hepsi   pten. Benim ev de öyledir. Eř-yaya niye para bayılırlar, hiç anlamam.”

 ayları alıp oturdular. Mahmut vişneçürüğü kanepenin bir kenarına oturdu, o, yani Erkan da kanepenin yanındaki bir ayağı kısa, sigara yanıklarıyla dolu, kirli yeşil renkte tekli bir koltuğa. Depo-nun sahibi Sadık da her ikisini birden gören, iskeleti tahtadan sallanan bir koltuğa. Ortada dikdörtgen, b y k , üzeri bir sürü ıvır zıvırla dolu cam bir sehpa vardı. Yanda bir yerde müzik kanalı açık bir televizyondan pop şarkıları duyuluyordu.  ayları içerken Sadık, “Ne zamandır böyle sokaktasın, Erkan?” diye sordu. Yanıtladı. Bir-kaç soru daha sordu. Onları da yanıtladı. Ya da yanıtladığını düşündü. Baş hafiften dönüyor, her şeyi parça bölük algılıyordu. Ekranda söylenen şarkıların sözleri kafasına takılıyordu. Sürekli önüne bakıyor, belki aptal aptal sırtıyordu. Zira yüz kaslarının oynadığını hissediyordu. Sadık sallanan koltuğunda hafif hafif sallanarak, anlamlı anlamlı başını sallayıp karşıya bakarak dinledi.

“Bir-iki gece,” dedi, “şu kanepede yatarsın, sonrasına bakarız. Burada iki arkadaş daha kalır, şuradaki ranzada. Memleketlerine gittiler. Ranzada da yatabilirsin.”

Geceyi depoda, çöplerin arasında kanepede geçirdi. Kanepe rahatı ama uzun süre uyuyamadı. Gözlerini karanlıkta girintili  ı-

kıntılı öbekler oluşturan çöp gölgelerinin üzerinde gezdirerek kaşınmasına engel olmaya çalıştı. Buraya nasıl geldiğini düşündü, neden burada olduğunu düşündü. Yoksa, diye kendine sordu, artık rasgele mi yaşıyorum? Gelişine yaşamak dedikleri bu mu? Gözünün önünden son birkaç günün görüntüleri parça parça geçerken uykuya daldı. Uykuya dalmadan, zayıf düştüm, diye kendi kendine mırıldandı, bu yüzden buradayım.

Ertesi sabah Sadık gelene kadar uyudu. Sadık'ın getirdiği, yağlı kâğıda sarılı poğaçayla börekten yedi. Çay içti. Hâlâ halsiz hissediyordu. Sadık “Yat, dinlen,” dedi. Öğlene kadar ön taraftan gelen Sadık'ın çalışma seslerini dinleyerek kanepede yattı.

Öğleden sonra Mahmut geldi. “Sen daa yatıyorsun,” diye sordu, “Halsizsin? Bah, sana kıymalı pideyle ayran getirdim. Ye de güçlen.” Açlık hissetmiyordu, “Acıkınca yerim,” diye yanıtladı. Mahmut, “Eyi, eyi,” diye karşılık verdi, “Acıkınca ye.” Ağır ağır kalktı, her yeri zonkluyordu. Mahmut'a yardım etmeye çalıştı. Başsı döndü, bıraktı. Mahmut gitti. Bir süre ne yapacağını bilmeden ortalıkta dolandı. Sonra yeniden kanepeye gidip yattı. Seslere, gelip gidenlere rağmen derin bir uykuya daldı. Uyandığında akşam olmuştu. Kendini daha iyi hissediyordu. Karnı acıkmıştı. Sadık'ı gördü, sallanan koltuğunda gözleri yarı yarıya kapalı sallanıyordu. Uyandığını fark edince, “Günaydın,” dedi, “Daha iyi misin?”

Kıymalı pidenin yarısını yedi, ayranı içti. Mahmut geldi. Arından birkaç çöp toplayıcısı daha geldi. Çöplerle uğraşırlarken Sadık ona dönüp “Bak şurası duş, bu arada sen git bir duş al. Giysilerini de yıka. Kuruyana kadar benimkileri giyersin,” dedi. Daha çok emir gibiydi, hoşlanmadı, üstelik giysilerini çıkarmayı hayal bile edemiyordu, yine de söylenene uydu.

Giysileri ikinci derisi gibi olmuştu. Gündüzleri sıcağa rağmen montunu bile üzerinden çıkarmıyordu. Sahiden üstünden çıkarılabilir şeyler miydi, unutmıştu. Ağır ağır soyundu. Akan suyun başında girmeden bir süre bekledi, suyu dinledi. Suya girmesiyle çıkması neredeyse bir oldu. Giysilerini de şöyle bir suya sokup çıkardı, sıktı. Sadık'ın verdiği giysileri giydi. Giymeden önce her biri-

ne yabancılayarak baktı. Beyaz bir don, lacivert bir alt eşofman, üzerinde bir sürü İngilizce mavi yazılar olan siyah bir tişört. Giyinirken bunlar da çöpten mi, diye merak etti. Sonunda diye düşündü, ya Mahmut ya da Sadık olup çıkacağım. Erkan, diye mırıldandı, peki ama kimdi bu Erkan, nereden çıkmıştı böyle? İçinde sanki hep bir Erkan taşımıştı da şimdi oradan çıkmaya, kafasını uzatmaya, ete kemiğe bürünmeye hazır bekliyordu. Ama, dedi kendi kendine, Erkan'a, Mahmut'un, Sadık'ın yanında boy veren bir Erkan'a dönüşmeye niyetim yok.

Kendi giysilerini kutuların üstüne yayararak kurumaya bıraktı. Onu öyle görünce, "Vay, adama benzedin," dedi Mahmut.

Oturmuş çay içiyorlardı. Mahmut yine vişneçürüğü kanepeye oturmuştu, yanında iki kişi vardı. Sadık da sallanan koltuğundaydı. Yeşil koltuk kapılmıştı. Görünüşe göre bayağı genç, çocuk yaşta biri oturuyordu. Televizyon yine açıktı, herhalde yine aynı kanaldaydı. Bu kez sesi kısılmıştı, belli belirsiz bir müzik sesi odayı dolduruyordu. Herkes sigara içiyor, bir sigara bulutu tepede dalgalanıyordu. Sadık konuşuyordu. Konuşmasını kesmeden tezgâhın oradaki bir tabureyi işaret etti. Tabureyi alırken "Çay da al," diyen sesini işitti. Tabureyi aldı, ardından çayını aldı, oturdu. Önüne bakarak çayını içmeye koyuldu.

"İnsanlar çöpünü atıp kapıyı kapayınca," diyordu Sadık koltuğunda ağır ağır ileri geri sallanarak, "her şey dışarıda kaldı, mahremiyetimize döndük sınırlar. Bilirler elbet ama bilmezden gelirler. Ama biz onları biliriz. Hem de çok iyi biliriz. Ne yerler, nasıl yerler, ne kullanırlar falan. Çoğunlukla aynıdır zaten, fabrika ürettiği gibi, aynı serinin ürünü şeyler. Doğru mu?"

"He, Sadık abi," dedi Mahmut, "doğrudur." Genç çocuk da, "Valla tam öyledir," diye onayladı.

Sadık sallanmasını kesip çayından bir yudum aldı, daha kısık bir sesle konuşmasını sürdürdü: "Ben ne öğrendiysem çöplerden öğrendim. Ne zaman bir çöp konteynırına eğilsen hakikat sanki ordaymış, işte şimdi karşıma çıkacakmış gibi hissettim. Çöplerle hakikatin ne ilgisi var? Çöplerin içinde barınan hakikat nasıl bir

hakikattir? Bilmiyorum ama biliyorum ki hakikat, bu insanların sitelerinde, plazalarında, bürolarında falan değil, bizim yakınımızda barınmaktadır.”

Mırıltılar yükseldi. Mırıltıları duyunca o da boğazından birtakım sesler çıkardı. Galiba genç çocuk yine “Tam öyledir,” dedi. Sadık konuşurken ara sıra göz göze geliyordu. Öyle olunca hemen gözlerini kaçırıyor, aklından acaba bana mı söylüyor, diye geçiriyordu.

“Diyeceğim,” dedi Sadık, “düşünmemiz lazım arkadaşlar, bir yol bulmamız lazım. Ne yapacağız? Şirketler burada dönen paraya uyandı, bastırıp duruyor, belediye onlarla anlaşmış, peşimizde. Durum ciddi, bir şey yapmazsak sonumuz yakın. Ya üzerimize üniforma giydirip bizi üç kuruşa çalışan güvencesiz işçi yapacaklar ya da çöplerin son çöpü olarak bizi de silip süpürecek, çöpe atacaklar.”

“İyi de ne yapacağız abi?” dedi kanepede oturanlardan biri, sonra herkes hep bir ağızdan konuşmaya başladı. Gece konuşmalarla sürdü. Sadık’ı dinlemediğini sanıyordu ama sözleri herhalde zihnine sızmıştı. O gece uyurken rüyasında çöpler görüp durdu. Birinde insanların yerini canlı, yaşayan çöpler almıştı. Ya da insanlar bu çöplerin kendisi olmuştu. Plastik, metal, karton karışımından oluşmuş bir yığın iyi giyimli erkeklerle kadın bir yerlere doğru hızla gidip geliyordu.

Ertesi günü erkenden ayaftaydı. İyi hissediyordu. Giysilerine baktı, kurumuş. Üstündekileri çıkarıp onları giydi, yeniden giysilerine kavuşmaktan memnundu. Mahmut sabah uğrayıp “Geliyor musun?” diye sordu, “Geliyorum,” diye yanıtladı. Sesinin böyle canlı çıkmasına şaşırdı. Öğleye kadar Mahmut’la sokak sokak dolaştı. Güneş ışıltılı, parlaktı, güzel bir esinti vardı. Sokaklar dallardaki yeni yeşermiş yapraklar gibi titreşiyordu. Titreşen gün ışığına bakıp iyileştirmiş galiba, diye düşündü. Öğleden sonra aynı çorbacıda yine çorba içtiler. Yemek yerlerken Mahmut’a çöpten beslenmeye çalıştığı zamanı anlattığında “Sen işi bilmiyorsun olum,” diye karşılık verdi Mahmut, “Acemisin ha, acemi. Marketlerde günü

geçmiş yiyecekler vardır, onları böyle kutu kutu atarlar. O günü bi yakaladın mı, o zaman bir sürü heç açılmamış pahet seni bekler. Ondan sonra ooo bir hafta ziyafet. Sonra semt pazarları vardır. Git, pazar dağıldıktan sonra yerden sebzeleri, meyveleri topla. Gözünü ha böyle dört açarsan aç kalmazsın.”

Öğleden sonra çöpleri boşaltıp yeniden yola koyuldular. Bir ara arabayı sürmeye çalıştı. Arabayı ilk eline aldığı anda zorlanmadı, araba boştu. Çok geçmeden zorlanmaya, sırtından terler akmaya başladı. Kan ter içinde kalana, araba dolup kımıldatılamaz hale gelene kadar dayandı. Mahmut tepesinde şöyle yap böyle yap deyip duruyordu. “Ver, ver şunu,” dedi sonunda, “senin çoooh fırın ekmek yemen lazım.”

“Ama,” dedi, “biraz benle takılırsın, işi öğrenirsin, sana bir araba ayarlarız. Geçinip gidersin.” Bir şey demeden kafasını salladı. “Diyeceksin pis iştir,” diye sürdürdü Mahmut, “doğrudur, orası öyle. Ama birçoh işten temizdir ha. Herkes köpeklik yapar, illa birine köpeklik yapar. Bu işte yine köpeksin ama kendi köpeğinsin. Anlatabildim? Yanisi başkasının ağız kokusunu çekmezsin, patronun yohtur, patronun yine sensindir.”

Mahmut konuşurken sağa sola bakındı. Birkaç saati daha böyle sokak sokak dolaşarak geçirdiler. Bir ara yanlarından genç bir kadın geçti. O da çöp toplayıcısıydı. Başörtüsünü gevşekçe kafasına sarmıştı, kolları açılmış iki kanat gibi geriye doğru, arabanın tutamaklarına uzanıyordu, bedeninin bu duruşundan dolayı uzun kollu penye giysinin içinde gergin memeleri iki büyük ayva gibi iyice öne çıkmış, belli oluyordu. Genç kadın caddenin öte tarafındaydı, kadın geçene kadar Mahmut gözünü ondan ayırmadı. Kadınsa bir kez bile dönüp bakmadı. Genç kadın geçip gittikten sonra Mahmut, “Oy, oy,” diye inledi, kafasını öne doğru eğip hızla iki yana salladı, “Ulan hastasıyım bu hatunun be, vallahi de billahi de.” Bir yandan hızlanmış, bir yandan kendi kendine gülüyordu. Dönüp “Yengen olur ha, ona göre,” diye uyardı. Ardından bir süre daha yüksek perdeden oflayıp inlemeyi sürdürdü. O gün böyle, yerlere sürünen uzun etekleri ya da çiçekli şalvarlarıyla üç-dört çöp

toplayıcısı kadın daha gördü. Kiminin yanında çocuğu vardı. Biri neredeyse bebek sayılabilecek çocuğunu, tıpkı süpermarketlerde sepetli arabalarda gezdirilen çocuklar gibi çöp arabasının iç kenarındaki herhalde bunun için yaptırdığı küçük, üst tarafı açık demirden bir kafese koymuştu.

Sonra bir sürü giysi dükkânının, bahçeli kafelerin, barın, banka şubelerinin sıralandığı kalabalık, geniş bir caddenin kaldırımını boyunca dizili bir sürü dilenci gördü. Anne-baba, bir bebek. İki kadın, bir adam, bir bebek, iki çocuk. Bir baba üç çocuk. Bazılarının önünde sarı karton kutulardan koparılmış parçaların üstünde, SURİYELİYİM, AÇIM, YARDIM EDER MİSİNİZ biçiminde yazılar yazılıydı. “Her yerdeler,” dedi Mahmut.

“Kim?” diye sordu.

“Ha bunlar, Suriyeliler.”

“Suriyeliler mi?” diye yineledi.

“He,” dedi Mahmut, “Suriyeliler, savaştan kaçanlar. Çohlar, çoh, her yerde. Türkiye’yi doldurmuşlardır. Bah bazısı pasaportunu önüne koymuş.”

İşaret ettiği yere bakıp savaştan kaçanlar, diye düşündü, peki ama öyleyse bizim dilenciler hangi savaştan kaçıyor? Ben hangi savaştan kaçıyorum?

İkinci vakti karşısına bir park çıkınca Mahmut’a dönüp “Yoruldum,” dedi, “ben burada biraz oturup dinleneceğim.” Mahmut durdu, arabayı indirdi ama arabanın tutamaklarını bırakmadı. Bir süre onu süzdü. Bakıştılar. İlk kez bu kadar uzun süre bakışlarını birbirlerine dikiyorlardı. Genelde göz göze gelmekten hoşlanmazdı, bakışları ya yerde ya havadaydı. Mahmut’un da bakışlarını sürekli insanlardan kaçırdığını, sağa sola bakıp durduğunu fark etmişti. Bir an sanki iki ayna karşı karşıya yerleştirilmiş gibi yalnızca birbirine bakan iki göz, şu tuhaf, parıldayan saydam iki madde kaldı. Mahmut kafasını salladı, omzunu silkti. Sonra hiçbir şey demeden arabasına asılıp yoluna devam etti.

Parkta, bir sırada, akşama kadar yerinden kımıldamadan yüzünü, tüm gövdesini güneşe doğru dönerek oturdu.

Akşam olup turuncu rengine bürünmüş güneş binaların arkasından kaybolurken kalkıp Kadıköy'e, sahile doğru yürüdü. Yürürken Mahmut'u düşündü. Yoksa Mahmut arkadaşı mı olmuştu? Dostluk dedikleri bu muydu? Belki Mahmut'la vedalaşmalıydı.

Mahmut'un neden kendisine yardım ettiğini düşününce yanıt bulamıyordu. Ama zaten en son istediği şey, herhalde başkalarının zihninde ne olup bittiğini düşünmeye çabalamak, zihinlerine sızmak olurdu. Belki hem Mahmut hem Sadık zihnine sızmak, oraya yerleşmek istemişti.

Ama Mahmut'u unutacağım, dedi kendi kendine, şimdiden unutmaya başladım bile. Yeni anılar, anımsayacak yeni olaylar, sonradan anlatılacak yeni öyküler için yola düşmedim.

Yanında biri olduğunda herhalde düşünemiyordu. Şimdi yine yalnızdı, düşünmesi kendiliğinden sürüyordu. Öyle ya da böyle diye düşündü, yakında her şeyi arkamda bırakacağım, çevremdeki bu kalabalığı, onların sözlerini, uğultularını, kaynaşmalarını arkamda bırakacağım. Kendime bir dağ başı bulacağım. Bir süre sadece havadaki dolu, yoğun boşluğun sesini, boşluğu titreştirerek esen rüzgârı dinleyeceğim, toprağın çatırdayan, kırılan küçük seslerine kulak vereceğim, sonra umuyorum, unutmayı da unutacağım.

Geceyi Moda'ya çıkan uzun sahilde, çimenlik alanların birinde, öteki geceleyenlerden uzakta, sokak lambalarının aydınlatamadığı karanlık bir köşede, bir çalı dibinde geçirdi. Gecenin bir yarısı yağmurun çiselemesiyle uyandı. Gök yakınlaşmıştı, kara, şişkin bulutlarla kat kattı. Yürüyüş yolunun sarı ışıkları ardında deniz kabarıp çalkalanan bir karanlık içindeydi. Ötede, açıklarda soluk ışıklarla bir dizi tanker kıpırtısız duruyordu. Yağmur sağanağa dönüştü. Bir ağacın altına sığınıp bir süre ayakta yağmuru seyretti. Sonra ağacın altından çıkıp kendini yağmura bıraktı. Yağmur ılıktı. Ağzını açıp yağmur suyu içti, yerinde zıplayıp kendi etrafında döndü, gövdesini ıslanan köpeklerin yaptığı gibi iki yana salladı.

Yağmurdan sonra ıslak çimenlere yüzükoyun uzandı. Islanmış toprağın, çimenlerin kokusunu içine çekti. Gövdesini iyice toprağa bastırdı, yüzünü toprağa sürttü. Toprak parçaları, çimen yap-

rakları ağzına doldu, yüzü ıslak toprakla kaplandı. Toprağın içine girmek, diye mırıldandı, toprağın içinde yol almak.

Bir süre öylece kıvıltısız yattı. Sonra birden şu yolda olduğu zamandan beri ilk kez erkeklik organının yarım yamalak dikildiğini ni şaşkınlıkla fark etti. Dikilir dikilmez de boşaldı.

Ağzına dolan toprağı tükürdü, yüzünü yeniden gökyüzüne doğru döndü. Bunun benim için, dedi kendi kendine, gözeneklerimden fışkıran terden, ara sıra gözlerimden akan şu tuzlu sudan, ağzımdan sızan salyadan daha fazla bir anlamı yok.

Ama ıslaklığı rahatsız ediciydi. Yarı doğrulup yağmurda ıslanmış pantolonunu, sonra belki kendi yağmuru diyebileceği şeyden ıslanmış donunu çıkardı. Pantolonunu yeniden giydi. Donunu ne yapacağını düşündü. Atabilirdi ama donsuz gezmek fikri hoşuna gitmedi. Donunu yıkamak için kayalara çıktı. Kayalar yağmurda kayganlaşmıştı. Az daha düşüyordu. Çömele çömele uygun bir yer bulabildi. Önce donunu, sonra da toprağa bulanmış yüzünü yıka-
dı. Çalıya sererse sabaha kadar belki kurudu.

Geri dönerken yürüyüş yolunda yarı karanlıkta belli belirsiz ışıldayıp hareket eden gölgeler gördü. Topraktan çıkan onlarca salyangoz ıslak beton zeminde ilerliyor, amaçları gerçekten de buymuş gibi ağır ağır yolun karşısına geçiyordu.

Isınmak için bir süre ileri geri yürüdü. Ötede birkaç insan gölgesi daha seçti, yukarılara doğru yürüyorlardı. Burada geceleyenlerdi, herhalde kuru bir yer bulmak için başka yere gidiyorlardı. Sonra bir sıraya oturdu. Sıra ıslaktı. Dertop olup kafasını ıslak montunun içine soktu. Uyumaya çalıştı, dişleri birbirine vuruyordu. Umarım hasta olmam, diye düşündü.

Yukarda bulutların kurşun rengi perdesi parça parça aralanıyordu. Aralanan çatlaklardan göğün parlak, gece mavisini sızmaya başladı. Kurşuni tabaka ufalanıp oraya buraya dağılan sönük, pörsümüş bulut parçalarına dönüşürken titreye titreye uykuya daldı.

Ertesi gün güneş, o ay çiçeği gibi büyük göz, yine gökteydi, sıcak ışınlarını yeryüzüne aldırışsızca yayıyordu. Gün aydınlık, hava güzeldi. Hasta olmadı, en azından bütün bütüne hasta olmadı ama izleyen birkaç günü yükselip alçalan bir ateş, ara sıra vuran bir üşümeyle geçirdi. Burnunun ucunda bir sümük sallanıyordu. Koluyla sildikçe yeni akıntı, eskisinin yerini alıyordu. Gecelerini aynı yerde, sahilde geçirmeyi sürdürdü. Hava sabaha karşı soğuyordu. Bir karton bulmuştu, üstünde yatıyordu. Sabah hava aydınlanmadan az önce kalkıyor, sahilde güneş doğana kadar ileri geri yürüyor, ısınmaya çalışıyordu. Eşofmanları içinde erkenci yürüyüşçüler, koşucular ya da köpeklerini gezdirenler ortaya çıkınca sahili terk ediyordu.

İlk gün hiçbir şey yemedi. Açlığı sürekli bir baş ağrısı biçiminde kafasındaydı. Onu galiba gerçekten kafamda taşıyorum, diye düşündü, midemde değil. Kalabalığın içinde dolanıp durdu. Her yerden yiyeceklerle içecekler taşıyordu. Dünyayı döndüren, insanları hareket ettiren yoksa yemek miydi? Lokantaların, kafelerin, büfelerin hepsinde bir şeyler pişiyor, kızarıyor, kaynıyordu. Dışarıya atılmış masalarda insanlar oturuyor, sanki hiç ara vermeksizin yiyordu. Ağzılar açılıp kapanıyor, dişler öğütüyordu. Bir dükkânın önündeki sebil yazan su makinesinin önünde durdu, plastik bardağı doldurup iki bardak su içti. Midesi bulandı. Sahile indi.

Birkaç saatini, arada bir ileri geri gitmeleri sayılmazsa yerinden hiç kılmıdamadan geçirdi. İskelelere yanaşıp kalkan, insanları sürüler halinde boşaltıp dolduran vapurları seyretti.

Başını kaldırıp gözlerini kızgın güneşe dikti. Güneş sanki büyük bir göze dönüşmüş, ona bakıyordu. Güneş bana bakıyor, diye mırıldandı. Ama elbette gözlerini çok kısa bir süre tutabildi. Kanlanmış gözleri yaşardı, onları yere çevirdi. Ama tıpkı kendisinin bakamadığı gibi güneş de sanki bakmadan ona bakıyordu. Bakışı ötelere çevrilmişti de görmesinin biçimi sanki bakışının bu ötele-

re çevrilmesiydi. Tuhaf diye düşündü, birbirimize yoksa ancak böyle, başka taraflara bakarak mı bakabiliyor, göz göze gelebiliyoruz?

Kalkıp iskeleye doğru yürüdü. Niyeti vapura binip karşıya geçmekti. Ama bunu nasıl yapacaktı? Bir süre iskelenin önünde ileri geri dolandı. Turnikelerin başına geldi. Sağından solundan insanların hızla geçiyor, kartlarını basıyor, turnikenin içine girip öte tarafa çıkıyorlardı. İnsanlar geçtikçe art arda, kesintisizce yinelenen iki ses duyuluyordu: kartın çıkardığı elektronik sesle ellerin, kolların ya da alt gövdelerin ittiği kıskaçların mekanik sesi. Bir süre bu seslere, kıskaçların dönüp duruşuna, gövdelerin kıskaçların içinden geçişine kapılıp gitti. İnsanlar bulunduğu yerde yavaşlayıp birikmek zorunda kaldı. Biri binecek misin, binmeyecek misin diye çıktı, bir diğeri çattık yahu diye söylendi, diğer birkaç kişi de onu ittirdi. Sonunda görevli yanına geldi, “Yolu tıkıyorsun,” dedi. Görevliye, “Karşıya nasıl geçebilirim,” diye sordu. Böyle biriyle yüz yüze ya da şimdi olduğu gibi adeta göğüs göğüse kaldığında hafifçe yan dönüyordu. Böylece karşısındakine göre çaprazlama bir konum alıyordu, konuşmak zorunda kalınca da karşısındakine doğru değil, onun sağına ya da soluna doğru konuşmuş oluyordu. Görevli onu baştan aşağı süzdü, “Gel, şöyle kenara gel önce,” dedi. Yanına öteki arkadaşı da geldi. “Karşıya nasıl geçebilirim diye soruyor,” diye açıkladı arkadaşına. Bir yandan arkadaşını göz ucuyla süzerken ona dönüp “Öyle mi?” diye sordu, “peki, kartın var mı?”

“Yok.”

“Paran var mı?”

“Yok.”

“O zaman tek çaren var, yüzerek geçeceksin.” Güldüler. “Hadi bakalım,” diyerek onu kolundan tutup dışarı doğru ittiler. Savurup kolunu kurtardı, dışarı çıktı.

İskelenin yanına, denizin kenarına geldi. Alçak demir parmaklıklara yaslanıp karşısında uzanan açık yeşil renkteki denize baktı. Bir vapur yanaşıyor, içindekiler hızla boşalıyor, sonra ötekilerle doluyordu. Bir karga yandaki geniş, demirden çıkış kapısının tepesin-

deki demir topuza konmuş, altından insanlar geçtikçe garklıyordu.

Denizin üstünden kayar gibi giden vapurlara, atılan simitleri kapmak için sürüler halinde vapurun peşine takılan martılara baktı. Karabatakları, balıkları aklından geçirdi. Ama diye düşündü, benim ne kanatlarım var, ne solungaçlarım. Belki gerçekten yüzmeyi deneyebilirdi. Kendini dalgalara bırakır, sürüklene sürüklene belki bir kıyıya varırdı.

Bir süre nereye gittiğini bilmeden rasgele dolandı. Akşam oldu. Gecelediği sahile geri döndü. Bir sıraya oturup batan güneşi izledi. Kayaların üstünde çiftler, içki içen ikili-üçlü kümeler vardı. Koşu parkında birileri koşuyor, birileri köpeklerini gezdiriyordu. Ateşi yeniden yükseldi. Soğuk soğuk terlemeye başladı. Uyuduğu çalılığın dibine uzandı, montunu kafasına çekti. Kalabalığa, gezinenlere, gelen seslere aldırmadan uyumaya çabaladı.

Ertesi gün kalktığında güneş iyice yükselmişti. Galiba hâlâ ateşi vardı. Bir süre iskelenin çevresinde dolandı. Baş döndü, kendini bir sıraya zor attı. Ayakları altında yer sallanıyor, dünya gözlerinin önünde titreşiyordu. Her şeyi göz ucuyla görür gibiydi ya da her şey göz ucuyla görünür gibi gözlerinin önünden geçiyordu. Kendi kendine gri bir dünyaya bakıyorum, dedi, öbek öbek, açık koyu, leke leke griler dalgalanıyor, titreşiyor, üst üste binip ayrılıyordu.

Ne için kalktığını bilmeden yerinden kalktı. Kalabalığın içinde sürüklendi. Dünyanın sallanması arttı. Kaldırımın kıyısına çöktü. Gözünün önünden ayaklar hızla, kesintisiz geçip duruyordu. Belki de yanlış yapıyorum, diye düşündü, tutturduğum bütün yönler gibi yanlış bir yönde oyalanıp duruyorum. Ama doğru yön ne? Hareket etmemek, hiç kıvıldamamak, belki denemesi gereken asıl şey buydu. Ama durmak isterken hareket ediyor, hareket etmek istemezken duramıyordu.

Bu herhalde çok önce başlamıştı, belki ayağa dikilip yürümeye başlayan ilk insanla başlamıştı. Bir kez başladığına, ondan çok önce başladığına göre artık geri döndürmek diye bir şey herhalde söz konusu olamazdı.

Bacaklarını göğsüne çekti, başını öne eğdi. Bilinci karardı ya

da uyukladı. Kafasını kaldırdığında önünde birkaç bozuk para vardı. Önce yarı uykusunun içinde paranın yağmur ya da kuş pisliği gibi havadan gelip önüne düştüğünü düşündü. İyice ayıldı. Yine de onları yukarıdan, kafasının üzerinden atan eller olduğuna göre bu düşünce pek yanlış sayılmazdı. Önüne yeniden bozuk para düştü. Kafasını kaldırdığında otuzlarında, tombul bir kadın gördü. Bir bebek arabası önündeydi. Bebek arabasıyla kadın arasındaysa, kadının gövdesine yaslanmış altı-yedi yaşlarında bir erkek çocuğu, bir de kadının eteğine tutunmuş daha küçük bir kız çocuğu vardı. Kızla oğlan gözlerini ona dikmişlerdi. “Çocuklarım için,” dedi kadın, “duanı eksik etme.” Sonra cüzdanını kapatıp telaşlı hareketlerle çantasına yerleştirdi. Çocuklarını yarı çekiştirerek önüne kattı, kalabalığın içine karıştı.

Önündeki paralara baktı, artık, diye düşündü, herhalde bir dilenci sayılırım. Bu iyi miydi yoksa kötü mü, bilmiyordu, sadece paralara karşı belli belirsiz bir rahatsızlık hissediyordu. Belki gelen her şeyin ister insan eliyle olsun, ister bulut ya da rüzgâr eliyle, havadan geldiğini düşünmek, öyle kabul etmek daha iyiydi.

O sırada beş-altı metre ötesine oturmuş bir başka dilenciye fark etti. Dilenci oturduğu yerden ona bakıp tuhaf kaş göz hareketleri yapıp duruyordu. Anlamadı. Yüzünü çevirdi.

Az sonra öteki dilenci tepesinde bitiverdi. Bacağının biri yoktu, dizinin epey üstünden kesilmişti. Omuzlarının altındaki iki koltuk değneğiyle ayakta duruyordu. “Burası benim yerim birader,” dedi, “kendine başka bir yer bul.” Kalkmadığını görünce tek bacağı üstünde ileri geri sallanarak koltuk değneğinin ucuyla onu birkaç kere dürttü. Bir yandan da kaşlarıyla gözlerini oynatmayı sürdürüyordu. “Başka yere git dedim o’lum, ekmeğime mani oluyorsun bak.”

Paraları toplayıp pantolonunun cebine attı. Ağır ağır kalktı. Adam ondan daha kısa, çok daha ufak tefekti. Bir an aklından adamın koltuk değneklerini omuzlarının altından çekmek geçti. Adam düşüncesini sezmiş gibi, tek ayağının üzerine iyice sağlam basıp koltuk değneklerinden birini yüzüne doğru uzattı. Bunu beklemi-

yordu. Adama, adamın aldığı bu tuhaf duruşa bir süre daha baktı, sonra uzaklaştı.

Belki adamı yere düşürme düşüncesi hoşuna gitti, belki artık parası olduğuna göre bir şeyler yiyebilecekti, nedeni neyse, kendini daha iyi hissediyordu.

Bozuk paraları saydı, yeniden cebine koydu, bir esnaf lokantasının yolunu tuttu. Yürürken cebinin içinde paraları avucunda hâlâ tutuyordu. Lokantanın girişinde belirdiğinde garson onu içeri almak istemedi. Çatlak, kısık bir sesle “Param var,” dedi garsona ya da garsonun sağına doğru. Garson “Hadi, hadi,” deyip kapının önüne doğru onu sürümeye girişti. O sırada içerde kapının girişine yakın bir masada oturan iki kişi garsona çıkışıp “Lan alsana içeri,” diye seslendi, “baksana adama, parmağıma dönmüş.” “Leş gibi kokuyor Hasan abi,” diye yanıtladı garson, “bir de alışırsa dadanacak, işin yoksa uğraş dur.” “Ulan keko,” dedi adam, “karanfil kokacak hali yok ya, tabii leş gibi kokacak.” Ötekiyle güldüler. Bunun üzerine, tezgâhın gerisinde duran aşçı “Al, al,” dedi, “şu arkalara, tuvaletin yanına bir yere oturt.”

“Yürü,” dedi garson, bu kez içeriye doğru ittirerek. Tek kişilik bir masa gösterdi, sonra soğuk soğuk “Ne istiyorsun,” diye sordu. Garsona hiç bakmadan “Çorba,” diye yanıtladı, garson ne çorbası diye sormadı. Çorbası geldi. Tarhana. Sıcaktı, dumanı üstünde tütüyordu. Kafasını hiç kaldırmadan ağır ağır çorbayı içti. İçi ısındı. Çorbayla birlikte garsonun sinirli bakışlarını tepesinde hissederek bol bol ekmek yedi. Yemekten sonra çayla su istedi. Garson söylenmesine rağmen çayı da suyu da getirdi. Çayını acele etmeden, yine kafasını önünden kaldırmadan içti. Ekmek kutusundaki ekme­meklerden iki dilimi garsona çaktırmamaya çalışarak cebine attı.

O sırada giriş masasında oturan iki kişi hesabı ödemek üzere kasaya doğru yürüdü. Lekelere bulalı giysilerinden işçi oldukları belli oluyordu. İkisinin de ağzında birer kürdan vardı. “Şu arkadaşın,” dedi daha önce konuşan, “hesabını da bize yaz.” Başını kaldırıp işçilere baktı, sonra gene eğdi. İşçiler doymuş, dünyadan, hallerinden hoşnut görünüyorlardı, kendi aralarında şakalaşüyor, gü-

lüyordlardı. Hesabını ödemeleri canını sıktı.

İşçiler çıktıktan sonra açılmamış suyunu alıp o da çıktı. Çıkar-ken garson arkasından “Bir daha geleyim deme, kötü olur ha,” diye tehdit etti. Yanıt vermedi. Yoluna devam etti.

Akşam olmuştu. Gidip bir parkta oturdu. Karnı doymuştu. Kendini yeniden güçlenmiş hissediyordu. Cebindeki parayla ek-mekler duruyordu. Şu anda düşünmesi, kaygılanması gereken hiç-bir şey yoktu. Dinlenebilirdi. Ateşi galiba hâlâ, ara ara yükseliyor-du. Ama rahatsız değildi. İçimde yanan bir şey var, dedi kendi ken-dine, galiba bu ateş ondan. Herhalde şimdiye kadar her şeyin yine de yolunda gittiğini söyleyebilirdi. Engellerle karşılaşmıştı ama engelleri açan anahtarlarla da karşılaşmıştı. Hâlâ yoldaydı, yolcu-luğu sürüyordu. Doğru, henüz şehirden çıkamamıştı, işin aslı nasıl çıkacağı konusunda hiçbir fikri yoktu. Ama en azından, diye dü-şündü, buraya kadar geldim, yarın herhalde daha da ileri gidece-ğim. Cebinde parası durduğuna göre yarın vapura binebilirdi.

Oturduğu yerde bir süre, durgunlaşan akşam havasında dönüp duran kırlangıçların çığlıklarını dinledi. Sonra gözlerini kapadı, ne-fesini yavaşlatabildiği kadar yavaşlattı, dünyanın da kendisinin de bir süreliğine silinmesini umduğu yok olma alıştırmasına girişti.

Geceyi yeniden bir önceki gece yattığı yerde geçirdi. Ertesi sa-bah erkenden vapur iskelesine geldi. Konuşan makinelerden para-sını yutacak diye korka korka uzun bir uğraştan sonra jeton alma-yı başardı. Turnikenin kısıkaçlarının içinden sağ salım geçip iske-leye açılan sürmeli, büyük cam kapıya doğru yürüdü. Aklından ya yolumun üstünde buna benzeyen bir sürü alet varsa, diye bir soru geçti, geçmek için kart, jeton ya da başka şeyler lazımsa? O zaman nasıl yol alacağım? Cami tuvaletlerine bile bunlardan koymuşlar-dı. Büyük tuvaletini yapmaya her gittiğinde bu kısıkaçlar karşısına dikiliyordu. Küçük odasının küçük gözetleme deliğinden bakıp bunları açıp kapayan adam herhalde cami tuvaleti olduğundan onu geçirmemeyi göze alamıyordu.

Ama her yere turnike ya da onun gibi bir alet koyamazlar, diye savdı bu düşüncüyü başından, başka yollar, sapa yollar, toprak yol-

lar, dere yatakları, bunun gibi şeyler herhalde bulunurdu.

Bekleme salonu kalabalıktı. Adımların, kımıldanmaların, çalan cep telefonlarının, konuşma ya da fısıltıların, insanların kulağındaki küçük kulaklıklardan sızan müziğin, çevrilen gazetelerin hışırtılarıyla uğultu içindeydi. Uzak bir köşeye geçti, cebinde kalan bozuk paraları saydı. Belki vapurda poğaçaya ya da çörek yemeye yeterdi.

Vapur yanaştı, kapı rayların üzerinde gıcırdarak açıldı. Kalabalıkla birlikte vapura yürüdü, vapura yanaştırılmış küçük sürme iskeleden sallanarak geçti. Sonunda vapurdaydı.

Büfeye gidip poğaçayla çay istedi. Elindeki bozuk paraları tezgâha bıraktı. Büfedeki adam paraları sayıp kasanın gözüne attı, “Elli kuruş daha vereceksin,” dedi. Ne yapacağını bilemiyordu, ne diyeceğini de. Öylece dikilmeye devam etti. Adam terleyen alnını bir bezle hızlıca sildi, öfkeli gözlerini ona dikip “Elli kuruş daha,” diye yineledi. Bir öfke, küfür ya da hakaret sağanağı yaklaşmaktaydı. Çayı geri vermek üzereyken çay bekleyenlerden bir kadın “Bir çay da ben istiyorum,” dedi, “elli kuruşu da buradan alın.”

Poğaçayla çayını alıp büfenin karşısındaki masalardan birine geçti. Masa karşılıklı iki sıradan oluşmuştu. Sıralardan birine oturdu. Dilenciligi sürdürüyorum, diye mırıldandı, kulak vermek istemese de her seferinde içinde bir borçluluk duygusunun uyandığının farkındaydı. Bu alma verme işlerinden ne zaman kurtulabileceğini, diye kendine sordu.

İştahı kaçmıştı. Ama gün boyu konuşup duracak olan şu ısrarcı midesini susturması, en azından bir süre oyalaması gerekiyordu. Poğaçasını ağır ağır çiğneyerek yedi, çayını içti.

Öteki yerlerin hepsi doluydu ama onun oturduğu masa boştu. Az önce parasını tamamlayan kadın, herhalde tüm öteki yerler dolu olduğundan ya da kim bilir belki de bu dışlamaya katılmamak için gelip karşısına oturdu. Kadına bakmadı ama poğaçasının üzerine eğilmişken kadının bakışlarını üzerinde hissetti. Aynı zamanda poğaçayı tutan kendi elini fark etti. Kara kahverengi arası tuhaf bir renge bürünmüştü, öteki de öyleydi, ayrıca büyümüşlerdi. Be-

deni küçülürken galiba elleriyle ayakları büyüyordu.

Poğaçasını bitirdi, kaçamakça kadına baktı. Kadın cep telefonuyla bir şeyler yapıyor, beyaz parmakları ekranda hızlı hızlı dolanıyordu. Genç bir kadındı. Yüzü, bedeni iyi beslenenlere özgü bir ışıltıyla parlıyordu. Üstünde göğsünü, omuzlarını, kollarını açıkta bırakan siyah, ince, askılı bir bluz vardı. Kumral saçlarını arkadan toplamış, topuz yapmıştı. Cep telefonunun ekranında hareket eden parmaklarını birkaç büyük gümüş yüzük süslüyordu, tırnakları siyaha boyalıydı. Gözü kadının açıktaki teninde, yuvarlak omuzlarında, beyaz boynunda, geniş göğsünde ılık ılık parlayarak yansıyan güneşin kıpırtılarına takıldı.

Kadın kımıldanınca kafasını pencereden yana çevirdi. Kadının varlığı genişleyen bir gölge gibi giderek havayı doldurdu, boşluktuz, kendi varlığını gerilemeye zorlayan bir sessizlik biçimini aldı. O sırada camın gerisinden, öteden insan dolu bir tekne etrafa bangır bangır bir müziği boşaltarak geçti. Güvertesinde çoğunlukla kadınlardan oluşan bir kalabalık vardı, parmaklarını şaklatıyor, kendinden geçmiş halde göbek atıyorlardı.

Kadın önce çantasının içini uzun uzun karıştırdı, ardından çantayı kapatıp kalktı. Kadın gidince rahatlamış hissetti, hava yeniden boşalıp genişledi. Camdan dışarı, ışıklarla yanıp sönen, hafif hafif çalkalanan yeşilimsi denizi seyretmeye koyuldu. Yine de aklından, kadının otururken yanına, gövdesinin iyice bitişiğine koyduğu büyük, geniş, siyah çantasına kendini zorlasa sığabileceği geçti.

Kadın aklına tanıdığı öteki kadınları getirdi. Bir sis bulutu için-den göz, dudak ya da bir el bileği olabilecek beden parçaları öne çıktılar. Kadınları tanıdım, dedi kendi kendine. Yani, birkaçına dokunmuş, onlar da kendisine dokunmuştu. Dahası, içlerine girmişti. Birkaçı? Tam sayı bile verebilirdi, iki, galiba iki. Öyleyse bakir değildi, ama kendini bakir de sayabilirdi. İşin aslı bakir saymayı yeğlerdi. Bir insanın bir başka insanın içine nasıl girebildiğini, bir kez girmişse ardından nasıl ayrılabilmediğini hiçbir zaman anlayamamıştı. Düşününce düpedüz olanaksız geliyordu bu. Belki kadınları hiç tanımadığını söylemesi daha doğrudu.

Şu anda galiba daha geniş düşünebiliyordu. Bunun gövdesindeki tüm deliklerle, hatta derisindeki o görünmez, küçük küçük deliklerle, gözenek dedikleri şeylerle bir ilgisi vardı. Bedenindeki tüm bu delikler, gözenekler o istemese bile alıp vermeyi sürdürüyordu. Bu deliklerini kapatabilmenin bir yolunu bulabilseydi, bu alma verme işlerinden herhalde kurtulmuş olurdu. Hatta kafasının içinden akıp giden tüm bu düşüncelerden de kurtulmuş olurdu. Düşüncelerin, öteki şeyler gibi aynı yerden, bu deliklerden içeri sızdığından kuşkulanıyordu.

Peki ama tüm deliklerini kapamak ne demekti? Ölmek demek değil miydi? Yoksa istediği ölmek miydi, ölmenin bir yolunu mu arıyordu? Belki ölmenin bir yolunu bulmak çok güçtü, insan nasıl öleceğini bilemiyordu. Yine de bu ölme arzusuysa bile, istediği ölmek değildi. Ya da belki aynı zamanda var olmayı sürdürmek, aynı güçle yaşamak istiyordu. Ölmeye niyeti yoktu.

Açılıp kapanan paneller, havalandırma kapakları, solungaçlardaki zarlar gibi bir şey hayal etti. Deliklerini istediği zaman açıp istediği zaman kapayabilseydi, herhalde en iyisi olurdu.

Ama belki asıl sorması gereken şeydu: İçerde ne vardı? Kalınllaşıp pütürleşen, yara bere içindeki derisinin sarıp sarmaladığı, belki de sakladığı şey neydi? Deliklerini kapayarak korumak istediği ne?

Dahası, hâlâ delikli bir varlık mıydı? Bundan da kuşkulandırmaya başlamıştı. Belki ona, hâlâ delikli bir varlık olduğunu söyleyen kafasıydı. Belki bedeninin delikleri çoktan kapanmıştı. Ya da belki zaten uzun süredir, henüz yola çıkmadan önce çalışmayı kesmişler, bozulmuşlardı. Bu doğruysa o zaman düşündüğünün tam aksine yeniden delikli bir varlık olmaya mı çalışıyordu yoksa, kendine yeni delikler, yeni gözenekler mi arıyordu?

Düşüncelerimin içinde kayboluyorum, dedi, düşündükçe her şeyi birbirine karıştırıyorum. Belki yapmam gereken artık düşüncelerle oyalanmayı bırakmak, düşünmemi durdurmanın bir yolunu bulmak.

Geri kalan yolculuğu vapurun güvertesinde, korkuluklara yas-

lanarak, boğazdan gelen serin rüzgârı soluyarak geçirdi. Bir ara bakışlarını tepede ateşler saçıyormuşçasına parlayan güneşe çevirdi. Yine uzun süre bakamadı. Gözlerini indirdi, denizin ısıltılarına, oynak, serin dalgalarına dalıp gitti. Motorun gürültüsüne dalgaların biçer gibi güverteye vuruşu karışıyordu. Şimdi, diye düşündü, kolayca üzerlerinden yol alıp gidebiliyorum.

Gecelerini surların dibinde, iki-üç kişinin sığabileceği oyukların birinde geçirdi. Yattığı yerin yakınlarında sur dibinin iki sakiniyle karşılaştı, yaşlıca, ön dişleri eksik, alt çenesi yamuk bir adamla kıvrır kıvrır saçlı genç bir çocuk. Bir akşam, herhalde üçüncü ya da dördüncü günüydü, başı dizlerinin arasında otururken yaşlı adam yanına kadar gelip seslendi, “Yeğenim, yemeğimiz var, gel,” dedi. Yaşlı adamla genç çocuk ötedeki genişçe bir oyukta birlikte kalıyordu. İçerde dipte iki küçük yer yatağı vardı, birbirlerine bitişiktiler, üzerlerinde dağınık biçimde duran iki battaniye vardı. Oyuğun hemen girişinde, üstünde yemek yaptıkları küçük bir piknik tüpü duruyordu. Yıkık surlardan kalma, birbirine bitleştirilmiş iki büyük taş parçası masa, çevresindeki daha küçük taşlar da sandalye olarak iş görüyordu.

Çocuk, piknik tüpünün üstündeki kulpları kırık, kararmış bir tavaya üç yumurta kırdı. Tavayı taştan masaya koydu. Masada ayrıca gazete kâğıdının üstünde beş-altı parçaya dilimlenmiş iri domateslerle, ortasından ikiye kırılmış üç salatalık vardı. Ekmeklerini tavaya bandırarak yemeklerini yediler. Yumurtanın tadı, kokusu ağır geldi, guruldayan karnına rağmen birkaç lokmayı ancak yiyebildi, zorlukla yutabildi. Sindirmek için bekledi. Sonra bir salatalığı ağır ağır dişlemeye koyuldu. Yaşlı adam, “Adın nedir delikanlı, nereden gelip nereye gidersin,” diye sordu. “Adım Erkan,” diye yanıtladı, “ne evim var ne barkım, kendime bir yer arıyorum.” Yaşlı adam anlamlı anlamlı kafasını salladı. “Bir yer demek,” diye yeniledi, “öyle, insanın bir yeri, bir evi, bir toprağı olması lazım.” Ye-

mek boyunca bir daha kimse konuşmadı. Yaşlı adam yemeğini bitirdikten sonra bir sigara yaktı, sırtını ot bürümüş, nemli taş duvara yasladı. Sonra “Bak,” deyip sararmış otların, irili ufaklı taşların, çöplerin doldurduğu açıklığı, üzerinden artık tren geçmeyen boş rayları, rayların ardındaki bir yeri gösterdi, “koca mahalleyi yeniden yapacağız diye yerle bir ettiler. Bizi de buradan sürdüler. Geçen sene oldu bu olay. Komser dedim, komserim nere gidek, gidecek yerimiz nere var? Komser sinirlendi, dedi, ben ne biliyim, isterse-niz cennemin dibine gidin. Ben dedim, bu dünyadan daha iyi bir cennem varsa söyle komserim seve seve gidek. Çaresiz, yollandık. Tabi, hiçbir yerde tutunamadık, beş-altı ay sonra, eh, geldik geri. Ne yapak, başkasına evi neyse, burası da bize öyle. O zamanlar sağ olsun, komşular, bura halkı, hepsi değil elbet, bazısı, bizi düşünür, yemek falan getirirdi. Hepsi gitti, allem kulem ettiler, üç-beş kuruş verdiler, mahalleyi boşaltılar, eski kimse mimse kalmadı artık.”

Yaşlı adamın sesi alçaktan çıkıyor, zorlukla duyuluyordu. Belki de yaşlı değildi. Konuşurken sık sık duruyor, nefes alıp veriyordu. Anlaması için iyice kulak vermesi gerekiyordu. Ama kulak verecek, anlamaya çalışacak durumda değildi, sesi kulaklarında uzaktan duyuluyormuş gibi titreşiyordu. Ellerini aralık duran dizlerinin üstünde dayamış, kafasının son günlerde sık sık olduğu gibi önüne düşmesini engellemeye çalışıyordu. Ara sıra dinlediğini belirtmek için adama kafasını sallıyordu. Adam da kendi kendine konuşur gibiydi ya da kim bilir belki havaya, boşluğa, boşlukta yer tutan herhangi bir şeye doğru konuşuyordu. Hava derece derece kararıyordu. Caddede kesintisiz bir trafik akıyordu. İri bir fare yarınlara kadar geldi. Burnunu dikleştirip havayı kokladı, ardından koşarak bir delikte kayboldu. Yaşlı adam çayı demleyen çocuğu gösterdi, “Çocuk bazen hurdacılık yapar,” dedi, “bazen kapkaççılık. Ben yapma, günahıdır derim, bak sonun mahpus olacak, dinlemez. Bense ihtiyarladım artık, belim büküldü, gücüm çekildi. Bazı bazı çok zordaysak dilenmeye giderim.”

Dilsiz çocuk el kol hareketlerinden, kırık seslerden oluşan diliyle ara sıra lafa giriyordu. Adam çocuğun ne dediğini anlıyor, ya-

nıtlıyordu. “Sana anlatayım,” diye konuşmaya devam etti, “eski-
den bir adam evinden çıkar, gidip bir yer, bir köşecik, şöyle bir par-
ça arazi, evinin direklerini çatacak bir parça toprak mutlak bulur-
du. Dünya o zaman büyüktü, genişti. Yaa. Şimdi ne yapman lazım
biliyon mu, tam aksini. Yerinden hiç ayrılmıycan, neredeyse ora-
ya sıkı sıkı tutunacan. Ha böyle yapışacan. Ama bırakmıyorlar, bı-
rakmıyorlar, seni yine bulup yine yerinden söküp atıyorlar.”

İhtiyar susunca dilsiz çocuk konuşmaya başladı. İhtiyar çocuğa
bakmıyor, sadece ara sıra kafa sallıyordu. Bir süre sonra ihtiyar,
“Hadi, hayırlı geceler,” deyip kalktı. Gitmeden önce “Sabah gel,”
dedi, “sana da iki lokma çıkar. Napak, Allah biz düşmüşleri, der-
bederleri yine birbirine emanet etmiş.” Oyuğuna girdi, dipte, ka-
ranlıktaki yatağına çekildi. Adam yatınca dilsiz heyecanla konu-
şmayı sürdürdü. Ağzından çıkan parça parça, kırık seslere, hızla ha-
reket edip duran kollarına, ellerine, parmaklarına baktı. Açılan ağ-
zının içine baktı. Ağzında mor bir lekeye benzeyen dilini gördü-
ğünü sandı, karanlıkta ıslak ıslak parlıyordu. Konuşamıyor ama
konuşmayı ne kadar seviyor, diye düşündü.

Oyuğuna girdi. Hava sıcak, oyuk serindi. Yakınlarda bulduğu
bir mukavvanın üstünde yatıyordu. Oyuğa çok az ışık geliyordu.
Yattığı yerin yakınındaki sokak lambaları herhalde kırıktı. Bu ha-
rabeleri bir tek caddeden gelen loş, zayıf bir ışık aydınlatıyordu.
Şehrin ortasında olmasına rağmen belki şehrin en ölü, en ıssız ye-
ri burasıydı. Dışarıdan gelen sesler bu ıssızlığın içinden geçip bir
uğultu halinde kulağına ulaşıyordu. Yalnız çok uzaklardan gelen
belli belirsiz bir müzik, uğultunun içinden ara sıra yükselip sonra
geri düşüyordu. Belki bir eğlence yerinin müziği. Ellerini göğsü-
nün üzerinde kavuşturdu, uyumaya çalıştı.

Aklı nedense dilsiz çocuğa gidip durdu. Dilsiz olmasına rağ-
men çocuğun bu derece konuşmaya çabalaması aklını kurcaladı.
Çocuğun ağzındaki dilini düşündü. Sonra kendi dilini hayal etme-
ye çalıştı, ağzının içinde dilini oynattı. Belki de uzun süre önce ağ-
zını mühürlemesi gerekirdi. Ama ağız açılıyor, sözcükler bu boş-
luktan, artık nasıl, hangi mucizeyleyse anlamla doldurulmuş ses

baloncukları gibi çıkıyordu. Çıkan şeylerle kendisi arasında bir ilişki var mıydı? Herhalde yoktu. Belki konuşmak denen şeyi hiç-bir zaman tam olarak öğrenememişti.

Başka düşünceler de hava kabarcıkları gibi kafasının gerilerinden yükselmeye devam etti. Dilsiz çocuğa bakılırsa sorun ağız olmayabilirdi, ağız konuşmasa bile beden kendisi hiç susmayan koca bir ağza dönüşebiliyordu. Hatta beden belki bir değil birçok ağızdan oluşuyordu. Kafasında tüm gövdeyi kaplamış bir sürü ağız, bir ağızlar kalabalığı canlandı. Ama düşünceleri daha fazla izleyemedi. Bu kabarcıklar hangi deliklerimden sızıp içimde yükseliyor diye düşünürken uykuya daldı.

Sabah uyandığında kendini ayağa dikmekte zorlandı. Kalkabilecek hale gelmek için uzun süre kendiyi boğuştı. Hasta değildi, kalkmak istemiyordu. Bir örümceğin üzerinde gezindiğini fark etti. Aldırmadı. Yeniden uyumak istiyordu. Kendi kendine devam etmem gerek, diye mırıldandı. Ama niçin? Önceden bir fikri vardıysa bile bu fikir galiba giderek bulanıklaşıyordu. Bir yer arıyorum, dedi kendi kendine, burada şehrin kenarında, sinekler, fareler, örümcekler, öteki aç hayvanlar ya da insanlarla birlikte şehrin kırıntılarından beslenerek yaşayıp gitmek için yola çıkmadım. O da sanki birilerine ya da bir şeylere doğru konuşuyordu. Ama kime? Kime konuşuyorum, dedi kendi kendine, boşluğa mı? Belki tersine kafasının içine konuşuyordu, hatta belki konuşan o bile değildi, kafasının içi konuşuyordu, kafasının içinde ilgili ilgisiz bir sürü konuşma sürüp gidiyordu.

Öyleyse, kulağına ne kadar tuhaf gelse de duracak bir yer bulana kadar durmak yoktu. Ama galiba nasıl devam ettiğini bilmediği gibi nasıl duracağını da bilmiyordu. Durması gerektiği zaman geldiğinde, bunun durması gereken zaman olduğunu gerçekten bilebilecek miydi? Durması gereken yeri tanıyabileceğini, dahası böyle bir yerin karşısına çıkacağını nereden çıkarıyordu?

Sonunda kalkabildi. Yarı karanlık oyuktan dışarı çıktı. Dışarı sı apaydınlıktı. Caddede araçlar hızla, kesintisizce, vızıldayarak akıp gidiyordu. Herhalde epey geç olmuştu. Ne kadar uyumuştı?

Kestiremiyordu, saatler de geçmiş olabilirdi, günler de. Belki, diye düşündü, yakında duruyor muyum, yoksa devam mı ediyorum, karıştıracağım.

Sahil kenarına indi. Günler boyunca sahil boyunu üç kez katetti. Üç kez yeniden geçti kendi adımlarının üzerinden. Bir yol, bir çıkış yolu arıyorum, dedi kendi kendine. Ama belki tüm yollar geçilmişti, sayısız adımlarca yeniden çiğnenmiş, delik deşik edilmişti. Böyleyse, o zaman belki ona kalan, bu yolu bir kez de kendisinin geçmesiydi, yıpranmış, toza bulalı ayakkabıları, içinde tabanları patlayıp birkaç numara büyümüş ayaklarıyla bir kez de onun yürümesiydi.

Gündüzleri kıyı gezip dolaşanlar, seyyar satıcılar, aileler, genç insanlarla dolu oluyordu. Geceyarısını geçince boşalıyor, sessizleşiyordu. Kendine bir yer buluyor, öteki evsizler, dışarıda kalmışlar, Suriyeli aileler, ikili-üçlü kümeler halinde koyun koyuna yatanlar, sızmış sarhoşlarla birlikte sahil kenarında yatıyordu. Gece, Marmara Denizi mutlak bir karanlığa bürünüp koca bir boşluğa, yer yüzünde açılmış koca bir deliğe, dipsiz bir kuyu ağzına dönüşüyordu. Kararsız, titreşen, hafif bir rüzgâr bu karanlık boşluğun üzerinden geçip tüm gece esiyordu. Rüzgâr, bölük pörçük bulutların aktığı lacivert gökyüzünün altında, denizden topladığı karanlığın parçacıklarını, abanozdan tozlarını serpiştiriyordu. Bu uçuşan kara tozlar, üzerine dökülen bu karanlık deniz serpintisi sanki bedenini küçük küçük kemiriyor, parça parça siliyordu. Gövdesinin yerini, boşluğun parça parça çizdiği boş, karanlık bir biçim, bir oyuk alıyordu. Oyuğun dibinden, hiç kimseye ait olmayan gözlerle, belki artık bir göze bile ait olmayan sahipsiz bakışlarla gökyüzüne bakıyordu.

Kendine soruyordu: Artık şehirden çıkıp gitmenin zamanı gelmedi mi? Belki artık hangi yöne gideceğini bilmiyordu ya da belki artık yönleri ayırt etme yetisini yitirdi. Yoksa kayboldu mu? Giderек bu kentin ne bir giriş ne de bir çıkış kapısının olduğu aklına yatmaya başlıyordu.

Umutsuz bir eylemdi benimki, dedi kendi kendine, başka türlü nasıl olabilirdi, umutsuzluk dışında başka nasıl doğabilirdi, en baştan biliyordum bunu.

Karanlığın içinde, görüp görmediklerini, açık mı kapalı mı olduğunu bilmediği gözlerinin önünde birtakım biçimler, kimi daha açık, kimi daha koyu siyah lekeler kımıldadı. Sislerin içinde güçsüzce sallanan, dalgalanan, titreşen, biçim diyemeyeceği biçimler belirdi. Neydi bunlar? Belirsizlikleri içinde bir an apaçık ortaya çıktılar. Yıkıntılar, bunlar yıkıntılardı. Üstelik şimdiye değil, galiba geçmişe, artık bakmak yok dediği geriye aittiler.

Yoksa geride sadece yıkıntılar mı vardı? Çoktan göçüp gitmiş, harabeye dönüşmüş bir dünya mı vardı? Belki arkada mahkûmu, gardıyanı, hücresiyle terk edilmiş, zaten çoktan çökmüş bir hapis-hane vardı. Salıverme olmayan bir salıvermeyle geride kalmış bir mahkûm vardı.

İnsan duvarları olan bir hapishaneden kaçabilirdi ama duvarlarının yıkıntılar olduğu bir hapishaneden nasıl kaçabilirdi? Belki, diye düşündü, ne altımda ne arkamda ne de önümde uzanan bir yol var, belki yalnızca yollarını adımlarımın oluşturduğu bir labirentte dolanıp duruyorum.

Bir toprağın, bir zeminin hâlâ var olduğundan emin olmak ister gibi yüzünü toprağa çevirdi, kendini iyice bastırdı. Altımda bir toprak var, diye mırıldandı. Toprak, az ötesindeki balçık rengi kayalara çarpıp bir şapırtıyla geri çekilen dalgalar gibi belli belirsizce gelip gidiyordu.

Günler geçiyordu. Günler geçtikçe dünya sanki günbegün, parça parça gözünün önünden silinip gidiyordu. Ama günlerin geçişi mi, dedi, geçiş mi? Birbirinin yerini alan, önce ışıklı, parlak gökyüzü, ardından donuk, hiçbir zaman tam kararmayan gece göğü vardı. Hangi bölümünde uyuyordu, hangi bölümünde uyanıktı, çoğunlukla emin olamıyordu. Retinaya yansıyan görüntüler, bedene çarpan, giren, istila eden şeyler vardı: ışınlar, esintiler, ses dalgaları. Zamanda atlama yapar gibi bir durumdan diğer duruma nasıl geçtiğini bilmeden geçiyordu.

Bahar geldiği gibi erkenden geçip gitti. Sıcaklar iyice bastırdı. Yolunun üzerinde kiraz ağaçlarına rastladı mı, duruyordu. Ama bu yaz kirazlar çiçeklenmedi. Bir kiraz ağacını anımsıyordu, hiçbir zaman evim demediği evinin yakınlarındaydı herhalde. Baharda bembeyaz çiçekleri açardı. Oturup bu çiçekleri seyrederdi. Haya-tında gördüğü en parlattı, en gözalcı şeylerdi. Geceleri gözlerini kapadığında gözkapaklarının altında ışıltılı beyazlıkları parlamaya devam ederdi.

Çocuk parklarına gidiyor, oyun oynayan çocukları izliyordu. Çığlıklarından kulaklarını kapamak zorunda kalsa bile çocukları izlemeyi seviyordu. Bazen birkaçı, yakınına kadar gelip belli bir uzaklıktan ona uzun uzun bakıyorlardı. Bazen biri, birkaç adım daha atıp iyice yaklaşıyordu. Galiba onlara gülümsüyordu. Yani, yüzünde bir kırıksık hissediyordu. Ama anneleri çocukları ellerinden tutup uzaklaştırıyorlardı. Herhalde çocuklarını ondan korumak istiyorlardı. O ise tersini düşünüyordu, çocukları annelerinden korumak gerek, diye düşünüyordu.

Ama bir parka sürekli gitmiyordu. Akıllandı. Bir gün polisler gelip onu polis arabasına aldılar, bir süre dolaştırdılar. Düpedüz sapık muamelesi gördü. Onlara sapık olmadığını söyledi, ayrıca bütün gün insanları ben mi gözetliyorum yoksa siz mi, diye sordu. Bunun üzerine beklediği gibi bir güzel dayak yedi. Ardından onu bir süre daha dolaştırdılar, karakola falan götürme zahmetine katlanmayıp seni bir daha buralarda görmeyelim deyip saldılar.

Bazen gözlerinin önünde yeniden gözalcı beyazlıklar belirliyordu. Herhalde, diyordu, bunlar kiraz çiçeklerinin beyazlıkları. Ama gerçekte gördüklerinden çok daha parlaktılar, ısıltılı yanıp sönüyorlardı. Gövdesine köpük köpük beyazdan dalgalarla, uçuşan kelebek kanatlarıyla vuruyorlardı. Bu beyazlıklar gerçekten kiraz ağacının çiçekleri miydi? Şimdi gözlerinin önünde neden yeniden belirliyorlardı? Çiçeklenen neydi böyle? Neşeli dalgaları bunlar. Ama acı verici bir neşeydi bu. Sanki bu dalgalar, bu gümüş kelebekler sürüsü binlerce içneden ya da keskin kanatlardan oluşmuş gibi dilim dilim onu keserek geçiyordu.

Gitgide daha az açlık hissediyordu, günleri hiçbir şey yemeden geçirebiliyor, aç olup olmadığını fark etmiyordu bile. Ama sonra açlığı büyük bir şiddetle bastırıyordu. Kendi kendine, niçin yemek zorundayız, diye soruyordu, niçin bitkiler gibi havadan beslenemiyoruz? Soluduğumuz hava aynı zamanda neden besinimizi bize vermez? Ya da bizi ısıtan güneş, gökyüzündeki o uzak ana, aynı zamanda neden bizi beslemez?

Bir akşam daha fazla dayanamadı. Lokantaların bulunduğu yerin yakınındaki çöp konteynırına eğildi. Ağzı bağlı büyük boy mavi çöp poşetlerini elleriyle yırtıp açtı. Bulduğu pırzolayla tavuk kanadı parçalarını evirip çevirdi, kokladı, kokuşmamışları ayırıp yine çöpten bulduğu bir poşetin içine attı. Tazeye benzeyen ekmek dilimlerini de seçip ayırdı, poşete attı.

Kuytu bir köşede bir ağacın dibine oturdu. Hiç düşünmeden topladıklarını hızlı hızlı yedi. Pırzolayla tavukların kemik kısmını dişleriyle iyice sıyırdı. Karnı doymuştu ama hissettiği doygunluk değildi. Sanki o değil de yemekler onu silip süpürmüş gibi, sindirilmiş, boşaltılmış, boş bir şey gibi ağaca yaslanıp oturmaya devam etti.

Böylece çöplerden beslenmeye başladı. Böylesi herhalde istemekten daha iyiydi. Genelde akşam yemeği vaktinde insanlar sokaktan çekilince kedileri kovuyor, köpekleri uzaklaştırıyor, çöp kutularının, bidonlarının ya da konteynırlarının içine eğiliyordu. Yenebilecek ne varsa alıp bir poşetin içine koyuyor, bir kuytu buluyor, bir parçasını ertesi güne ayırıp yiyordu. Bazen yemekten sonra kusuyordu.

Kimi zaman bir deniz kenarında, bir parkta, bazen alçak bir duvarın üstünde ya da biri kovana kadar bir apartmanın gölgeli merdivenlerinde oturuyordu. Kendine demek öğreniyorum diyordu, belki bir sonraki aşamada uzanmayı, hiç kımıldamadan saatler boyu uzanmayı öğreneceğim. Herhalde başka şeyler de öğreneceğim. Sonra, tüm bu öğrendiklerimden sonra, belki öyle bir an gelecek ki bu kez hiçbir şey bilmemeyi öğreneceğim, azar azar, yavaş yavaş, günbegün bilmeyeceğim.

Oturduğu yerden kalktığında önce ileri doğru gidiyor, sonra hangi yöne gideceğini düşünmek ister gibi bir süre yerinde duruyor, ardından geri dönüyordu. Durup bir ufuk çizgisi varmış, ufuk çizgisini araştırıyormuş gibi ötelere, üst üste, kat kat yükselen binalara doğru bakıyordu. Yeniden yürüyor, yeniden duruyordu. Gövdesini sağa sola çeviriyor, ardından yeniden yn değiştiriyordu. Orayı burayı koklayan bir köpek gibi, ileriye geriye, sağa sola, öteye beriye.

İşte böyle yürüyordu. Ayakkabısının sağ tekinin kauçuk tabanı ayrılmış, yürürken şlap şlap diye bir ses çıkartıyordu. Bir süre bu duruma aldırmadı. Sonra dayanamadı, çöpten renkli bir sicim buldu, sicimle iyice dolayıp tabanı ayakkabılarına bağladı.

Yürürken mırıldanıyordu: Gün günden daha az. Ama çoğunlukla düşüncelerinin sonunu pek getiremiyor, kafası duruyordu. Belki böyle olması gerektiğinden, diyordu, daha az diye yineliyordu, gün günden hep daha az.

II

GÖZLERİNİ AÇTIĞINDA bir hastane odasıındaydı. Önce hiçbir şey görmedi. Sonra kirli bir krem rengi azar azar belirdi. Oda ortaya çıktı, krem rengi duvarlar, serum şişesi, sarı bir elbise, üzerine doğru eğilmiş bir gövde. Bir yatakta yattığını çok sonra çıkarabildi. Sarı üniformanın içindeki hemşire, “Demek sonunda kendine gelebildin,” dedi. Kımıldadı. Kımıldar kımıldamaz bütün bedeni acıyla zonkladı. Ağzından bir inleme sesi çıktı. “Ağrılar normal,” dedi hemşire, “yakında geçecektir.” Gözleri kapandı, kendinden geçti.

Gözlerini yeniden açtığında bu kez hemşirenin yanında beyaz önlüklü başka bir kadın daha vardı. “Merhaba,” dedi, “ben doktorum, ismim Selma, nasılsın, nasıl hissediyorsun?” Bulanık bakışlarının içinden beyaz bir yüz, bu yüzü bir hale gibi çevreleyen uzun, koyu, dalgalı saçlar, bir de siyah çerçeveli gözlükler belirdi. Galiba gülümsüyordu. “Önce seni bir muayene edelim,” deyip gözlerine baktı. Kollarını kımıldatmasını istedi. Muayeneyi bitirdikten sonra, “Her şey iyi görünüyor,” dedi, “üzerinde bir kimlik ya da bilgilerini içeren hiçbir şey bulamadık, bana ismini söyleyebilir misin?”

Neydi ismi? Bulanık zihnini zorladı, bir ad bulamadı.

“Bir yakının var mı? Anımsadığın biri, bir isim?”

Doktor yumuşak bir sesle, tane tane konuşuyordu, yine de sesi kulaklarını rahatsız etti. Hayır, anlamında kafasını salladı. “Peki,” dedi doktor, “biraz dinlen. Bu arada iyi beslenmen gerek, bir deri

bir kemik kalmışsın. Kemiklerinin kaynaması için glenmen gerek.”

Doktoru, ağızını, açılıp kapanan ince dudakları izlemeye çalıştı. Uykusu geldi. Açılan ağızdan uykum var, diyen sözcüklerin döküldüğünü işitti. “Uyu, dinlen,” dedi doktor alçak bir sesle, “Bir süre daha buradasın. Bu arada biz de hastanenin yemekleriyle seni biraz şişmanlatmaya çalışalım.”

Oda yavaş yavaş ortaya çıkıp yerli yerine oturdu. İki kişilik dikdörtgen biçiminde dar, uzun bir odaydı bu. Öteki yatak neredeyse elini uzatsa değebileceği kadar yakındı. Yatakların bitişiğinde ekmeceli iki küçük dolap vardı, öteki uçta ise iki sandalyeyle bir demir dolap. Gündüz olmalıydı ama oda loştu. Küçük, zayıf bir gün işiği arkasından geliyor, havada süzülüp yatağın kenarına düşüyordu. Bitişiğindeki yatakta sessizce, gözleri kapalı biri yatıyordu. Ağızda oksijen maskesi vardı. Onun gibi her yerinden hortumlar çıkıyordu.

Kafasının, kolunun, ince hastane önlüğünün altında gövdesinin sargılarla sarılı olduğunu fark etti. Buraya nasıl düştüğünü çıkarmaya çalıştı. Zihninde bazı görüntüler belirir gibi oldu. Görüntüleri izlemeye çalışırken nasıl olduğunu anlamadan uykuya daldı.

Ertesi gün doktor yeniden geldi. Bu kez yüzünü daha açık biçimde görebiliyordu, geniş, beyaz, dolgun bir yüz. Saçlarını toplamıştı. Tokadan kurtulmuş siyah salar dağınık biçimde sağa sola dağılmıştı, gözlerinin altında siyahlıklar vardı. “Kafatasında çatlaklar vardı,” diye açıkladı, “tehlikeyi atlattın. Ama ameliyat etmek için kafanı sıfıra vurmak zorunda kaldık. Kaburgalarından ikisinde ve sağ kolunda kırık var. Bir de ayaklarından küçük bir ameliyat daha yaptık. Ayak tırnakların içine doğru dönmüş. Tabii hastabakıcılar seni bir güzel temizleyip misler gibi kokmanı sağladılar. Daha önce nasıl koktuğunu söylemek istemem. Peki, ismini anımsadın mı?”

Düşündü, aklına bir isim gelmedi.

“Arayabileceğimiz birini ya da bir telefon numarası anımsıyor musun?”

Hayır, anlamında kafasını salladı.

“Peki, ne olduğunu anımsıyor musun?”

Yine hayır anlamında kafasını salladı. Sonra aklında birden bir isim parıladı: Mahmut. “Adım Mahmut,” diye bağırdı, “adım bu.” Daha doğrusu bağırdığını sandı, çıkan cılız bir sestti. Doktorun bir sorusuna yanıt verebilmek nedense onu memnun etti.

“Mahmut, demek. Çok iyi Mahmut, iyi gidiyoruz. Peki, soyadın?”

Bir süre düşündü, sonra titreyen bir sesle “Bilmiyorum,” diye karşılık verdi. Dudakları yarık yarıktı, ağzı, boğazı kupkuruydu.

“Yaşını biliyor musun peki? Kaç yaşındasın?”

Onu da bilmiyordu.

Doktor, “Çapulcuların arasına düştüğünü varsayıyorum,” diye sürdürdü, “belki onlardan biriydin, bilemiyorum. Anlaşılan polisler tarafından feci biçimde dövülmüşsün. Seni hastaneye iki çapulcu arkadaşın getirip bırakmış. Daha öncesinde bir-iki hastane dolaşmak zorunda kalmışlar.”

O zaman bir şeyler anımsamaya başladı. Kalabalığı, bağırان, slogan atan, yerlerinde coşkuyla zıplayan insanları. Sonra patlamaları, gaz bulutlarını, kaçışanları, yerdeki kanları, üzerine inip kalkan copları, sopaları anımsadı. Yüksek bir yerlerden düşmüş de olabilirdi. Kanatlandığını düşündüğü çok yavaş, zevkli, ağır çekimde bir uçuş anımsıyordu.

Doktorun gözlerini üzerinde hissetti. Dikkatle, inceler gibi ona bakıyordu. “İnsanlar zıplıyordu,” dedi zayıf bir sesle. Bir şeyler daha demek istedi, sözcük arandı ama bulamadı. Doktor hanım gülümsemekle yetindi. “Bugünlük bu kadar soru yeter,” deyip odadan çıktı.

Birkaç gün sürekli bir yarı uykunun içinde mumya gibi yatıp durdu. Bedeninde bir yerler sürekli zonkluyordu. Bazen iyice geri çekiliyor, sonra yeniden başlıyordu. Bedeninin içinde dolanıyor, kafasından topuklarına yer değiştirip duruyordu. Sargıların amacı bu zonklamayı sarıp iyileştirmeye çalışmaktansa herhalde olduğu yerde tutmaktı. Ama yalnız bedeninde değil, sanki odanın içinde

de dolaşıyordu. Kımıldamadan yatıyor, yarı karanlıkta bir yerlerde nabız gibi atarak yürüyen bu zonklamayı dinliyordu.

Kendine gelmeye başladı. Serum şişeleriyle aşağısına bağlı bollar çıkartıldı. Tuvalete gidip gelebiliyordu artık. Tuvalete gitmek hem acı veriyor hem çok zaman alıyordu. Ama burada zamandan daha bol bir şey herhalde yoktu. En azından hastalar için. Doktorlar zamanı hızlandırmak için ellerinden geleni yapıyor, hastalara tersine durduracak kadar yavaşlatıyordu. Bir yandan hızla dolaşıp duran, oraya buraya koşuşturan, sürekli bir şeyler yapan önlüklü kimseler, öte yandan sürekli yatan, ancak kımıldayabilen, doğrularını bile dakikalar alan ya da koridorda ayaklarını sürte sürte, ağır ağır yürüyen hastalar vardı.

Hastanenin yemeklerinden azar azar yemeye başladı. Yediği hiçbir şeyden tat almıyordu. Çoğu çorba ya da sulu yemekti bunların. Zar zor içiyor, yedikleri zor bela boğazından aşağı gidiyordu. Herhalde serumla beslenmeyi tercih ederdi. Yemem gerek, diye düşündü, yeniden yürüyebilecek hale gelmem, güçlenmem gerek.

Yanındaki hasta, galiba yaşlı bir adam, hortumlarla sürekli yatağa bağlıydı. Çoğunlukla kendinde değildi. Zaman zaman derinden gelen bir sesle inlemeye başlıyordu. Bazen inlemeleri rahatsız edecek kadar artıyordu. Gürültüyle inliyor, sonra inlemekten yorulmuş gibi bütünüyle sessizleşiyordu. Ara sıra kendine gelir gibi oluyor, bölük pörçük konuşmaya başlıyordu. Böylece gündüz yanındaki hastanın inlemelerini, sayıklamalarını ya da sessizliğini, yatakta kımıldanışını, sağa sola dönüşünü dinliyor, hemşirelerin, hastabakıcıların, temizlikçilerin odaya gelip gidişlerini, odanın değişmeyen loşluğunu, bu loşluğu arkadaki pencerelerden zorlukla sızarak yatağının çevresinde hafifçe seyrelten ölgün gün ışığını, badanaları dökülmüş krem rengi duvardaki lekeleri, kabartıları izleyip oyalanıyordu. Gece olunca zihninde bir yığın görüntü, konuşma, cümle parçaları, seslenmeler belirliyor, hepsi hep birlikte dönüyordu. Parçaları bir düzene yerleştiremiyordu. Bunlar olup bitmiş şeylere mi aitti, başka bir dünyaya mı, yoksa sadece kafasından mı uyduruyordu, çıkaramıyordu. Bütün bu görüntülerin dö-

nüşlerini, belirip yitişlerini, biçim değıştirmelerini izliyor, bazen o da, belki sırf yanındaki hasta inlediğı için inliyordu. Oysa artık pek öyle bir ağrısı yoktu. Böyle böyle uykuya dalıyordu.

Uykusunda ya da uykusuyla uyanıklığı arasında bir yerde boş, geniş, beynin kıvrımları gibi kat kat gri bir yüzeyin belirdiğini görüyordu. Unuttuğı ama asıl anımsaması gereken şey sanki bu yüzeyde, bu gri kıvrımların arasında bir yerdeydi. Ama neydi bu? Dahası sanki bu onun belleğı değildi, belki bir bellek bile değildi, gerilere doğru gidiyor, çok önceye, doğumundan, belki bir toz zerresi bile olmadığı bir zamandan önceye doğru uzuyordu.

Gözlerini açıyor, bir amacım var, diyordu kendi kendine, yüksek sesle olduğunu düşündüğü bir sesle, ama neydi bu amaç? Ne olduğundan artık pek emin değildi. Yalnızca içinde bir ses ya da itki gibi bir şey, bir buyruk gibi ona yeniden yola koyulmasını söylüyordu.

Peki niçin? Bundan da emin değildi. Burada böyle, hiçbir şey yapmadan, günlerini yatarak, duvara bakarak geçirmesi, çok sıkılırsa ince, uzun koridorda ağır ağır dolaşması, sonra yeniden yatağına gidip yatması daha iyi değil miydi? Ama bu olanak, eğer kendisi için bir zamanlar geçerli olmuşsa bile, hastane de bir biçimde, diyelim onu unutarak, anımsadıklarında ise artık hastanenin tekerlekli sandalyeleri, sedyeleri ya da öteki demirbaşları gibi görmeye başladıklarından yine, bir kez daha unutarak böyle ölümüne kadar bakmayı sürdürse bile, geçip gitmişti. Artık duramam, dedi kendi kendine, belki bir yerlerde geriye dönebileceğim ya da durup kalacağım bir nokta vardı, ama galiba o noktayı çoktan geçtim.

Bir öğleden sonra polis olduğunu söyleyen sivil giyimli, gençten iki adam odasına girdi. “Mahmut, sen misin la?” diye sordu bir tanesi. Zayıf yüzü, bir-iki haftalık sakallarla kaplıydı. Öteki iriyarıydı. Saçları herhalde jöleliydi, tepesindekileri horozibiğı gibi kabartmıştı. Gözlerini kaçırđı, yanıt vermedi. Adam sorusunu yinelledi: “Sana bir soru sorduk la oğlum, Mahmut sen misin?” Bu kez kafasını belli belirsizce salladı. Adamlar bir süre konuşmayıp odaya göz gezdirdiler. Sonra “E, n’aber Mahmut oğlum,” diye sordu

ilk konuşan, “nassın, keyfin yerinde mi?” Yine yanıt vermedi, gözlerini örtünün üzerinde üst üste koyduğu ellerine dikti. Üstte duran sağ kolu parmaklarına kadar sargılıydı, parmaklar mora dönmüştü. Gözlerini ellerinden ayırmamaya karar verdi. Adam soyismmini sorarak devam etti, alıştığı öteki soruları sıraladı: ana, baba, nerede oturuyorsun? “Anımsamıyorum,” diye zor duyulur bir sesle yanıtladı, “galiba hepsi öldü. Dünyayı terk edip gittiler. Şimdi neredeler, bilmiyorum.”

Zayıf olan, “Nerede olacak, cennettedirler, cennette, Hak Tealanın yanında,” diyerek yatağın kenarına oturdu. Ötekiyse hemen arkasına, tepesine dikildi, bir yandan da sakız çiğniyordu. Sıcağa rağmen deri ceket giymişlerdi. Nedense yatağın daha geniş olan öteki yanına değil, iki yatak arasındaki daracık aralığa girmişlerdi. Yatağın kenarına oturan, “Kimliksiz dolaşmanın suç olduğunu bilmiyor musun?” diye sordu, demin sesi şaka yapar gibiydi, şimdi tekdüzeleşmişti, “Nesin, necisin nereden bileceğiz? Ama bunun için gelmedik. Duyduk ki polis beni dövdü diye ortalıklarda dolaşmıyor, yaygara yapıyor muşsun? Öyle mi?” Adamın yüzü hemen yakınındaydı, ötekinin iri yüzünü de, sanki iki kafa üst üste yerleştirilmiş gibi, adamın kafasının üstünden görebiliyordu. Adam yanıt alamayınca “Sana söylüyorum olum,” dedi, bir yandan kapı çallar gibi sargılı kafasına birkaç kez vurdu, “alo, orda kimse var mı?”

Tak tak sesi kafasının içinde, kafası sanki geniş, boş bir odaymış gibi yankılandı. Ne istiyorlardı? Ondan ne istediklerini anlamamıştı, ama beni buldular, diye düşündü. “Ben öyle bir şey demedim,” dedi kısık bir sesle, bakışlarını tavana doğru döndürerek. Adam ötekine dönüp “Şunun fotoğrafını çek,” dedi, yataktan kalktı. Diğeri cep telefonunu ayarladı, iyice yüzünün dibine yaklaştırdı. Adamlar onu pek öyle korkutmamıştı ama yüzüne yaklaşan aletin karşısında dehşete düştü. Bakmamaya çalıştı. Adam, “Buraya lan, buraya bak,” diye birkaç kez uyardı. Gözler fal taşı gibi açık, az sonra kafese kapatılacağını anlayan, yakalanmış bir hayvan gibi objektife baktı.

Saçları horozibiği gibi olan işini bitirince “Tamamdır,” deyip

ötekine gösterdi, “bak bak, amma yakışıklı çıkmış,” diye yorumladı. Öteki, “Ulen hakkatten yakışıklıymış be. Yakışıklı iskelet.”

“İbo la kaydet,” diye sürdürdü, “boy, bir altmış, bir altmış beş. Kilo. Kaç kilosun lan? Elli çeker misin? Kırk beş, elli. Ten, açık renk. Saçlar? Yok. Şaka, şaka. Siyah mı? Siyah. Göz rengi, kahverengi.”

Diğer yataktaki hasta kımıldayıp inledi. Dönüp baktılar. Hastanın gözleri açıktı, tavana bakıyordu. “Bunun nesi var la?” diye sordu zayıf olan, “gidici herhalde.”

“Allah hastaneye düşürmesin,” dedi öteki.

“Amin,” dedi beriki.

İhtiyar adam bir şeyler söyledi, söyledikleri anlaşılmadı, adam devam etti: “Artık bizde bir dosyan var, Mahmut. Sana bir numara vereceğiz. Artık sen o numarasın. Dosya nasıl bir şeydir, bilir misin? Acayip bir şeydir. Sihirlidir, filmlerde olur hani, büyülu kitaplar vardır, aynı onun gibi. İçine biz ne yazarsak sen o olursun. Geri zekâlı mısın? Olsun, geri zekâlı olsan da fark etmez. Biz oraya örgüt başı deriz, örgüt başı olur çıkarsın. Ondan sonra yıllarını hapiste mahkeme gününü bekleyerek geçirirsin.”

“Mahmut,” diye devam etti adam, “sen saf bir çocuğa benziyorsun. Sevdim seni. Valla bak, ciddiym, sana kanım ısındı. Polis seni dövmedi, anladın mı? Niye dövsün? Kim bilir hangi hayvan dövdü seni. Ama polis değil. Polis hayvan mı? Polis kimseyi dövmmez.”

“Alo, duyuyor musun? Bak, bu dostça bir ziyaret, seni bir görek, geçmiş olsun diyek, dedik. Ama gözümüz üzerinde. Anladın? Sakın kafan çelinmesin ha. Ortalıklarda dolaşmaz, abuk subuk konuşmaz, bir daha karşımıza çıkmazsan biz de seni görmeyiz.”

Sustu, adam susunca odaya bir sessizlik çöktü. Yanındaki hastadan bile en ufak bir ses çıkmıyordu. Bu küçük sessizliğe kulak verdi. Gecenin aniden bastıran soğuğu ya da rüzgârla diye düşündü, taşlar bile çatlayıp ufalandığına göre, sessiz bir yer bulduğumda bütün bu konuşmalar da uflanacak, dağılıp gidecek. Ama fotoğrafa ne yapabilirim? O fotoğrafla beni sonsuza kadar hapsetti-

ler. Şimdi nereye gidersem gideyim, orada hep tutsak kalacağım.

Konuşan saatine baktı, söyleyecek başka bir şey kaldı mı diye düşünür gibi ellerini cebine soktu, ardından çıkardı. Diğeri sakızını çiğnemeyi sürdürdü. Esnedi. Sakız dilinin üstünde görüldü. O sıra kapıdaki hemşireyi fark etti. Hemşire şaşkınlıkla olup bitene bakıyordu. Yeniden gözlerini tavana dikti.

Hemşire odaya girdi. “Hastanın dinlenmesi gerek,” dedi ürkek bir sesle. Onlar da kapıya doğru dönmüşlerdi. “Buyrun hemşire hanım, buyrun,” dedi konuşmaları sürdüren, “biz de tam çıkıyorduk. Kardeşe geçmiş olsun gelmiştik.”

Hemşire yol vermek için kapıdan çekildi. Acele etmeksizin kapıya doğru yürüyüp çıktılar. Çıkarken sakız çiğneyen “Sana da geçmiş olsun beybaba,” diye öteki yatakta yatana seslendi.

Hemşire, adamlar gittikten sonra “İyi misin?” diye sordu. Ne yaptığını pek bilmeden başında bir süre dikildi, “Off, ne biçim insan bunlar,” diye söylendi.

Oda yeniden boşalınca hemen kaçıp gitmeyi düşündü. Ama yerinden kımlıdayamadı. Donup kalmıştı. Yatak komşusu uzun bir ah sesi çıkarıp inledi, anlamadığı bir şeyler dedi ya da sayıkladı. Uzun süre adamları, dosya dedikleri şeyi, çekilen fotoğrafı düşündü. Fotoğraftaki yüz değişmezdi. Ama belki, diye aklına geldi, onun yüzü değişirdi, taş gibi çatlayan, ufalanıp tanınmaz hale gelen onun yüzü olurdu.

Doktoru, Selma, olanları öğrenince bayağı sinirlendi, nasıl olur diye söylenip durdu, şikâyet edeceğim, onları mahkemeye vereceğim. Sonraki gün, akşama doğru, başka biriyle, önlüksüz biriyle odasına geldi. Soğukkanlılığını yeniden kazanmış görünüyordu. “Mahmut,” dedi sakın bir sesle, “bu gönüllü avukatlardan biri. Bir arkadaşım. Sana söyleyecekleri var.”

Avukat izleyemediği uzun cümleler kurmaya başladı. Uzun sakallı, genç bir erkekti. Konuşurken arada sakallarını okşuyordu. Avukat konuşurken ya tavana ya da duvara baktı. Avukatın sesine yanında yatan hastanın arada bir yükselen inlemeleri karışıyordu. Sonunda avukat onunla konuşmaktan vazgeçti. “Ne sonuç alabili-

riz, bilmiyorum,” diye doktora döndü, “her şey ortada zaten. Biz de, ne yapalım, durumu göstermeye, ifşa etmeye çalışıyoruz. Polis şiddetini gösteren fotoğraf, tanıklık, herhangi bir belge, ne olursa olsun topluyoruz. Elimizden gelen bu, başka yapabilecek bir şeyimiz yok.”

“Nasıl da pervasızlar,” dedi Selma doktor, “her şeyi yapabileceklerini düşünüyorlar, ne yazık ki yapıyorlar da. Göz göre göre o gencecik insanlara nasıl kıydılar? Emri verense her gün, her dakika televizyonlarda boy gösteriyor, nefes almadan konuştuğu konuşuyor, gözümüzün içine baka baka yalan söyleyip duruyor. Ama benim asıl anlamadığım, bu toplum bu ölümleri nasıl kabul eder? Buna nasıl rıza gösterir? Düşündükçe aklım almıyor. İnsanların bunu kabul etmemesi gerek.”

Avukat yanıt vermedi, sadece ellerini hafifçe iki yana açtı. Sonra da düşüncelere dalmışçasına sakallarını sıvazlamaya koyuldu. Ne hakkında konuşuyorlardı? Doktorla avukat ondan ne istiyorlardı? Bütün bunların içine nasıl düştüm, dedi kendi kendine, oysa gözden kaybolmak istemiştım. Doktor ona dönüp bir çocukla konuşur gibi yumuşakça “Şikâyetle bulunmak ister misin Mahmut,” diye sordu. “Şikâyet mi?” diye şaşkınlıkla soruyu yineledi. “Evet, bu yapılanlar için, sana yapılanlar için.” Ama neyi şikâyet edecekti? Şikâyet edecek bir şeyi var mıydı? Yüzünü duvara çevirdi. Hayır, şikâyet edecek bir şeyi yoktu.

İyileşmeyi beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. İyice suskunlaşıp beklemeye başladı. Sargıları çıkartıldı. Hastanenin içinde daha uzun yürüyebilir hale gelmeye başladı. Koridorda onun gibi, bir geminin güvertesindeymiş gibi yürüyenlerle, peşinden ayaklı serum aletini sürükleyenlerle, iki adımda bir durup öksüren ya da inleyenlerle karşılaşılıyordu. Birbirlerine hiç bakmadan geçip yollarına devam ediyorlardı. Baş dönmeleri geçiyor, ayaklarının altında dalgalanan yerin yavaş yavaş durulduğunu hissediyordu. Gücümü toplar toplamaz, dedi kendi kendine, buradan çekip gideceğim.

Oda arkadaşının inlemeleri kimi zaman geceleri öyle artıyordu ki dayanamıyor, kafasını yastığa iyice gömüyor, örtüyü üstüne çe-

kiyordu. Şişman, süslü, yüzünde hep ağır makyaj olan bir ziyaretçisi vardı, kadın birkaç günde bir uğruyor, başında bir yarım saat kadar geçiriyor, doktorlarla, hemşirelerle konuşuyor, hastabakıcılarla o yokken ilgilensinler diye para veriyordu.

Polislerin ziyaretine tanık olan hemşire onla yakından ilgilenmeye başlamıştı. İlaçlarını verir, pansumanlarını yaparken onunla konuşuyor, hastane dedikodularını anlatıyor, hayatından yakınıyordu. Hemşireyi sessizce dinliyordu. “Kim olduğunu hâlâ anımsamıyor musun,” diye soruyordu hemşire, “Anımsamıyorum,” diye yanıtlıyordu. Belleğinde bir hasar yoktu, çalışıyordu. Ama görüntülerle kendisi arasında bir ilişki kuramıyordu. “Nerede oturduğunu, aileni?” “Hayır,” diyordu, “herkesin bir ailesi var mıdır, anası babası var mıdır?” Hemşire gülüyor, “Kukla gibisin,” diye takılıyordu, “hani iplerin?” Hastabakıcılar da çoğunlukla alay ediyorlardı, “Oo, paşa,” diyorlardı, “başka bir arzun var mı? Yediğin önünde, yemediğin arkanda. Gel keyfim gel. Valla, dünya sana güzel.”

Bir gece doktor odasına geldi. Uyumuyordu. Yanında yatan hastanın ara ara yükselen inlemelerini dinliyor, koridordan gelen seslere kulak veriyordu. Oda koridordan gelen ışıkla yarı karanlık içindeydi. Doktor yatağının başında bir süre sessizce dikildi. Sonra “Bu gece nöbetçiyim,” dedi alçak sesle, neredeyse fısıltıyla konuşuyordu, “nasılsın diye sormak istedim. Daha iyisin değil mi?”

Tavana bakarak evet anlamında kafasını salladı.

“Belli olmuyor ama bünyen güçlüymüş. Hızlı iyileşıyorsun Mahmut. Seni sanırım birkaç güne taburcu ederiz. Peki ama buradan çıkınca ne yapacaksın, düşündün mü? Sana bakacak hiç kim sen yok mu? Bir yakın, bir akraba?”

“Yok,” dedi zayıf, kopuk kopuk sesiyle, “hepsi öldüler.” Hemşireye sorduğu soruyu ona da sordu, “herkesin bir kimsesi olmak zorunda mı?”

Doktor sorusuna karşılık vermedi. Onun yerine, “Peki nerede yaşayacaksın,” diye sordu, “sokakta mı?”

Kafasını doktora çevirdi, baktı. Beyaz yüzü karanlıkta ıştır gibi

parılıyordu. Açık doktor önlüğünün altında daha parlak ya da daha koyu lekeler biçiminde yuvarlaklarını, kıvrımlarını görebiliyordu. Doktorun hoş bir tombulluğu vardı. Kadın bedeni yumuşaktır, diye aklından geçti. Bu bilgi nereden gelmişti, doğru muydu, hiçbir fikri yoktu. Peki, niçin bu soruları soruyor, diye düşündü, benle niçin böyle ilgileniyor?

Kafasını yeniden döndürdü, tavana baktı, gözleri yarı kapalı, fısıldadı:

“Yola koyulacağım.”

“Yola mı? Nereye?”

“İssız bir yere, dağ başına.”

Doktor, “İssız bir yere mi, dağ başına mı,” diye yineledi.

Kendine sordu: Niçin açıklama yapma gereksinimi hissettim? Belki kendi söyledikleri kendisi için de anlamsızlaşmaya başlamıştı. Belki daha yola çıkarken ne yaptığını aslında hiç bilmiyordu. Öte yandan bir şeyi yeni yeni anlıyordu. Galiba, diye düşündü, yüküm hep şu bedenimdi. Koşul artık değişmişti. Gerçekten çekip gidebilmesinin koşulu artık burada, şu yatakta yatan, eklemelerinin katılaştığını, donduğunu hissettiği şu bedenini olduğu yerde, yine burada, yatakta bırakması, bıraktığı şeye son kez bakmak için bile geriye dönmemesiydi. Ama bu nasıl bir koşuldu, yerine nasıl getirilebilirdi? Anladığı bu şey ne işine yarardı? Tüm bunları, dedi içinden, sona erdirecek şey nerede?

“Ne demek istediğini tam anlamadım, nereye gideceksin?”

“İssız bir yere, dağ başına,” diye yineledi.

“Neden ıssız bir yere?”

Düşündü. Gerçekten neden? Bir dağ başında sahiden ne bulmayı umuyordu?

“İnsan sesleri bana acı veriyor,” diye yanıtladı.

“İnsan sesleri mi?”

“İnsan sesleri,” diye yineledi kurumuş boğazından çıkan kuru bir sesle, “insan sesinin olmadığı bir yere gitmek, durmak, sadece boşluğu dinlemek istiyorum. İnsan sesi, dinlemem gereken şeyi işitmemi engelliyor.”

Doktor yanıt vermeden bir süre sessizce dikildi. Ardından başını yanında yatan hastaya doğru çevirdi, bir süre ona baktı, sonra dönüp sessizce çıktı. Yanındaki hasta sayıklamaya başladı. Sayıklamalarını dinlerken kendinden geçti.

Gece birkaç kez uyandı. Sabaha karşı gözlerini bir kez daha açtığında doktorun yeniden odaya girdiğini gördü. Oda hâlâ alacakaranlıktı. “Gece neredeyse bitti,” dedi doktor, “bu arada söylediklerin bütün gece kafama takılıp durdu Mahmut. Doğrusu söylediklerin beni şaşırttı. Ama düşününce, galiba anlıyorum, neden şaşırayım? Bir dağ başına, ıssız bir yere gitmek, herkes zaman zaman böyle bir şey ister sanırım. Zaten bugünlerde her şey beni şaşırtıyor. Biliyor musun, çapulcuları tedavi etmek istemeyen doktorlarımız var, inanabiliyor musun buna? Ama belki bu da şaşırtıcı değildir. Neyse, söylediklerini düşününce aklıma şu geldi. Sence hâlâ bir dağ başı var mı? İssız bir yer bulabileceğine gerçekten inanıyor musun? Genç bir çift tanıyordum. Yıllar önce doğanın içinde yaşayacağız deyip bir dağın yamacına, bir ormanın içine küçük, taştan bir ev yapmışlardı. Şimdi ne yapıyorlar biliyor musun? Mücadele ediyorlar. Kendilerini istemeye istemeye köylülerle birlikte hem bir maden şirketine, hem de HES’e karşı bir mücadelenin içinde buldular. Oysa istedikleri sakin bir yaşamdı. Anlıyor musun? Yakında Mars bile ıssız bir yer olmayacak.”

Yanıt vermedi, gözlerini yarı kapalı tavana dikti.

“Sonra, peki diyelim buldun,” diye sürdürdü doktor, “dağ başında nasıl yaşayacaksın? Ne yiyip içeceksin? Bunları düşündün mü?”

“Hayvanlar yaşıyor,” dedi yarı kapalı gözlerle, “bitkiler yaşıyor, taşlar yaşıyor.”

“Taşlar mı? Hayvanlar, bitkiler mi? Bir hayvan, bir bitki, bir taş olduğunu mu sanıyorsun? Sen bir insansın Mahmut. Yoksa insan olmadığını mı düşünüyorsun?”

Doktor kıınılmadı. Ellerini önlüğünün cebine soktu, başını eğdi. Yere bakarak devam etti: “Belki, belki yaşayabilirsin. Ama insan yalnız yaşayabilir mi? İnsan sesi bana acı veriyor, dedin. Niçin

öyle dedin, bilmiyorum. Belki sadece inleme duyuyorsun, ondan. Ama insan bir başkasının sesi, dokunuşu, varlığı olmadan yaşayabilir mi? Herkesin bir kimsesi olmak zorunda mı, diye sordun. Bence, evet, olmalı Mahmut. Bir başkasının varlığı olmadan yaşayamayız. Hiçbir canlı yaşayamaz.”

Bir hemşire kapıda belirdi, “Hocam,” diye seslendi, “gelebilir misiniz?” “Şimdi geliyorum,” diye yanıtladı hemşireyi. Çıkmadan önce, “Seni bu gece yordum galiba Mahmut,” dedi, “uyu, dinlen biraz.”

Ertesi gün sabah muayenesi için geldiğinde doktorun tavırlarında dün geceki konuşmalara ilişkin bir iz yoktu, tam bir doktor gibi davrandı, sonra yanındaki hastaya geçti.

Yanından ayrılırken doktora, “Ne zaman gidebilirim?” diye sordu. Doktor, ona bakmadan soğuk soğuk, “Dağ başına gitmek için bu acele niye?” diye karşılık verdi.

Gün ağır ağır geçti. Çoğunlukla yatağında yattı, bacaklarının gücünü anımsamak için bir ara koridorda dolaştı, yeniden yatağına döndü. Çıkış gününü bekliyorum, dedi kendi kendine ama nereye çıkacaktı? Dahası, hiç çıkabilmiş miydi? Şimdiye kadar yaptığı belki yalnızca yer değiştirmek olmuştu, buna rağmen sanki hiç hareket etmemiş, kımlıdayamamış, bütün çabasına rağmen bir adım bile ilerleyememişti.

Akşam geç bir saatte yanındaki hasta şiddetli biçimde kasılıp çırpınmaya başladı. İnlemeleri kısa kısa çığlıklara, sonra hırıltıya, kimi zaman ulumaya dönüştü. Gözlerine inanacak olursa yanında yatan hâlâ bir insandı ama duyduğu sesler onun bir hayvan olduğunu söylüyordu. Bir insan ölüyor ama ölürken içinden sanki bir hayvan çıkmaya çabalıyordu. Nöbetçi doktorlarla hemşireler başında toplandılar, belki sakinleştirici verdiler, sonra da çekip gittiler. Adamın ölmesi tüm gece sürdü. Ara sıra kapıda öteki hastalar beliriyor, kapıdan içeriye, inlemeyi sürdüren adama bakıyorlardı. Birkaçı ses çıkarmamaya çalışarak ağır ağır içeri bile girdi. Başucunda dikilip adama baktılar, sonra hızla çıktılar. Sonra ortalık tümüyle sessizleşti. Sadece ara ara koridordan iç çekmeler ya da fi-

sıldamalar geliyordu. Adam, ölmeden önce gecenin bir yarısı, üst üste, tüm koridorlarda yankılanan dört korkunç çığlık attı. Hastabakıcılar üstünü örtüp cesedi sedyeyle çıkardılar. Örtünün altından ölünün bir tek ayakları görünüyordu, ayaklar dışarıda kalmıştı, örtülü gövdenin varlığına ilişkin hiçbir şey demeyen ortada kalakalmış iki tuhaf nesne gibiydiler. Hastabakıcılar sedyeyi geçirirken kapıya çarpıp büküldüler.

Yanındaki boş yatakta amandan kalan neyse, kısa bir süre daha yaşamayı sürdürdü. Attığı dört çığlık da kulaklarında ya da belki odanın bir yerlerinde bu kez sestən yoksun bir süre daha asılı kaldı. Sonra herhalde silinmekten memnun, silindi.

Ertesi gün boş yatağa gençten, geveze bir adam geldi. Adam onunla konuşmasın diye ağır hasta numarası yaptı. Bir ara oda tıpkı hastanın kendisi gibi geveze ziyaretçileriyle dolup taşı. Yanlarında bir sürü yiyecek getirmişlerdi. Bir kadın yiyeceklerden ikram etti. Kendisine doğru uzatılan yiyeceği görünce midesi kalktı. Kafasını hayır anlamında salladı. Ardından yüzünü duvara döndü. Burada, diye aklından geçirdi, bir sedye, tekerlekli sandalye, herhangi bir eşya gibi yaşayabileceğimi nasıl düşündüm? İçinde bir şeyler sanki kuruyordu. Gitgide halsiz, isteksiz hissediyordu. Biraz daha kalırsam, diye düşündü, çıkacak gücü hiç bulamayacağım. Gözlerini kapayıp uyumaya çabaladı, çevresindeki bu gürültücü kalabalığı duymamak için kendi soluk alıp verişini dinlemeye çalıştı.

Bütün gün o konumda, yüzü duvara dönük yattı. Kendisiyle ilgilenen hemşireyle bile evet, hayır diye ağzının içinde birkaç sözcüğü gevelemek dışında konuşmadı. Neyse ki ertesi gün yeni gelen taburcu olup onun kadar geveze eşlikçisi, taburcu etmeye gelen kalabalığıyla birlikte gitti.

Yeni hasta gelmedi. Boş odada, ötekilerden kalan inatçı seslerin silinmesini umarak yataktan hiç çıkmadan yatıp durdu.

Gece hastane sessizliğe gömülmüştü. Koridordan ara sıra hızlı adımların ya da fısıltılı bir konuşmanın sesi geliyor, sonra yeniden hastanelere özgü o sessizlik egemen oluyordu. Ama bu belki ger-

çek bir sessizlik değildi, belki daha çok seslerin susturulması sonucu doğuyordu, belli bir saatte ışığı kapatan bir el gibi sesler kendiliğinden susturulup kapatılıyordu.

Seslerin kim bilir neyce yutulduğu sessizlikte doktorun odasına giren sessiz adımlarını işitti. Doktor başucuna kadar gelip durdu. Yarı karanlıkta, çerçevesi parlayan gözlüklerini, gözlüklerinin arkasında açılıp kapanan gözkapaklarını, gözlerinin aklığını gördü. Kendi açılıp kapanan gözkapaklarını hissetti.

Doktor, demir dolabın yanındaki sandalyeyi ses çıkarmamaya çalışarak aldı, yatağının kenarına koyup oturdu. Bir süre sessizce, kıınılamadan durdu. Doktorun yüzü hemen yakınındaydı. Hafifçe öne, kendisine doğru eğilmişti. Ama ona değil, önüne bakıyordu. Az sonra, alçak bir sesle, “Senle neden böyle ilgilendiğimi merak ediyorsundur Mahmut,” dedi, “merak etmekte haklısın. Doğrusu ben de bilmiyorum, ben de kendime soruyorum.”

Saçları açtı, yüzüne dökülmüştü, yüzünün küçük bir kısmı görünüyordu. Yüzünün beyazlığı karanlıkta ışıldıyordu. Doktorun bu kadar yakındaki varlığı galiba rahatsız etti, yatakta kıpırdandı. Kafasını tavana döndürüp gözlerini kapadı.

“Daha önce olsaydı,” diye sürdürdü Selma doktor, “belki bu derece ilgimi çekmezdin. Daha önce, birdenbire patlak veren şu olaylardan, ayaklanmalardan önce yani. Senin ne olup bittiğinden haberin yok, sanırım. Sen kendini bir gösterinin içinde buldun, öyle tahmin ediyorum. Ne yazık ki polis acımasızca saldırmaya başladığı günlere denk geldin. Ben oradaydım Mahmut, parktaydım, diğer arkadaşlarla birlikte elimizden geldiğince yaralılara yardım ettik.”

Doktorun söylediklerine değil, sesine kulak vermeye çalıştı. Ama ses, bir noktadan sonra birden duyulmaz oluyor, nasıldığını anlayamadan doktorun söyledikleri öne çıkıyordu.

“Şimdi o serin, koca dalga geçip gitti,” dediğini işitti doktorun, “en azından, öyle umuyorum, şimdilik geçti. Kendime soruyorum, peki şimdi ne yapmalıyım? Hiçbir şey olmamış gibi eski yaşamıma geri mi döneyim? İki küçük çocuğum var benim Mahmut. Bi-

ri beş, diğeri yedi yaşında. İkisi de kız. Kocam, benim gibi doktor. Bizim için dünyadaki en önemli şey o ikisi. Bizim için dünya onlar demek, her şey demek.”

Bana ne anlatıyor, diye düşündü, neden anlatıyor? Benden istediği ne? Galiba hiç konuşmamam gerekirdi, amacımдан bahsetmemem gerekirdi.

“Peki burada yaptığım ne?” dedi Selma doktor, “inan ki kendime her gün sorup duruyorum.”

Parklarda, sahil kenarlarında, surdiplerinde, diye düşündü, oyalanıp durdum. Belki yavaşım, yeterince hızlı değildim. Gördüğüm, duyduğum her şey üzerime yapıştı, gözlerimden, kulaklarımdan, burnumdan, kim bilir başka hangi deliklerimden içeri aktı.

“Bütün bu olaylardan sonra karşıma bir de sen çıktın,” dediğini işitti bu kez doktorun, “polislerin copları, çizmeleri altında kafatası çatlamış, kemikleri kırılmış bir halde gelip bir ölünün, bir iskeletin ağzından çıkar gibi duyulan bir sesle ıssız bir yere, dağ başına gitmekten bahsettin. Nedir bu? Bir öneri mi? Eğer bu bir öneriyse, bize hiçbir şey ifade etmiyor Mahmut. Ayrıca ıssız bir yer kalmış olsa bile, herkesin ıssız bir yer bulacağı kadar bir yer var mı? Galiba pratik olarak da çözümün mümkün değil.”

Yola koyulacağım, dedi kendi kendine, dümdüz yürüyüp gideceğim, arkamda bırakacağım her şeyi.

“Seni düşünüyor, kim olduğunu anlamaya çalışıyorum Mahmut,” dedi doktor, “beni neden bu kadar düşündürüyorsun, bunu da anlamaya çalışıyorum. Planın biraz tuhaf olsa da deli ya da ne bileyim aptal olduğunu sanmıyorum. Belki bir meczupsundur Mahmut. Meczuplar hâlâ var mı? Belki sen öylesin. Yine de yanıtın, tabii bir yanıt varsa, en azından bir parçası sendeymiş gibi hissediyorum. Ama sende nasıl bir yanıt bulabilirim? Sen galiba daha çok bir soruya benziyorsun.”

Doktor sustu. Tekerlekli bir araba gıcırdayarak sessiz koridordan geçti. Ayağa kalktı, sandalyeyi ses çıkarmadan yerine koydu. Saçlarının bir tutamını geriye attı, üstünü başını düzeltti. Sesi olağan haline geri döndü. “Buraya başka bir şey için gelmişim,” de-

di, “sana yeni giysiler getirdim. Bir de bir çift spor ayakkabı. Ya-rın taburcu oluyorsun. Senin için kimsesizler yurdunda bir yer ayarladım. Zor oldu. Görüyorsun, sen vazgeçtim, bana bir yer bul desen bile, yok. Kaç gündür düşkünler evi, kimsesizler yurdu, re-habilitasyon merkezi, bir sürü yeri arıyorum, hep aynı cevap, yer yok, en az altı ay sonraya yer var. Önümüz kış. Her yıl sokakta kaç kişinin donarak öldüğünü biliyor musun? Ayrıca herkes, senin gi-bilerin, burnunun dibinde değil, görünmeyen bir yerde ölmesini tercih eder. Böyle açık konuştuğum için kusura bakma. Yani, senin gidip gözlerden uzak bir yerde ölmen herkesin işine gelir. Zor ol-du ama sonunda bir yer bulmayı başardım. Böylece sokaktan bir süreliğine kurtulmuş olursun. Telefonumu bir kâğıda yazdım, sa-na verdiğim pantolonun cebine koydum. İstedğin zaman beni ara-yabilirsin. Sana yardım etmek istiyorum Mahmut. Belki sana bir iş bile bulabiliriz. Gördüğüm kadarıyla çalışamaz halde değilsin. Bir düşün bunları. Sabah yine konuşuruz.”

Doktor gittikten sonra bir süre kımıldamadan durdu. Sonra kalktı. Doktorun getirdiği giysileri yarı karanlıkta giydi. Hepsisi de ona büyüktü. Kot pantolonun paçalarıyla gömleğin kollarını kıvrır-dı. Yeni ayakkabıları da birkaç numara büyüktü. Ama içlerinde ayakları herhalde daha rahat ederdi.

Koridora çıktı. Ortalıkta kimse yoktu. Servisin uzun koridoru-nu geçti. İçeriye göstermeyen otomatik cam kapının önüne geldi. Hemen bitişikte hemşire ya da doktorların odası vardı. Kapı yarı açıktı. Aralık kapıdan bir tek doktor görünüyordu. Odadan ses gel-miyordu. Doktoru yandan görüyordu. Belki yalnızdı. Bir koltukta oturmuş, başını geriye atmıştı. Uzun, salıverdiği dalgalı saçları koltuğun arkalığında dağılmıştı. Gözleri yumuluydu.

Düğmeye bastı, otomatik kapı iki yana açıldı. Hastanenin yarı karanlık koridorlarından, dalgalı duvarlarının arasından geçti. Ge-ceciler, hasta yakınları sağda solda ağır ağır dolaşıyordu. Kimi açık bir pencere kenarında gizlice sigara içiyordu. Ortaklık sessizdi. Ara sıra fısıltılar ya da ayak sesleri yükselip sönüyordu.

Sonunda acile inen merdivenleri buldu. Geçiş kapısı açıktı, ka-

pının yanında iki görevli vardı, kendi aralarında konuşuyordu. Biri ayaktaydı, sırtı ona dönüktü, diğeri bir sandalyede kaykılmış, bir ayağını ileri uzatmıştı. Bekledi. Öteki taraftan birkaç kişi içeri girerken o da hızla geçip acilin kalabalığına karıştı. Bekleme sandalyeleri doluydu, bir bebek annesinin kucagında ağlıyordu. Biri sedyede kanlar içinde yatmış, bekliyordu. Arkasından kimse seslenmedi, onu durduran olmadı.

Dışarı çıktı. Acilin önü sigara içenlerle doluydu. Kapının hemen sağında iki polis vardı, onlar da sigara içiyordu. Bir tanesi onu baştan aşağı süzdü. Tam o sırada mavi ışıkları yanıp sönen iki ambulans geldi. Ambulansların kapısı telaşla açıldı, iki kişiyi çıkarıp sedyelere koydular.

Hastanenin büyük dış kapısından dışarı çıktı. Yokuştan aşağı inmeye başladı. Gece sessizdi, hafif bir rüzgâr esiyordu. Ortalık bomboştu. Caddeden ara sıra bir araba hızla, geceyi motor gürültüsüne boğarak geçiyordu. Yolunun üstünde bir parka rastlayınca içeri girdi. Bir çalı dibine uzandı. Yüzünü gökyüzüne döndü, bir süre öylece kımıltısız durdu. Yukarda ışıltısız bir ayın aydınlattığı donuk bir gök vardı. Tepesindeki ağacın yaprakları hışırdayarak açılıp kapandıkça ay da titreşiyordu. Hastane yatağından sonra yeniden toprağın üzerinde olmak güzeldi. Yüzünü toprağa döndü, kendini toprağa iyice bastırdı. Kalbinin güm güm attığının o zaman farkına vardı. İşte, en azından yeniden yolumun üzerindeyim, dedi kendi kendine. Sakinleşince yüzünü yeniden gökyüzüne döndü, dinlenmek için gözlerini kapadı.

Uyandığında güneş iyice yükselmişti. Kalktı. Ara sokaklardan aşağıya doğru inmeye başladı. Parkın duvarlarında, yolunun üstündeki apartmanların, bahçe duvarlarının, büyük elektrik trafolarının ya da reklam panolarının üzerinde renkli spreyci boyalarla yazılmış bir sürü yazı vardı. Geçerken bazılarına gözü takıldı: ALİ İSMAİL KORKMAZ, ÖLÜMSÜZDÜR. ETHEM SARISÜLÜK, YAŞIYOR. MEHMET AYVALITAŞ, ONURUMUZDUR. BERKİN ELVAN, UYAN ÇOCUK!

Bu yazılar neydi böyle? Polislerle avukat ne için gelmişlerdi? Doktor niçin bu kadar ilgiliydi? Ama hepsi geride kaldı, dedi kendi kendine, ya da kalmak üzereydi. Yol bir kavşağa çıktı. Kavşağın ortasında küçük bir fıskiye havuz vardı, çevresindeki sıralarda çoğu yaşlı insanlar oturuyordu. Bazılarının üstünde, onlar da hastaneden kaçmış gibi pijamaları, ayaklarında terlikleri vardı, bastonlarına ya da dizlerine dayanmış etrafa bakıyorlardı. Yeşil ışığın yanmasını bekleyip küçük alana girdi. Havuzda elini yüzünü yıka-
dı, su içti. Sonra çevresine baktı: Hangi semtteydi, burası neresiydi, tanıdık hiçbir şey yoktu.

Küçük meydandan çıkarken oturan yaşlılardan biri selam verdi, o da selamı aldı.

Uzun süre geniş, asfalt cadde boyunca yürüdü. Caddenin iki yanını kırmızı çiçekler açmış ağaçlar süslüyordu. Gücü yerindeydi, galiba hastane ona yine de iyi bakmıştı. Bir ara yol kenarındaki hafifçe meyilli, geniş çimenlik alana uzanıp dinlendi. Birkaç kişi daha vardı, gelip geçen arabaları izliyorlardı. Sonra yeniden yürümeye başladı. Güneş tepeyi geçmişti, gökyüzü renksizdi ya da belki gri renkteydi, hava çok sıcaktı.

Kafasını kaldırıp gözlerini güneşe dikti. Gözleri yaşarana kadar baktı. Güneş, ayçiçeği gibi o büyük göz, yine o tuhaf yoldan, ötelere bakarak hâlâ ona bakıyor, onu izliyor muydu? Böyle olduğuna dair hiçbir belirti yoktu. Güneş, güneşti. Renksiz göğün ortasında yakıcı ışıklarını milyarlarca yıldır yaptığı gibi aynı kayıtsızlıkla yaymayı sürdürüyordu.

Öğleden sonra karnı açıldı. Bir çöpü karıştırdı, birkaç parça kuruk ekmek buldu. Bir de şapka. Kenarları çok geniş olmayan, tepesine doğru daralıp iyice buruşan, yuvarlak, pembe bir şapka idi bu. Şapkayı çıplak kafasına geçirdi, ekmeği çiğneye çiğneye yürüyüşüne devam etti. Az sonra yol kenarında bir elma ağacına rastladı. Bir sopa bulup ağaca fırlattı. Sarı elmalar döküldü. Oturup bir tanesini ağır ağır, zevkle yedi, üç elmayı da çöpten çıkardığı bir naylon poşete koydu. Elmaları düşürürken kullandığı sopa yürüyüşe uygun, uzun, budaklı, sağlam bir daldı, belki daha önce biri bu so-

payla elmaları düşürmüştü, kendine onu yürüyüş değneği yaptı. Sağ elinde naylon poşetten çıkını, sol elinde değneği yürümeye devam etti.

Park gibi bir yerde, dalları, yaprakları koca bir şemsiye gibi açılmış bir gülübrişim ağacının gölgesine dinlenmek için oturdu. Otururken bir gazetenin ön sayfası ağır ağır sürüklenip sonunda ayaklarının dibine kadar geldi. Gazeteyi aldı, başlıklara, resimlere göz gezdirdi. Ne yazılardan bir şey anladı, ne resimlerden. Tepesindeki tarihe baktı: 23 Ağustos, Cuma. Bugünün tarihi mi? Kafasını kaldırıp çevresine, üst üste yığılı yapılara, uzayan yola, tüm bunların üstündeki renksiz göğe baktı. 23 Ağustos Cuma, bütün manzaranın içinde neredeydi? Galiba hiçbir yerdeydi. Yeniden çevresine baktı. Neredeydi? Tanıdık hiçbir şey yoktu. Hangi yolun hangi yöne gittiğine ya da hangi tarafın hangi yöne düştüğüne ilişkin hiçbir fikri yoktu. Rasgele bir yöne doğru ilerleyeceğim, dedi kendi kendine, artık hangi yöne gittiğimin hiç önemi yok.

Peki, gözlerinin önünde hâlâ bir dünya var mıydı? Bu bir dünyaysa bile, içinde ona tanıdık gelen hiçbir şey yoktu. Nedense artık ilerleyebileceğini, şehirden çıkıp gidebileceğini hissediyordu. Demek, diye akıl yürüttü, gerçekten ilerleyebilmem için dünyanın gözlerimin önünden bütünüyle yok olması gerekiyordu. Eskiden belki hâlâ görmeye çabalıyordum, gözlerimin önünde günden güne, azar azar kaybolan dünyayı gözlerimle yakalamaya çalışıyordum. Kim bilir belki asıl, dünyayla birlikte yok olmasın diye gözlerimi korumaya çalışıyordum. Ama diye mırıldandı, bana yol gösteren artık bu gözler olmayacak, bana yol gösteren körlüğüm olacak.

Niçin ilerlemek zorundaydı, nereye gidiyordu, amacı neydi? Bütün bu sorular galiba geride kalmıştı. Dahası, şimdi açıkça anlıyordu, baştan beri hiçbir fikri yoktu, baştan beri ne yaptığını bilmiyordu. İlerlemem gerek, dedi kendi kendine, tek bildiğim bu.

Peki ama şu amaç düşüncesi nereden çıkmıştı? Belki şu ya da bu biçimde onu kafasına biri ya da birileri sokmuştu. Başka herhalde bir yığın düşünce taşıyordu kafasında, kafasına ne zaman girdiklerini, doluştuklarını, kime ait olduklarını bilmiyordu ama

kesinlikle ona ait değillerdi. Bunların hepsi, diye düşündü, bir başka zamandan kalma düşünceler. Galiba ölmeleri çok uzun süren şeyler bunlar, dayanıklı, sert, keratin kabuklu yaratıklar. Burada hâlâ onu izliyorlardı. Ama artık geri dönmek diye bir şey söz konusu değildi, dahası belki geri ya da ileri diye bir şey bile söz konusu değildi. Bir yer arıyorum, dedi kendi kendine, bir yer bulduğumda artık yürümeyeceğim, oturacağım, yo, hayır, oturmayacağım, uzanacağım, yatacağım, kafamdaki düşüncelerin yavaş yavaş, teker teker açlıktan ölüşlerini izleyeceğim.

Gökyüzüne baktı. Akşam oluyordu. Güneş hâlâ parlaktı, yukarılardan yakıcı ışınlarını saçmayı sürdürüyordu. Işınları tüm bedeninde hissediyordu. Yalnız kendi bedeni değil, tüm dünya bu ışınların içinde titreşiyor, yüzüyordu.

O gece bir köprünün altında, köprünün bacaklarını oluşturan iki büyük beton duvarın arasında uyudu. Uyumadan önce belki, diye düşündü, eskiden çok şey biliyordum, bilmediğimi düşünürken bile çok fazla biliyordum. Eskiden mi? Eskiden sözcüğünü aklından geçirmiş olmak onu şaşırttı. Demek eskiyen bir şeyler var, diye mırıldandı. Gelip geçen arabaların yankılanan vınlamaları altında kolayca uykuya daldı. Sabah gün doğmadan kalkıp yeniden yola koyuldu.

Şehirlerarası yolun kenarından yürüyordu. Yol kenarında kâğıt mendil, cep telefonu kılıfı, demet demet kır çiçekleri, güller ya da başka ufak tefek eşyalar satan çocuklar vardı. Trafik durunca yola atılıyorlardı. Yoldaki çocuklardan biri, on üç - on dört yaşındaki bir erkek çocuğu yeniden yol kenarına geldiğinde onu gördü, yanına kadar gelip laf attı, “Şapkan ne güzelmiş abi, nereden buldun?”

“Çöpten,” diye yanıtladı zar zor çıkan sesiyle, çocuğa bakmadan, ağır aksak adımlarla yürüyüşünü sürdürerek, çocuk da arkasından, neredeyse ona degecek kadar yakın yürümeye başladı:

“Çöpten mi dedin?” diye bağırarak yinedi çocuk, “peki nereye böyle?”

“Uzaklara.”

Çocuğun çevresinde öteki çocuklar da toplanmıştı, çeşitli yaşlarda kızlarla oğlanlardan bir öbek. Bir başkası bağırdı: “Uzaklar o tarafta değil abi, bu tarafta,” eliyle ters yönü işaret ediyordu, “yanlış yöne gidiyorsun.”

Güldüler. İlk seslenen çocuk, “Dur, dur,” diye peşinden koştu, “sana bir mendil vereyim, lazım olur.” Mendili aldı, yoluna devam etti. Çocuklar arkasından hâlâ konuşuyor, gülüyordu. “Çocukları güldürdüm,” dedi kendi kendine.

Sonunda şehir yapıları, üst üste yığılı binalar, gökyüzüne yükselen dev iş merkezleri, oteller, koca alışveriş merkezleri, inşaat alanları geride kaldı. Yanından arabalar hızla, büyük bir gürültüyle gelip geçiyordu. Geçen araçlardan bazıları korna çalıyordu. Niçin çalışıyorlardı, bilmiyordu. Bazen bedeni yeniden zonklıyor, ağrı kollarında, belinde ya da ayaklarında bir süre kalıyordu. Yine de iyi bir hızla yol alıyordu, ayaklarımda küçük kanatlar varmış gibi diyor-du kendi kendine, yol altımda geriye doğru kayıp gidiyor. Bir süre sonra karşısına fabrikalar çıktı. Herhalde bir fabrika bölgesiydi. Birkaçının bacasından yoğun, beyaz dumanlar yükseliyor, çalışan makinelerin uğultusu geliyordu. Akşam olmuştu. Şimdiye dek iki mola vermişti. Onun dışında kesintisiz yürümüştü. Binalardan biri boş görünüyordu. Yaklaştı. Direkleri devrilmiş, çoğu yerde kopmuş paslı tel örgünün açık bir yerinden içeri girdi. Tozlu ağaçların, yabancı otlarla kaplı yeşillik bir alanın ortasında dikdörtgen biçiminde geniş, tek katlı bir binaydı burası. Binanın camları kırık. Camsız pencerelerden birinden içeri baktı. İçerisi boştu, loştu. Pencerenin kenarlarında kalmış cam parçalarını dirseğiyle kırıp temizledi, içeri girdi. Yerlerde cam kırıkları, küçük metal parçaları, tozlar, kuş pislikleri vardı. Kalın zincirlerle beton sütunlara bağlanmış, üzerini tozlar, örümcek ağları kaplamış iki büyük makine düz, yüksek tavanlı, boş binada yan yana öylece duruyordu. Paslı makinelerin arasındaki tozlu zemine uzandı, geceyi kirlilere, ara-

lıklara yuva yapmış kumruların sesini dinleyerek yarı uyuyup yarı uyanık geçirdi.

Ertesi gün güzel, serin bir gün ağarışına uyandı. Güneş tam doğmadan, erkenden yola koyuldu. Çevresinde yavaş yavaş açıklıklar, ekili ya da yeni sürülmüş tarlalar belirmeye başladı. Bir süre yol kenarındaki bir çam ormanının içinden yürüdü. Yürürken kuş seslerini, adımlarının kuru iğne yapraklarına basarken çıkardığı sesleri dinledi. Öğlen cılızca akan bulanık bir nehre ya da dereye rastladı. Kenarında oturup elini yüzünü yıkadı, tatsız, kötü kokan suyunu içti. Çeşmeye rastlamazsa içecek su olsun diye poşetinde dolaştırdığı pet şişeyi suya daldırıp doldurdu. Sonra derenin yakınında büyük bir kızılçam ağacının gövdesine dayanıp orasına burasına konan sineklere, üzerine tırmanan böceklere aldırmadan bir süre uyukladı. Gözünü açtığı anda bir kirpi az ötesinden ağır ağır ilerliyordu. Bir süre gözleriyle kirpiyi izledi, sonra kalkıp yeniden yola düştü.

Gücü hâlâ yerindeydi. Hızında bir düşüş yoktu. Bu güç nereden gelmişti? Belki hastane ona gerçekten iyi bakmıştı ya da yeniden açık alanlara kavuşunca canlanmıştı. Yolunun üzerinde karşısına bir meyve bahçesi çıktı. Herhalde en son iki gün önce bir şeyler yemişti ama açlık falan duyduğu yoktu. Etrafı iyice bir kolaçan ettikten sonra bahçeye girdi. Görünürde kimse yoktu. Tuhaf, diye düşündü, birden alanlar genişlemiş, orada burada birbirinden oldukça uzakta küme küme evler belirmiş, insanlar ancak uzaklardan, bir tarlanın ortasında ya da kenarında ya da bir-iki hayvanın, ineğin ya da öküzün ardında belli belirsizce görünür olmaya başlamıştı. Demek her yer tıkkış tıkkış, dopdolu değildi.

Dallardan incirler sarkıyordu. Mandalina ağaçlarındaki mandalinaların bazıları olmuştu. Meyve bahçesi bir yerden sonra genişçe bir bostanlığa dönüşüyordu. Yeşillikler topraktan öbek öbek fışkırıyor, sarmaşık gibi yükselen geniş yapraklı bitkilerin uçlarından salatalıklar sarkıyor, sarı biberler dallarda parlıyordu. Ne bol-

luk, diye mırıldandı kendi kendine, ne bereket. Güneş, o uzak ana, ışınlarıyla besliyor, toprak, herhalde yakın anamız, onları bağrından çıkartıyordu. Birden yemiş kadar kendini tok hissetti. İnsan, diye düşündü, böyle bir bolluğun içinde yaşasa belki yemesine bile gerek kalmadan doyardı. Dikkatlice üç mandalina, dört incir kopardı. Bostanın içine girmeye cesaret edemedi. Kenardan iyice uzanarak altlardaki küçük bir salatalığa ulaşabildi. Topladıklarını poşetine koydu.

Topladıklarıyla iki-üç gün idare ediyordu. Sonra karşısına çıkan ağaçlardan erikler, incirler, elmalar topluyordu. Çöplere rastlarsa karıştırıyor, yenebilecekleri ayırıp poşetine koyuyordu. Bazen yine bir tarlaya, meyve bahçesine ya da bostana giriyor, topraktan fışkıran tüm bu bolluğu yine kendinden geçerek izliyor, ardından birkaç meyve ya da sebzeyi poşetine doldurup ağırlığını sopasına veriyor, yürümeyi sürdürüyordu. Yollarda çeşmelere rastladıkça midesi şişene kadar su içiyordu.

Dinlenirken şapkasını çıkarıyor, elini terli kafasında gezdiriyordu. Uzayan saçları diken gibi eline batıyordu. Tatar sakalları da uzuyordu. Onlara geri kavuşmaktan memnundu.

Gece, yol kenarındaki bir tarlada, iki tarla sınırının alçak çukurunda, yıldızlarla pırıl pırıl ışıldayan gökyüzüne bakarak uykuya daldı. Çevrede hiç ışık yoktu. Sanki ses ışıkla ilgili bir şeymiş gibi her şey aynı zamanda sessizliğe gömülmüştü. Sessizliği bir tek ötede otobandan hızla geçen araçların vınlama sesleri bozuyordu.

Sabah gün doğumunda yeniden yola koyuldu. Hızı düşmeye başlamıştı, eskisi gibi yol alamıyor, sık sık dinlenmek zorunda kalıyordu. Hastanede geçen dinlenme zamanlarının verdiği güç herhalde kısa sürmüştü.

Girdiği bir bostandan kovalandı. Az daha yakalanıyordu. Adamın arkasından fırlattığı taş kafasını sıyrıp geçti.

İlerde bir yerde karşısına raylar çıktı. Bir süre ağır ağır raylardan yürüdü. Raylar upuzun, kahverengi paslı demirleri güneşin altında parlayarak sessizlik içinde uzuyordu. Bir süre rayların kalın, yıpranmış, beton rengine dönmüş tahtalarını sayarak oyalandı. Yü-

rüyüşü boyunca hiç tren geçmedi. Hava durgundu, demiryolu kenarındaki bodur ağaçlarda tek bir yaprak oynamıyordu. Yabani otlar kavrulup sararmıştı. Çevrenin sessizliğine cırcırböceklerinin kesilip sonra yeniden başlayan sesi eşlik ediyordu. Belki artık kullanılmayan bir tren yoluydu bu, amacını çoktan yitirmiş raylar yine de sanki bir amaçları varmış gibi uzayıp gidiyordu.

Raylar kıvrılıp içlere, uzakta görünen bir kasabaya doğru döndü. Kasaba neredeyse boştu, herkes öğle uykusunda olmalıydı ya da belki bir yerlere gitmişlerdi. Bir çöpü öylesine karıştırdı.

Bir motosikletin üstünde iki genç hızla caddeyi geçti, köşede kayboldu. Az sonra yeniden caddenin başında belirdi. Aynı hızla caddeyi motor gürültüsüne boğarak bir uçtan diğerine yeniden geçti.

Açık pencerelerden birinde başı bağlı yaşlıca bir kadın vardı. Oturmuş, hiçbir kımıldının olmadığı boş caddeyi seyrediyordu. Onu görünce eliyle bir işaret yaptı, gel gel mi demek istiyordu, yoksa git git mi, anlayamadı. O sırada ötelerden bir yerden uzun, köpek uluması gibi bir erkek narası yükseldi. Ses, ölü sessizlikte bir kez daha çınladı, sonra kesildi. Buradan çıkmam gerek, dedi kendi kendine. Burada takılıp kalırsa bir daha çıkamayacağından korktu.

Rayları izleyerek gerisin geri geldiği yoldan döndü. Rayların kıvrılıp yeniden dümdüz uzadığı yerde tren yolundan ayrıldı, sıcaktan kurumuş çalılarla kaplı taşlı bir araziden yürüyerek yoluna devam etti.

Yolunun üstünde derme çatma, tahtadan alçak çitlerle çevrili bir bostana rastladı. Bostanın girişinde bir tabela vardı. Üzerinde BU BOSTANDAN YEMEK HELALDİR yazıyordu. İki eğik tahtanın arasından geçip bostana girdi. Etrafta kimse yoktu. Sadece cırcırböceklerinin, bir de uzaklardan geliyormuş gibi duyulan, akan bir suyun sesi vardı. Bir marulla yeşil soğanlardan bir tanesini koparıp torbasına koydu. Yeşilliklerin kenarına uzanıp bir süre yatıp dinlenmekten kendini alamadı, suyun şarılıtısını, etrafında sıçrar gibi kesilip başlayan cırcırböceklerini dinledi. Belki bir parça uyukla-

dı. Gözlerini açtığında tepesinde ihtiyar bir adam dikiliyordu. Dirseklerinin üstüne doğruldu. Adam gülümsüyordu, “Korkma yeğenim, korkma,” dedi, “Nassın, iyi misin? Kalk gel de bir çayımı iç.”

Adamı izledi. Bir ağacın altına oturdular. Küçük bir piknik tütünün üstünde çaydanlık vardı. Birkaç boş şarap şişesi ağacın yanına dizilmişti. Adam bir torbadan ekmekle peynir çıkarıp önüne koydu. Bir domatesi dörde dilimledi. “Aç mısın? Ye,” dedi, sonra “nereden gelirsin,” diye sordu. İyice cılızlaşmış sesiyle, “İstanbul’dan,” diye yanıtladı. “İstanbul’dan ha,” diye yineledi adam, kasketini geriye attı, ileri geri oynattı, sonra yine eski yerine getirdi, “Ee,” diye sordu, “nereye böyle?” Eliyle, nereyi kastettiğini bilmeden öteleri işaret etti. “Evim yok,” dedi, “öyle dolanıyorum.” İhtiyar, bir şey demeden kafasını sallayıp yiyecekleri işaret etti, “Ye ye, afiyetle ye,” diye yineledi, “helal, hoş olsun.” Ekmeğin içine peynirle bir dilim domates koyup yedi, sıcak çaydan içti.

Bir sessizlikten sonra ihtiyar gülerek, “Tabelamı gördün mü?” diye sordu. Sesi kalın, gürdü. Kafasını salladı. Çayı içtikçe üzerine bir gevşeklik çöktü. “Geçen bizim komşu, Sarıların Ahmet bostanında birini yakalayınca ötekiler el vermiş, adamı dövmüşler. Duyunca sinirlendim. Dedim, be Allah’tan korkmazlar, siz ne yapıyorsunuz, bu kadar mı gözünüz dönmüş? Böyle ha, açık açık, hepsine. Açık var, yoksulu var, sonra can istemesi var, göz hakkı var. Değel mi, yiğenim? Bozulmuşlar küsmüşler, bilmem, insan kocadıktan sonra bir tek yukardaki ne der diye düşünüyor. İşte böyle, hepsine kızdım. Bunun üzerine, yiğenime diyeyim, düşündüm, bizim bi Osman var, tabelacı, dedim Osman oğlum, sen bana bir tabela yap, üstüne böyle böyle yaz.”

Beyaz bıyıklarını sıvazladı. İki parmağıyla dudaklarının kenarında biriken tükürüğü aldı. Yanakları kırmızıydı, konuştuğunda kırmızılar iyice parladı. “İnsan şu toprağa bakınca diyor, bu bereket herkesi doyurur. Velâkin toprak artık bizi geçindirmez oldu, nasıl oldu ben de anlamadım. Uğraş, didin, üç kuruş para, yok, anca kuruş sağı doyuruyoruz. Yarınımız belli değil. Bak, ne kızım ne oğlum, ne torunlarım buraya gelip adımını atmaz. Benle benim avrat bu

yaşıta uğraşır didiniriz. Gençlerin aklı başka işlerde. Tam seksen bir yaşındayım. Vaktim geldi geçiyor. Bazı bazı düşünürüm, benle avrat göçtükten sonra kim bakacak bu toprağa, kim ekecek? Yaa, kuruyup gidecek diye hayıflanırım.” Adamı onaylar gibi kafasını aşağı yukarı salladı.

Adam onu uğurlarken “Hadi, yolun açık olsun,” deyip poşetten torbasına ekmekle birkaç salkım üzüm koydu. Bostandan çıkıp yeniden tarlaların arasından yürümeye başladı. Önce hızla geçen arabaların uğultusunu duydu, az sonra karşısına otoban yeniden çıktı. Yürürken bazen kendisi dediği şeyin, iyice incelmış gövdesiyle hafifçe öne bükülmüş, az önünde yürüdüğünü sanıyordu. Bazen gerisinde kalıyor, gerisinden ağır ağır geldiğini hissediyordu. İki kişi gibiyiz, diye düşünüyordu, peşi sıra gidiyoruz. O sırada kim bakıyorsa, bakana göre ya ilerde oluyorum ya da geride. İki olmaktan galiba rahatsız olmazdım, diye düşünmeyi sürdürdü, üç, dört, daha fazla olmaya da herhalde bir itirazım olmazdı. Rahatsız olduğum şey galiba oradayken burada olmam, buradayken de orada olmam. Belki sorun iki tane olması değil, tam tersine gerçekten iki tane olamamasıydı. İkiyle birlikte aynı anda görüp duyabilseydi, herhalde en iyisi olurdu.

Bu önünde ya da arkasında sağa sola yalpalayarak yol alan eğrilmiş gövdeye bakarken, galiba dedi kendi kendine, şimdiye kadar kendimle çok fazla meşgul oldum, kendimden kurtulmak isterken bile onunla çok fazla meşguldüm.

O sıra denizi uzakta gördü. Neredeyse siyah, yoğun, hafifçe kabarık, donmuş gibi öylece uzanıyordu. Açıklarından yük gemileri ağır ağır yol alıyor, daha yakında birkaç şilep hareketsiz duruyordu. Kıyının yakınlarında bir yerde öbek öbek takalar vardı. Deniz bir süre sonra yola yakınlaştı, aşağıda ince bir sahil şeridi halini aldı. Bir patikadan aşağı kayarak deniz kenarına indi. Dar, taşlı, çakıllı bir şerit, yamaçla deniz kenarı boyunca uzayıp gidiyordu. Taşların, çakılların üstünde zaman zaman sendeleyerek yürüdü. Şeridin bazı yerleri dalgaların bıraktığı yosunlarla karışmış, naylon poşetlerden pet şişelere, paslı konserve kutularına kadar bir sürü atık

nesneyle kaplıydı. Çakıllı kumsal bitip kayalar başladığında ya kayaların üstünü aşmaya çalışıyor ya da suya basarak geçiyordu. Bazen dizine kadar suya giriyordu. Deniz koyu, kara, petrol yeşili bir renkteydi, içinde birbirine karışmış yosunlarla dev boyutlarda denizanaları yüzüyordu. Kayaların çevresinde arılarla sinekler vızıldıyor, az ilerde martılar dönüp duruyordu. Bir lağım faresi kayaların arasından çıktı, bir süre kafasını dikip havayı kokladı, sonra geldiği gibi hızla bir başka delikte kayboldu. Galiba suyun içinde olmayı sevmiyordu, ıslanmak pek hoş değildi. Islanmış pantolonu sıcakta kısa süre içinde kendiliğinden kuruyordu.

Geceyi deniz kenarında, küçük bir koyda, kayaların arasında geçirdi. Sabah bir köpeğin yalamasıyla uyandı. Sıska, bir deri bir kemik, sarı renkli, ufak kalmış, genç bir köpekti bu. Yola koyulunca köpek peşine takıldı. Öğleden sonra yediği bayat ekmeğin bir kısmını onunla paylaştı. Köpek, ekmeği çarçabuk mideye indirdi, kuyruğunu sallayıp devamını istedi. Dar şerit büyük kayalarla iyice kapanıp geçilmez olduğunda yeniden anayola çıktı, bir yol bulunca yeniden aşağıya indi. Köpek onu izlemeyi sürdürdü. Köpeği görmezden geldi. Yine de yemeğini paylaşmayı sürdürdü. Bazen sıska bedeni gibi sıska sesiyle havlıyor, bir yerlere koşuşturuyor, ortadan bir süre kayboluyor, sonra yeniden ortaya çıkıyordu.

Bir dinlenme zamanı köpeğe uzun uzun baktı. Nasıl bir varlık bu, diye düşündü, birdenbire karşısına çıkmış, şimdi onunla birlikte yürüyordu. Ama bu neydi gerçekten, bu dört ayağı üzerinde yürüyen şey neydi? Üstelik bakışının farkındaydı, gözlerine yandan bakıyor, gözlerini kırptırıyordu. Belki de, diye düşündü, şimdiye kadar hiç kimseyi, hiçbir şeyi görmeyi beceremedim. Şu gözlerim beni hep yanılttı.

Köpekle oynamaya başladı. Kulaklarını çekti, başını kolunun arasına alıp iyice sıkıştırdı. Köpek inleme ya da boğulma sesleri çıkarmaya başladı. Karşılığında dişlerini kollarının etine geçirdi. Fazla değil, azıcık, kanatana kadar. Kolunu çekmedi, köpekle oynamayı sürdürdü.

Bir elma, bir incir, bağlardan topladığı bir salkım üzüm ya da

kuru bir ekmek parçasıyla doyuyordu. Ekmeği yol kenarında karışısına çıkan çöp tenekelerinden buluyordu, ekmekle birlikte tepesinde *kendin pişir kendin ye* yazan kulübemsi yapıların yakınındaki çöplerden çıkan et parçalarını köpekle paylaşıyordu. Aslında köpek yemek için ona muhtaç değildi, başının çaresine gayet iyi bakıyordu.

Yavaşlamaya başlamıştı. Gücü herhalde iyiden iyiye onu terk ediyordu. Yine de kararlılığından bir şey eksilmemişti. Değneğine daha çok abanıyor, yürümeye devam ediyordu. Yol kenarında arabalar geçerken yine korna çalıyor, kimi zaman birkaç kamyon ya da araba ötede durup yol kenarında bekliyordu. Öyle olunca hemen yoldan uzaklaşıyordu.

Bazen durup çevresine bakıyor, buralar diye mırıldanıyordu ama buralar dediği neresiydi? Sanki bir el bu parçaları, denizle göğün sardığı bu boşlukları, açık koyu tarlaları, ev kümelerinin toplandığı alanları, kıvrılan, gözden kaybolup yeniden beliren karayolunu, kesik kesik taşlı sahili, uzakta alçalıp yükselen tepeleri, yamaçları, kayaları gelişigüzel, parça parça oraya buraya fırlatmıştı.

Bir öğleden sonra, deniz kenarından giderken bir kayanın dibinde oturmuş içki için iki iri adama rastladı. Adamlar önce onu dikkatli dikkatli süzdüler. Bir tanesi ötekinin dizine vurup bir şeyler söyledi, güldüler. Dizine vurulan “Birader, gel, gel de bir içkimizi iç,” diye seslendi. Yavaşlayıp güneşin kızgın ışınları altında, kayaların yarı gölgesi altında oturan, yüzleri kızarmış bu iki adama baktı. Sonra yoluna devam etti. Bir tanesi, “Ulan ibne kılıklı, nereye gidiyorsun,” diye arkasından bağırdı, “sana gel, bir içkimiz iç dedik.” Çakılların üzerindeki ayak seslerini işitti. Döndü, sopasını öne doğru kaldırdı, bekledi. Köpeği yanı başında hissetti. Yanı başındaki sıksa, yara bere içindeki gövdesi bir ok gibi gerilmişti.

Belki bu görüntü adamı korkuttu ya da afallattı. Öteki, “Siktir et, uğraşma şimdi,” diye arkasından seslendi, “daha yeni oturduk.”

Bir başka akşam da kayaların dibinde bir çiftte rastladı. Çift alçak kayaların arkasına saklanmıştı ama her şeyi görülebiliyordu.

Kadının arkası adama dönüktü, pantolonu bileklerindeydi. Adamın da pantolonu inikti, açıktaki kıcı gidip geliyordu. Bir süre bu tuhaf görüntüye, adamın beyaz kıcına, kadının adam gidip geldikçe sallanan saçlarına, açıktaki memelerine baktı. Tuhaftı, dört ayak üstünde duran iki gövdeli, iki kafalı bir yaratık gibi bir şeydi. Köpeğe baktı, aldırmış görünmüyordu. Boynunu geriye uzatmış arkalarda bir yere bakıyordu.

Adam onu fark etti, durdu. Kadın da kafasını çevirip baktı. Kısa bir süre onu süzdüler. Sonra adam eliyle yürü işareti yaptı, kaldığı yerden işine devam etti, kadın da kafasını yeniden öne çevirdi.

Bir ara işerken morarmış, karamış, bir bezelye tanesi kadar küçülmüş organına baktı. Bir gün, diye düşündü, bedenimin parçaları tek tek ayrılıp giderse en önce düşecek olan belki bu olur. Öyle mi? Eskiden, dikildiği zamanlarda niçin dikilirdi, anlamazdı. Ama galiba artık bedeninin öteki parçaları da niçin, nasıl hareket ediyordu, anlamıyordu. Kasıklarına bir kaşıntı yine bastırdı. Kaşınan yerleri sert sert kaşıdı.

Akşam kuru ekmek yedi. Köpeğe bir parça verdi. Galiba köpeğin de gücü azalıyordu. Artık oynamıyor, sağa sola koşturmuyor, olduğu yerde uzanıyor, yemeğini yedikten sonra başını yere yatırıyor. Kalkıp yürümeye koyulduğundaysa bir süre kımıldamadan, başı yerde, arkasından bakıp gözlerini kırıştırıyordu. Sonra ağır ağır kalkıp yeniden peşine takılıyordu.

Sahil şeridi kayboldu, otobanın kenarından ya da tarlaların kıyısından yürümeye devam etti. Bir süre sonra kayalarla kesilip duran, dar sahil şeridi aşağıda yeniden karşısına çıktı. Kayalardan aşağı indi, köpek de peşinden. Taşların üzerinden yürüdü. Soluk alıp vermesi giderek zorlaşıyordu.

Güneş yakıcıydı. Ter içindeydi. Kafasının içi fokurduyordu. Ama aynı zamanda galiba üşüyordu. Çakılların üzerine, bir kaya dibine çöktü. Bütün gücünün birdenbire çekildiğini hissetti, ne kolunu ne de bacağını kımılatacak hali kalmıştı.

Öldürdüğü iki adam aklına geldi, sulara ağır ağır uzaklaşan iri gövdelerini düşündü. Adam ona tokat atmıştı. O da sopasını hiç

bekletmeden kafasına birkaç kez indirmişti. Öteki koşup gelmiş, köpek ayağını ısırırken, o da kafasına koca bir taş geçirmişti. Adamın kafası karpuz gibi yarılmıştı. Ardından yerde debelenen ötekinin kafasını da taşla parçalamıştı. Yerler kanla kaplanmıştı. Kumlu, taşlı toprak kanı emiyordu. Kanın rengi daha önce gördüğü hiçbir renge benzemiyordu. Sonra gövdelerini sürükleyip şu bulanık, rengi kararmış denize bırakmıştı. Ama yo, hayır, kimseyi öldürmemişti. Adam ona tokat atmamıştı. Kimsenin kafası karpuz gibi yarılmamıştı. Yerlerde kan yoktu. Karıştırıyordu. Galiba sadece aklından geçirmişti. Yine de şimdi baktığı yerden, şu sıcak çakıllar üzerinde, sırtı gri bir kayaya yaslı, yarı uzanmış dururken ona her ikisi de olmuş gibi geliyordu.

Birden şimdiye kadar ne görmüş, ne yaşamışsa hepsi birden kafasına üşüşüverdi. Unuttuğu hiçbir şey yoktu, her şeyi anımsıyordu. Belki kafası artık o kadar sağlam değildi ama dünya eskisi kadar sağlam kafasının içindeydi. Hava iyice ağırlaştı, iki koca el gibi onu omuzlarından tutup yere bastırdı. Nefes alıp vermesi güçleşti. Daha başka ne gerek, dedi kendi kendine ya da belki boşlukta birilerine doğru, daha başka ne yapabilirim? Geçmiş hareket ettirmek, diye mırıldandı, zamanı hareket ettirmek. Ama öyle görünüyordu ki en ufak bir şeyi bile yerinden oynatmayı, kımıldatmayı başaramamıştı.

Bedenindeki tüm güç çekilip gitti. Kendi kendine, yoksa toprağa akan benim kanım mıydı, diye sordu. Şimdiye kadar ne yaptıysa, bu yaptıkları bir şeye ya da her neyse galiba hiçbir işe yaramamıştı. Belki dünya bütün bütüne yok olmuştu, ama kalan bir şey vardı, o dünyanın sıkı sıkıya parçası olan bir şey: kendi bedeniydi bu. Başına gelen her şeye, aldığı darbelere, yaralara, taşıdığı morluklara, dikiş izlerine, kaşındıkça yeniden kanayan yara kabuklarına rağmen bedeni hâlâ o dünyayı içinde saklıyor, koruyordu. O kaçmak isterken sanki tam tersi olmuş, dünya onun içine doğru iyice kaçmış, oraya yerleşmişti.

Yola çıkarken bedeninin bir soğan zarı gibi tek tek soyulacağını sanmıştı, ama aksine bir ağaç kütüğü gibi kat kat kabuk bağla-

miş, katılaşırmıştı. Bu beden galiba fazla doluydu, fazla ağırdı, üst üste bir sürü şeyle istiflenmişti.

Koşul gerçekten değişmişti. Ama tıpkı hastanede hissettiği gibi bu noktanın daha ötesine nasıl gidebileceğini bilemiyordu: Bu nasıl bir koşuldu? Bu koşul nasıl aşılabilirdi? İnsan, bedenini geride nasıl bırakabilirdi?

Bir sınıra gelip dayanmıştı. İşin doğrusu bu sınırın ne türden bir sınır olduğunu bilmiyordu. En azından üzerinden ya da aralarından geçebildiği çitler gibi bir sınır değildi. Galiba onu hep hissetmişti. Bir biçimde onu hep hissetmiş, belki, kimi zamanlarda ona yaklaşıyor gibi olmuş ama asla yakınına kadar varamamış, onu geçememişti. En azından diye sordu kendi kendine, geçemediysem bile az da olsa kımıldatamadım mı, bir santim, bir milim olsa bile geriletmeyi başaramadım mı?

Kafası gitgide ağırlaştı. Sırtı kayadan yavaş yavaş kaydı, yana doğru düştü. Kendini düzeltmeye kalkışmadı, gözlerini kapadı, çakılların üzerinde hafifçe yan yatmış öylece kaldı. Akşam indi, sonra da gece. Bir ara yüzünü, gövdesini gökyüzüne doğru döndü, onun dışında hiç kımıldamadı. Güneş doğdu, ağır ağır göğün tepesine doğru yükseldi. Öğlen dört-beş erkek çocuğu bağıra çağıra kayalardan inip sahile geldiler, soyunup donlarıyla denize girdiler. Bir ara herhalde ölü mü yoksa diri mi diye bakmak için yanına yaklaştılar. Üzerlerinden sular damlayan, gövdeleri ıslıl ıslıl parlayan çocuklara yerinden kımıldamadan baktı. Çocuklar bir şeyler söylüyorlardı, anlamadı, bir tanesi sol ayağını hafifçe tekmeledi. Bir şey demek için “Su nasıl,” diye sordu, “sıcak mı?” Gerçekten bir cümle kurmuş muydu, emin değildi. Kurmuşsa bile ağzından çıkar çıkmaz herhalde güneşte dağılıp gitmişti. Çocuklar, kıyıya vurmuş garip bir yaratılmış gibi bir süre daha ona bakmayı sürdürdüler. O da bakışlarını kısa bir süreliğine onların üzerinde tutmayı başardı. Galiba çocuklara gülümsüyordu. Çünkü yüzünün yine kırıştığını, avuç içinde sıkılan bir kâğıt gibi buruş buruş olduğunu hissetti. Az sonra çocuklar gerisingeri suya koşturdular. Bütün gün onların havada çınlayan seslerini, bağırışlarını dinledi. Biri yarım ekmekten

yaptığı sandviçin yarısını getirip yanına bıraktı. Bir de yarısı dolu yarım litrelik pet şişede su. Sudan bir yudum aldı, yemeğe hiç bakmadı. Artık yemek için bile ağzımı açmayacağım, dedi kendi kendine, ağzımı tümüyle kapatacağım. Çevresinde sinekler dolanıyor, kafasına, yüzüne, ellerine konuyor, karıncalar üzerinde dolaşıyordu. Çocuklar hava kararmaya başlarken toparlanıp gittiler. Ortalık sessizleşti. Otoyoldan geçen araçların uğultusu kulaklarına doldu. Bir de uzak bir yerlerden gelen, sanki durmaksızın çalışan bir makinenin, bir motorun uğultusunu işitiyordu. Dalgaların sesine kulak vermeye çalıştı. Dalgalar dipte sürükledikleri taşların sesiyle yaklaşıyor, ardından kıyıya vuruyorlardı.

Ertesi sabah güneşin yakıcı ışınları altında köpeğin zımpara gibi kuru dilinin yüzünü yalamasıyla uyandı. Köpek bütün günle gece ortalıkta yoktu. Kendini yeniden ayakları üstüne dikmek epey zamanını aldı. Kalkmam lazım, diye düşündü, burada böyle yatmaya devam edersem birileri er ya da geç beni alıp yine bir hastane ya da başka bir yere götürecektir. Ama bir kez daha bir hastane odasına, bir hücreye ya da herhangi bir dört duvar arasına konursa kaçabilecek, buralara kadar gelebilecek gücü yine bulabilir miydi? Gücsüzüm, dedi kendi kendine, hiç gücüm yok, hiçbir zaman olmadı.

Kaçmak, buralara kadar gelebilmek, bunlar herhalde doğru ifadeler değildi. Kimıldamak ya da belki kıpırdamak daha iyi bir ifade olurdu, bir milim boyunca ilerleyebilmek, daha doğru olurdu. Yolculuğumu, diye düşündü, bir gün değerlendirme fırsatı bulursam onu milimlerin tartısına vurmam gerekecek. Milimler hesabı, küçükler hesabı, bana uygun tek hesap, tek ölçek galiba bu olurdu.

Çocukların bıraktığı ekmeği böcekler, karıncalar, arılar, sinekler sarmıştı. Açlık hissetmiyordu. Pet şişeyi cebine koyup yeniden yürümeye koyuldu. Ama çok yürüyemedi, yeniden çakılların üzerine oturdu. Gözü bir taşla ilişti, eline alıp inceledi. Sarımsı bir taşı bu, pürüzsüz bir yüzeyi vardı, bir ucu giderek sivriliyordu. Büyüklüğü avucunun içi kadardı. İki ucunda iki küçük gözbebeği gibi koyu sarı bir yuvarlaklık vardı. Bu küçük gözlerin ya da leke gi-

bi iki yuvarlağın çevresini dalgalı, genişleyen daha açık renkte birkaç halka sarıyordu. Taşı avucunun içinde sıkabildiği kadar iyice sıkı. Avucunun içinde taşın karşı koyan, direnen gücünü hissetti. Taşı cebine koydu, sendeleye sendeleye yürümeye devam etti.

O gece kumsalda, dalgaların sesiyle uykuya daldı. Sabah erken uyandı, ayağa dikilmek için kendini yine bayağı zorlaması gerekti. Kıyıda beyaz, plastikten yapılmış gibi görünen, tek kişilik kayığa benzer bir şeye rastlayınca kadar cam gibi parlak, renksiz göğün altında sık sık oturmak ya da uzanmak zorunda kalarak yürüdü. Kayığın elle yapıldığı belli tahtadan bir küreği vardı. Gövdesine dışarıdan yanaştırılmıştı. Etrafa bakındı, kimse yoktu. Kayığın iri bir taşla bağlanmış ipini çözdü. Küreği içine attı. Su dizlerine gelene kadar kayığı itti, sonra da üzerine atladı. Küreğe asıldı. Önce bir yanından çekiyor, sonra küreği suyun öteki yanına daldırıyordu. Bir-iki yalpaladıktan sonra kayığın burnunu açığa doğru tutturabildi. Köpek suyla karanın dalgalar vurdukça değişen çizgisinde ileri geri gidip geliyor, havlıyordu.

Gücü iyice tükenene kadar kürek çekti. Kıyı epeyce uzakta kalmıştı. Köpek yavaş yavaş küçülüp iyice silindi. Köpek silinmeden önce bir an o ötekinin, zaman zaman arkasında ya da önünde yürüdüğünü hissettiği o diğerinin hiç kımıldamadan, korkuluk gibi dikildiğini gördü. Ya da gördüğünü sandı. Belki de bu şey, hayatı boyunca ışık olsun olmasın bir gölge, bir hayalet gibi, kimi zaman kimin gölge ya da hayalet olduğunu karıştıracak kadar hep ona eşlik etmişti. Peki ama, diye kendi kendine sordu, gerçekten kimdi ya da neydi o? Yine de emin değildi, belki orada, köpeğin yanında bir korkuluk gibi dikilen oydu da plastik kayıkta şimdi yürüyüşü gibi sağa sola yalpalayarak ağır ağır uzaklaşan kişiye bakıyordu. Sonra her şey, tüm kıyı silinip belirsizleşti. Hiçbir şey görmüyorum artık, diye mırıldandı, yalnızca güneşin yakıcı ışınlarını görüyorum. Işınlar orada burada yoğun lekeler halinde parlıyor, titreşiyor, yer değiştiriyordu.

Sonunda gücü bitti. Kürek çekmeyi bıraktı. Boylu boyunca plastik kayığa uzandı. Ama ayakları dışarıda kaldı, onları topladı.

Güneş tam tepedeydi, hava sıcaktı. Gök kıpırtısız, boş, sessizdi. Altında uzanan deniz de öyle, sessiz, dingin, durgundu. İki boşluk, iki engin sessizlik arasında, diye düşündü, sürükleniyorum. Hiçlikten hiçliğe. Öyle mi? Bu iki boşluğun arasında bir yerlerde sanki uzaklardan nabız gibi atan bir şeyin sesi geliyordu, sessizliğin içinden beyaz bir köpük gibi çıkıp sonra yine sessizliğe gömülüyordu: zayıf, belli belirsiz, titrek. Belki de öyle, dedi kendi kendine, yine de bekleyeceğim, burada böyle bekleyeceğim. Ne zamana kadar? Bilmem, diye düşündü, belki güneş, bu aldırışsız Büyük Ana beni, yani yolunu yitirmiş bu çocuğunu yeniden kabul edene ve ışınlarıyla besleyene kadar.

İKİNCİ KİTAP

DAĞ

I

KAFASINI KALDIRIP çevresine baktı. Her yer dağ, taşlı. Buraya kadar nasıl geldim, dedi kendi kendine. Dahası, gerçekten geldi mi? Geldiyse nasıl? Galiba böyle bir sürü soru daha vardı. Kafasını yine öne eğdi. Hiçbir şey anlamıyorum, diye düşündü, uzun süredir yolda olmalıyım, belki tam tersine sorular yanıtlarla birlikte yitip gitti.

Görünüşe göre bir yamacın eteğinde, taşlı, dar bir yolun kenarında topallaya topallaya yürüyordu. Bir ayağında ayakkabısı yoktu. Ayakkabısını nasıl, nerede yitirmişti, pek anımsamıyordu. Herhalde bir yolun kenarından aşağıya, derin bir yarın içine doğru yuvarlanmıştı. Kapaklandığı yerden, ayakkabısının seke seke yuvarlanışını izlemişti.

Yanından geçen, üzerinde JANDARMA yazan mavi renkli bir araba az ilerisinde durdu. Arabadan çıkan iki asker kimliğini isteyip nereye gittiğini sordular. Yanıt yerine başını çevirip dağlara baktı. Dağlar, arkalarında kaybolmuş akşam güneşinin ışığında sıvılaşmış maviye dönüşmüşlerdi. Gözlerinin önünde usul usul titreyiyorlardı. Beni yine buldular, dedi kendi kendine. Kolundan tutup arabaya bindirdiler, karakola götürdüler.

Karakol bir tepenin yamacındaydı. Yapı yeni görünüyordu, yüksek beyaz duvarlar lekesiz, dikenli teller passızdı. Çelik kapılar akşam ışığında parlıyordu.

Girişin yanındaki epeyce yüksek, betondan kalın bir direk gibi

yükselen gözcü kulesinin uzamış gölgesinin düştüğü geniş avluya girdiler. Beton zeminli avluda kamyonlar, cipler, irili ufaklı zırhlı araçlar duruyor, çoğu asker kıyafetli adamlar hızlı adımlarla sağa sola gidip geliyordu. Direkler üzerindeki dev aydınlatma ışıklarından bazıları yanmıştı. İlerde, sınırları sarı boyayla çizilmiş yuvarlak helikopter pistinde bir helikopter duruyordu.

Demirden kapılar açılıp kapandı. Birileri bir şeyler dedi ya da sordu. Bazı soruları yanıtlamaya çalıştı, bazılarını ise yanıtlamadı. Sonunda karşılıklı iki demir sıradan oluşan demir parmaklıklı genişçe bir hücrede buldu kendini. Hücrede başka kimse yoktu. Açlıkla yorgunluktan bitkin sıranın üstüne kıvrılıp uyudu.

Sabah iki asker gelip onu uyandırdı. Canı ne kalkmak ne yürümek istiyordu. Subayın odasına neredeyse sürüklenerek götürüldü. Subay kafasını oturduğu masadan kaldırıp onu görünce baştan aşağı süzdü. Masanın karşısında ayaktaydı. Yanında bir asker dikiliyordu. Sonradan başçavuş diye seslendiklerini işittiği orta yaşlarda, göbekli bir askeri bu. Subay başçavuşa, “Hayda,” diye sordu, “bu ne lan? Bu mahlûkatı nereden buldunuz?” Başçavuş, “Çatalboğaz yolunda,” diye yanıtladı. Subay gençten biriydi. Sinek kaydı tıraşlı yüzü tertemiz, sağlıklı, ışıltıyordu. Soruları sıralamaya başladı: Kimsin? Nesin? Nereden geliyor, nereye gidiyorsun? Hiçbirine yanıt veremedi. Çatlak dudaklarını emip bir şeyler söylemeye çalıştı. Başçavuş ikide bir “Hazır olda lan, hazır olda,” deyip onu dürtüklüyordu. Ama ellerini bir türlü iki yanda düz tutamıyordu, elleri, kolları kıpırdayıp duruyordu. Onlara söz geçiremiyorum, diye düşündü, galiba ayaklarıma da söz geçiremiyorum. Subay, “Ağzının içinde ne geveliyorsun lan,” deyip ayağa kalktı.

İyice yaklaştı, ardından yüzünü buruşturup birkaç adım uzaklaştı. Başçavuşa dönüp “Türkçe biliyor mu bu?” diye sordu, başçavuş, “Biliyor, biliyor,” diye yanıtladı, “gayet güzel Türkçe konuşuyor.”

Ona dönüp “Konuşsana o’lum,” diye sürdürdü, “nedir senin olayın? Kayıp mı oldun? Bir yerden mi kaçtın? Bir rahatsızlığın mı var? Böyle tek ayakla nereden gelip nereye gidiyorsun?”

Parçalanmış çorabının altından parça parça görünen, kararmış, yaralarla kaplı çıplak ayağına baktı, ayağını az geri çekti. Kafasında söyleyecek bir söz, anlatacak bir hikâye bulmaya çalıştı. Belki olan biteni olduğu gibi anlatmalıydı. Ama olan biten neydi? Galiba çok önceden, diye düşündü, daha yola çıkmadan önce anlatacak bir hikâye bulmam gerekirdi. Cılız sesiyle, “Bir yerden kaçmadım,” diye yanıtladı, “uzun bir yürüyüşe çıktım.”

Subay önce gülüp “Vay, beyefendi yürüyüşe çıkmış,” dedi, ardından gürledi: “Yürüyüş parkuru mu lan burası, sen bizle kafa mı buluyorsun?” Başçavuşun tokadı kafasının arkasında patladı. İkinci tokatla ellerinin üstüne düştü. Subay, “Yeter, yeter,” deyip başçavuşu durdurdu, “elimizde kalacak. Kaldır şunu.”

Sorular yineleni. Bakışlarını nereye dikeceğini bilmediğinden yanıt yerine sağa sola bakındı. Belki gözlerini kapamalıydı. Sonunda iyice öfkelenen subay başçavuşa dönüp “Ulan, ne diye böyle adamları toplayıp karakola getiriyorsunuz?” diye bir kez daha gürledi, “sabah sabah sinirim bozulsun diye mi? Götür bunu hücrede kalsın. Madem yürüyüşe çıkmış, gelmiş, bir süre misafirimiz olsun. İşlem yapma. Sen yine bi bak bakalım, belli olmaz, ipne aranlar listesinde mi? Kayıplar listesine de bak.”

Geri götürülürken başçavuş, “Ulan göt, senin yüzünden sabah sabah fırça yedik,” deyip yumrukla tekmeleri indirmeye başladı. Galiba bir asker de ona katıldı. Yere kapaklandı. Yerde, koridorun beton zemininde darbelere iki büklüm katlanırken aklından, şu dayağa bir türlü alışamadım, diye geçti.

Bu kez demir kapılı, penceresiz, havasız, dar bir hücreye götürüldü. Sıranın üstüne kendini zor attı. Biraz sonra bir asker elinde alüminyum bir tepsiyle çıkageldi. Gözlerden birinde çorba vardı. Öteki gözdeyse naylona sarılı, birkaç günlük, yuvarlak, küçük bir ekmek. Asker tepsiyi sıraya bıraktı. Askere bakmadan “Su,” dedi. Asker çıkıp az sonra plastik bir bardaktaki suyla geri geldi. Suyu içerken onu izledi, acıyan bir sesle birkaç soru sordu. Yanıt yerine kafasını salladı. Suyu zar zor, dişleri sızlayarak dört-beş yudumda içti. Yutkunurken boğazı ağrıdı. Tepsiyi hiç bakmadı bile.

Asker gittikten sonra yeniden sıranın üstüne uzandı. Sol kulağına herhalde bir tokat ya da yumruk gelmişti, kulağı feci zonkluyordu. Bedeninin öteki yerleri de hafif hafif zonkluyordu. Hücrenin tepesinde demirden kafesi içinde bir ışık yanıyordu. Yüzünü duvara döndü, bir koluyla gözlerini örterek zonklamaların eşliğinde kesik kesik ama her seferinde daha derinlere doğru giden bir uykuya yuvarlandı.

Bir süre sonra birilerinin sarsmasıyla yuvarlandığı yerden geri geldi. Neredeydi, ne yapıyordu, onu sarsanlar kimdi, önce hiçbir şey anlamadı. Hücre yavaş yavaş ortaya çıktı, ardından başında dikilenler. Başçavuşu tanıdı. Yanında iki asker duruyordu, askerin birinin elinde küçük, deri bir çanta vardı. Çantayı açınca berber takımları ortaya çıktı. Ne olacağını anladı, gücü yettiğince direnmeye çalıştı, saçlarıyla sakalları her ne kadar ondan bağımsız davranıp kendi kendine uzuyorlarsa da ona aittiler. Ama ancak elleriyle kafasını kapatabildi. Kollarını açtılar. Zaten kollarını o durumda daha fazla tutamadı. İstemeye istemeye keçeye dönüşmüş uzun saçlarıyla, rüzgârda tel tel uçuşan sakallarının yere dökülüşünü izledi. Berber işini bitirdikten sonra işaretparmağıyla kafasına dokunup “Bunlar ne, dikiş izleri mi,” diye sordu. Başçavuş da “Hah, adama benzedin ipne,” deyip ağır eliyle kafasına şap şap diye vurdu.

Güldüler. Ardından onu dışarı çıkardılar. Garajın arkasına götürüp anadan doğma soyunmasını emrettiler, siyah, kalın bir hortumla üzerine su tuttular. Akşamdı. Hava ılıktı ama rüzgâr dağdan soğuk soğuk esiyordu. Askerler çevresinde toplanmıştı, birbirlerine yaslanmış eğlenceyi izliyor, kimi sigarasını içip aldırırsız gözlerle bakıyor, kimisi gülüyordu. Bütün zayıflığı ortaya çıkmıştı, kaburgaları tek tek sayılıyordu, karnı sırtına yapışmıştı. Derisi sarı bir kâğıt gibiydi, eski yaralar, yediği dayakla kabuğu parçalanmış daha yeni yaralar, morluklar, kızarıklarla kaplıydı. Zayıflığı olsa gerek, kısa bir süreliğine askerleri durdurdu. Sonra yeniden başladı, hortum elden ele geçti. Su tazyikliydi, sudan korunabilmek için iki ağır sopaya dönüşmüş, katılaştırmış kollarını ileriye doğru uzattı. Su çarptıkça sallanıyor, sağa sola yalpalıyordu. Yere,

beton zemine düştü, bir süre daha yerde su yemeye devam etti.

Eğlence bitti. Askerler ayaklarını sürüye sürüye dağıldı. Sarının diye biri üzerine eski, delik deşik, mazot kokan bir battaniye attı, koşar adım hücreye geri yollandı. Çıkan askerden giysilerini istedi. Asker küftetti ama az sonra naylon bir torbada giysileriyle geri geldi, “Al bakalım bitli çullarını,” deyip torbadaki giyecekleri önüne boşalttı, battaniyeyi geri aldı. Asker gittikten sonra atletini, donunu, kumaş pantolonunu, gömleğini, kazağını ağır ağır giyindi. Mor kabanını da giydi. Kabanının çıtçıtly şapkası yerinde yoktu. Şapkasını sormak için kapıya gidip seslendi, kimse gelmedi. Geri döndü, sıranın üzerinde büzölüp yüzünü duvara çevirdi, uyumaya çalıştı. Titriyor, çenesi birbirine vuruyordu.

Sonraki günleri hücrenin demir sırasında, günle gecenin ayrımını silen beyaz ışığın altında yatıp uyuyarak geçirdi. Galiba ateşi çıkmıştı, soğuk soğuk terliyordu. Midesi kazınmasına rağmen hiç iştahı yoktu, yemeklerden ancak birkaç lokma yiyebilmiş, sadece su içmişti. Bir ara, yarı uykusundan nedenini anlamadan dehşetle kalktı, kapıya gidip yumruklamaya başladı. Bir süre sonra yaklaşan ayak seslerini işitti, kapıdaki sürgü açıldı. “Ne var?” diye sordu gözetleme deliğinden görünen yüz parçaları, “Bırakın da gideyim,” dedi. Öteki, “Siktirme şimdi,” diye yanıtladı, “otel mi lan burası? Dayak yemediğine şükret.” Sürgüyü çekip kapadı.

Bir başka zaman, belki ertesi günü, boynundaki aletten doktor olduğunu çıkardığı orta yaşlarda bir adam içeri girdi, onu şöyle bir muayene etti. Adamdan yayılan içki kokusu hücreyi doldurdu. Adam gözlerine baktı, kaburgalarını eliyle yokladı, kalbini, ciğerlerini dinlerken “Hangi kılıktan çıktın sen?” diye sordu. O da karşılığında “Bana ne olacak? Buradan ne zaman çıkacağım?” diye sordu. Adam yanıt vermeyip omuz silkti.

Beyazlık herhalde kafasının içine sızmiştı. Yatıp uyumaya çalışırken uçsuz bucaksız bir beyazlığın içinde zihninde kimi görüntüler, oraya buraya yayılmış küçük, ince siyah parlaklıklar, ısıltılı toz kümeleri canlandı. Parlaklıkların kenarında ne olduklarını çıkaramadığı biçimler belirip kayboldu. Bir ara tanıdık biçimlere ka-

vuşup yeniden çözüldüler: kar altında bir sokak, bir çöplük, koyun koyuna bir sürü insan, uzayıp giden otobanlar, tren rayları, bir ayakkabı teki. Parçalara ayrılıp kayıp gittiler. Niçin, dedi kendi kendine, gerisini getiremedi.

Kapı bir kez daha açıldığında bir asker elinde bir çift beyaz spor ayakkabı, bir çift de siyah çorapla kapıda belirdi, elindekileri önüne atıp “Bunları giy,” dedi. Ardından bileklerine kelepçe takıldı, hücreden çıkarıldı. Askere, “Nereye gidiyoruz?” diye sordu. Asker yanıt vermedi, sonra kararını değiştirmiş olacak, “Hastaneye,” dedi.

“Hastane mi?”

“Sağır mısın? Hastane dedik ya. Seni hastaneye bırakacağız.”

Dışarıda pırl pırl bir sabah havası vardı. Güneş henüz dağların arkasındaydı, yine de gün ışığından gözleri kamaştı, küçük, parlak noktalar bir süre gözünün önünde yanıp söndü. Binanın önünde lacivert renkli bir hapishane aracı duruyordu, arkasında da askeri bir cip. Bir asker hapishane arabasının arkasına yaslanmış bekliyordu. Onları görünce doğrulup arka kapıyı açtı. Kolundan tutup “Hadi, bin,” dedi. Sakınarak iki küçük basamağı tırmandı. Kapı açıldığında içerde karşılıklı sıralarda oturan üç insan gün ışığında bir an aydınlandılar. İki genç oğlanla orta yaşlarda bir yetişkin. Başlarını ona, yeni gelene çevirdiler. Kapı kapanınca yeniden karanlığa gömüldüler.

Tozların kırıptığı birkaç ışık süzmesi küçük havalandırma pencerelerinden girip içerinin loşluğunda süzülüyordu. Genç oğlanlardan birinin yanındaki boş yere oturdu. Diğer ikisi karşıdaydılar. Araba sarsılarak hareket etti.

İlkin kimse konuşmadı. Arabanın tel örgülü, camsız küçük pencerelerinden içeriye güçlü, serin bir rüzgâr doluyordu. Kafasını uzatıp pencereden baktı. Yol boyunca, iki yanda yabancı otlarla kaplı boş, geniş düzlükler vardı. Düzlüklerin ortasında tek tük, bodur ağaçlar yükseliyordu. Düzlüklerden sonra çıplak dağlar başlıyordu. Rüzgâr iyi gelmişti, serin, kuru rüzgârı içine çekerken dağları ilk kez görüyormuş gibi dağlara çok yaklaştım, diye düşündü.

Az sonra içerdekilerden biri, tam karşısında oturan orta yaşlardaki, kalın bıyıklı adam sessizliği bozdu. Ona doğru konuşup bir şeyler söyledi. Anlamadı. Adamın sesi yorgun ama kalın, gürdü. Öne doğru eğilip sesini yükselterek yeniden söyledi. Yine anlamadı. Bunun üzerine aralarında kısa kısa konuşular. Uzun süredir duyduğu dildi bu, herhalde Kürtçe denilen dildi. Bu dil de kendi bildiği, Türkçe denen dil gibi kulağına birbirine çarpan tabak çanakların sesi gibi bir takur tukurlukla geliyordu. Adama, “Kürtçe bilmiyorum,” dedi. Sesi zar zor çıktı.

Adam, duyabilsin diye iyice öne eğildi, yüzü tam yüzünün önündeydi. Bağırarak “Sağır, dilsiz sandım seni,” dedi, “geçmiş olsun kardaş. Seni neye aldılar?”

“Bilmiyorum,” diye yanıtladı, “öylesine, yolda yürürken.”

“Alla alla? Neye?”

“İnsanı rahat bırakmıyorlar,” dedi.

Araba sarsıla sarsıla gidiyordu. Adam bağırarak, “Doğri, doğru,” diye yanıtladı, “bunlar eyce tuhaflaştılar, ne yapıyorlar, insan anlamıyor. Ama ben sana söyleyem, ne yapıyorlar. Korkuyorlar. Ondan. Bah, bu karakol yenidir, geçen sene yaptılar. Şimdi bir tane ta o tarafa yapıyorlar. Burası kutu gibi bir yer. Her bir tarafına karakol yapıyorlar. Peki neye? Barış deyip deyip neye bu kadar karakol yapıyorlar? Sana söyleyem, korkuyorlar, halktan korkuyorlar, ondan. Halk kendi siyasetini yapacak diye korkuyorlar. Dağa, sınıra niye duvar örüyorlar ha?”

Şaşırdı. Adamın havadaki, ötelerde bir yerleri işaret eden eline bakıp “Duvar mı?” diye sordu.

Gençler yarı karanlığın içinden kafalarını kaldırıp ona baktılar. Biri diğerine Kürtçe bir şeyler söyledi, diğeri yanıt verdi. Adam, “He, duvar,” dedi, “Alla alla? Bilmiyorsun? Bildiğin duvar, beton duvar. Hem de taşınmalı. Hareketli duvar.”

“Ya,” dedi adam. Kısa bir esten sonra sürdürdü, “Protestoya gittik. Karakolu. Beni, bu gençleri tutuhtadılar. Gaz, gaz. Gazdan göz gözü görmez oldu, sanki dağa ha böyle sarı, pis bir sis inmiş. Bir bacımız yanımda, iki adım ya var ya yok, yandım, diye bağır-

dı, yıkıldı. Fişek isabet etmiş. İki-üç kişi sırtlayıp dağdan aşağıya koştu.”

Yanında oturan genç adam, “Baktılar içeri atmakla olmuyor, taktik değiştirdiler,” diye söze karıştı, “burayı açık hava cezaevine çevirmek istiyorlar.”

“Doğrı,” diye onayladı adam.

Geçip giden arabalarla korna seslerinin, oradan buradan yükselen müziklerle insan seslerinin içeriye dolduğunu fark etti. Herhalde şehre girmişlerdi. Az sonra araba durdu. Yol kısa sürmüştü. Kapı açıldı, ona “Sen bekle,” deyip adamla gençleri indirdiler. Açılan kapıdan ilerde, polis barikatlarının arkasında bir kalabalık gördü, gençler kelepçeli kollarını kaldırıp kalabalığa doğru zafer işareti yaptılar. Kapı kapanırken kalabalıktan bağırışlar, sloganlar yükseldi.

Araba yeniden yola koyuldu. Binanın çıkışında arabanın yanlarında art arda birkaç ses patladı. Pencereden bakınca değişik yaşlarda birkaç çocuğun arabayı taşıladığını gördü. Taşlardan biri pencerenin demir ızgarasında patladı. Araba durdu, önce geri, sonra yeniden ileri gitti. Hızlandı. Bir dönemeci keskince alırken oturduğu yerden yana savruldu.

Araba hızını kesmeden bir süre daha gitti, onu sağa sola savuran birkaç dönüşten sonra durdu. Kapı açıldı. Askerler “Hadi in, çabuk, çabuk,” deyip kelepçelerini çıkardılar, onu aceleyle hastanenin görevli polisine teslim ettiler. Ardından arabaya doğru koşturarak gittiler. Polis memuru kolunu çekiştirdi, girişin sağındaki üç yanı camlı, genişçe bir odayı işaret ederek, “Geç şuraya otur, bekle,” dedi, “gözüm üzerinde, ona göre.”

Odanın ortasında yuvarlak bir masa vardı. Bir polis masada oturmuş gazete okuyordu. Onu görünce kafasını kaldırıp baştan ayağa süzdü. Polisten olabildiğince uzağa, sandalyelerden birine oturdu, masanın koyu renkli formika kaplamasına gözlerini dikip beklemeye başladı. Ama gözlerini açık tutmakta zorlanıyor, kafası ince boynunun üzerinde sallanıp duruyordu. Hastane تنها olmasına rağmen yarı açık kapıdan giren sesler kulaklarında büyü-

yerek uğulduyordu. Bir bebeğin ağlama sesi öteki sesleri bastırarak yükseldi, aynı anda polis gerinip gürültülü biçimde esnedi. Boynum incelmış, kafam büyümüş, diye aklından geçti, kafamı şu ince boynumun üzerinde uzun süre tutamıyorum. Kendinden geçmek üzereyken içeri giren bir hastabakıcı, “Gel bakalım,” deyip onu kolundan tuttu, götürdü.

Dar, sıkış tıkış bir odada üç hastanın arasında bir sedyede yattı. İnce bıyıklı bir doktor gelip neredeyse hiç konuşmadan göğsünü dinledi, bedenini yokladı, yaralarına baktı, ayağına ilaç sürüp sardı. Ardından hemşireye serum bağlamasını söyledi. Yarı uyuyup yarı uyuklayarak koluna takılı serum şişesinden damlayan damlaları izledi. Serum bittikten sonra ona bakan doktor gelip “İşimiz bitti,” dedi, “gidebilirsin.” “Gidebilir miyim?” diye emin olmak için yeniden sordu. “Evet,” dedi doktor, “bence belediyyeye git, yardım iste.”

Dışarıya çıkınca temiz havayı içine çekti ama ciğerleri şişmedi. Soluk alıp veriyor, yine de hava sanki ciğerlerine tam dolmuyordu. Yürümeye koyuldu, hastanenin ağaçsız, beton bahçesini geçti, dümdüz, genişçe bir caddeye çıktı. Cadde boyu küçük küçük dükânlar, kahvehaneler diziliydi. Gök bulutsuz, soluk maviydi, dağların üzerine yerleştirilmiş bir kapak gibi kentin üzerine kapanmıştı. Güneş tepedeydi. Serin bir rüzgâr arada bir esip geçiyordu.

Kimseye bakmadan topallayan adımlarla caddeyi geçti. Sargılı ayağındaki ayakkabı sıkıyor, diğeriyse büyük geliyordu. Etraf kalabalık, hareketliydi, dört bir yanından sesler yükseliyor, birbirine karışıyordu. Müziği dışarıya taşan küçük bir alışveriş merkezinin önünden geçerken adımlarını hızlandırmak zorunda kaldı. Cadde kenarında dilenenler vardı. İki çocuklu bağdaş kurmuş bir kadını geçti. Kadının bebeği kucağındaydı, üç-dört yaşlarında bir kız çocuğu da dizlerini kırıp yanında oturmuştu. Onların az ilerisinde kendine bir girinti buldu. Niyeti dilenmek miydi, biraz oturup dinlenmek miydi, o da bilmiyordu. Aklına başka bir şey gelmediğinden belki onlar gibi kaldırımda oturmak en iyisiydi.

Baş hafiften dönüyor, kulakları tutuşmuş gibi yanıyordu. Ay-

rica kulağında herhalde çevreden gelen seslerden kaynaklanmayan bir uğultu sürüp gidiyordu. Galiba hâlâ hastayım, diye düşündü. Ama belki daha önce hastaydı, şimdi iyileşiyordu. Her koşulda uzun süredir hangisinin hastalık hangisinin iyileşme olduğundan, hangisinden çıkıp hangisine girdiğinden pek emin değildi.

Yola niçin çıktığını anımsamaya çalıştı. Başlangıçta herhalde bir düşüncesi vardı. Ama bu düşünce her neyse, galiba çoktan geride kalmıştı. Öyleyse bu süren şey ne, diye sordu kendi kendine, dahası niçin hâlâ sürüyor? Belki artık yalnızca sürdüğü için sürüyordu, artık nasıl duracağını bilmediği için sürüyordu. Kafası, daha fazla dik tutamadığından önüne düştü. Dizlerini kendine çekip kafasını üstüne bıraktı.

Bir süre o durumda uyuklamış olmalı. Sonra kalktı, cadde boyu insanların arasından yürüdü. Bir el sanki omzundan tutup onu durdurmak istedi. Arkaya dönüp dönüp baktı. Peşinden gelen, omzunu tutan olmadı.

Ara sokaklardan birine daldı, sonra başka bir sokağa. Bir çeşmeye rastlayınca su içti, elini yüzünü yıkadı. Bir çöp bidonunun yanına gelince aç hissetmediğine göre herhalde alışkanlıktan durup çöpü karıştırdı. Çıkmaz bir sokakta bir direğe bağladıkları kovayı pota yapıp plastik bir topla bağıra çağıra basket oynayan çocuklara rastlayınca durup bir süre çocukları izledi. Geniş bir inşaat bölgesinden geçti. Tahta perdelerin ardında çok katlı dört-beş binanın iskeleti yükseliyor, biraz ötede dev inşaat araçları gürültüyle yeni temel çukurları açıyordu.

Küçük, boş bir arazinin kenarına gelince dinlenmek için gövdesi eğik, cılız bir ağacın altına oturdu. Bazı ağaçlarda küçük, beyaz çiçekler açmıştı. Çiçeklere bakıp kışı atlatmışım, diye düşündü. Ama nasıl? Şu son birkaç günün olayları bile şimdiden aylar ya da yıllar önce olmuş gibi gerilere çekilip silikleşmeye başlamıştı. Belleği belki artık hiçbir izi tutmuyordu. Ama aynı zamanda belleği sanki ağzına kadar doluydu da tam neyle doluydu, biliyordu.

Ağzını açıp dolu bir boşluk, diye mırıldandı, ama ne demekti bu, dolu bir boşluk nasıl olabilirdi?

Kasketli, yaşlı bir adam geçerken durup ona seslendi. Ne dediğini anlamadı. Kalktı, evlerin önünde oturan yaşlı, genç kadınların, sokakta oynayan küçük çocukların, köşe başlarında dikilmiş genç erkeklerin önünden geçti. Geçerken bakışlarını üstünde hissetti. Kafasını kaldırmadı.

Bir mahallede irili ufaklı bir sürü çocuk bu kez oyunlarını bırakıp çevresini sardı. Yeniden yürümeye başlayınca peşine takıldılar, gülüp bağrışarak arkasından taş attılar. Çocukların yanında iri bir köpek vardı, ayakları dibinde hırlayıp havladı. Taşlardan biri kafasına geldi. “Çocuklar yapmayın,” dedi ama dedikleri çocukları azdırmaktan başka bir işe yaramadı. Neyse ki yoldan geçen iki kadın çocukları dağdı.

Çocuklardan kurtulana kadar ter içinde kalmıştı. Sessiz, sakın bir sokağa geldiğinde soluklanmak için kaldırımın kenarına oturdu, sırtını herhalde bir evin bahçesine ait olan kireç boyalı duvara yasladı. Karşısında iki-üç katlı evler, sıvasız evler, evlerin arasındayüz düz damlı eski köy evleri, küçük bostanlar, kavak ağaçlarının ağır ağır sallanan tepeleri hafif bir eğimle yamaçlara doğru yükseliyor, dağların başladığı yerde kesiliyordu. Hava berrak, dağlar belirgindi, güçsüz güneşin ışıkları altında zirvelerindeki karlar parlıyordu.

Gözünü dağlara dikti. Dağlar kıpırtısızlıkları içinde sanki gökyüzüne doğru hafifçe havalanmış gibiydiler. Başka ne yapabilirim, dedi kendi kendine, başka nereye gidebilirim? Yoksa yer düşüncesinden bile kurtulması mı gerekiyordu? Dağın zirvesi, boşluğa bir adım, sonra bir bulut. İnsan bir bulutun üstünde oturabilir mi? Bir bulutu evi yapabilir mi?

Yakınlarda bir eşek acı acı anırdı. Bir makinenin, belki bir inşaat makinesinin gürültüsü ortalığı doldurdu, sonra kesildi. O sırada şalvarlı, başı tülbentli yaşlıca bir kadın bahçe kapısını açtı, elindeki kovadaki suyu sokağa boşalttı, kapısının önünü yıkadı. İş bitince yanına gelip birkaç kez seslendi. Kadına oturduğu yerden boş

boş baktı. Kadın omzuna dokunup içeriyi işaret etti, eliyle yemek işareti yaptı.

Yaşlı kadını izledi. Küçük bahçede, çardağın altında, açılır kapanır plastik masada kadının getirdiği sıcak çorbayı içti. Kadın masaya oturması için omzuna yine birkaç kez pat pat diye vurmuştu. Sert dokunuşlara karşı derisi herhalde iyiden iyiye kalınlaşmıştı ama bu yumuşak dokunuşlar karşısında ne yapacağını bilemiyordu.

Çorbadan sonra kadının büyük bardakta getirdiği çayı içti. Kadın herhalde Türkçe bilmiyor, Kürtçe konuşuyordu. Kadını dinlerken belki sıcak çayın etkisiyle içi geçti. Kadının anlatmayı sürdüren alçak, titrek sesi uzaklara doğru çekildi, kulaklarına çok uzaklardan duyulan, tam ne sesi olduğunu bilemediği bir ses gibi gelmeye başladı. Ne sesiydi bu? Göremediği, belki işitemediği kadar uzaktaki o noktaya doğru, uzağa yaklaşmak diye bir şey olanaklıysa bir an yakınlaşır gibi oldu. Bu yoksa bildiği bir ses miydi? Bu sesi daha önce, belki anımsamadığı kadar eski bir zamanda yine duymuş muydu? Kadın konuşuyor, dedi kendi kendine, ama kimle konuşuyor, benle mi? İçinde belli belirsiz bir acı kımıldadı. İnsan sesini, diye düşündü, acı duymadan işiteceğim bir zaman gelecek mi? Ama belki insan sesi bile geride bir yerlerde kalmıştı, belki bir sürü ses karmaşasının içinde yalnızca bir başka sestti.

Kendine geldiğinde akşam olmuştu. Akşam havasında yankılanan kuşların sesinin farkına vardı. Burnuna ekmek kokusu geldi. Kadın bahçenin ortasında sacda ekmek pişiriyor, pişen ekmekleri bahçede toprağın üzerine serdiği bir beze diziordu. Sırtı ona dönüktü.

Kapıya doğru yöneldi. Yaşlı kadın onu fark edince yaptığı işi bıraktı, seslendi. O sıra bahçenin tahta kapısı açıldı. İçeriye bir oğlan çocuğuyla birlikte orta yaşlarda bir kadın girdi. Çocuğun kaşları çatık, yüzü kıpkırmızıydı. Kadın önce çocuğa kızgın bir sesle bir şeyler söyledi, çocuk söylene söylene eve doğru gitti. Kadın sorgulayan bakışlarını ona yöneltti. Herhalde çocuğun annesiydi, yaşlı kadının aksine kentli giysiler giymişti, siyah, uzun eteğiyle

yuvamlak yaka bluzunun üstünde gri renkli bir pardösü vardı. Bakışlarını hemen yere indirdi. Bir süre ne yapacağını bilmeden öylece yerinde dikildi, yaşlı kadınla kadının kendi dillerinde konuşmalarını dinledi. Sonra kapıya yöneldi. Çıkmadan önce yaşlı kadın dörde katlanmış, hâlâ sıcak ekmeği eline tutuşturdu. Arkasından bir şeyler daha dedi, belki bir duaydı bu.

Dışarıda hava iyice kararmıştı. Kentin dışına doğru yokuş yukarı bir yoldan çıktı. Yürürken galiba uzun süredir bir dilenci gibi yaşıyorum, diye düşündü, kimi ekmek, para veriyor, kimi sövgü, hakaret ya da dayak. Kimi de insanın ne yapacağını bilmediği yumuşak bir dokunuşu omzuna bırakıyor. Dar sokaklar iyicene boşalmıştı, sokak lambaları tek tük yandığından çoğu karanlıktı. Oradan buradan köpek havlamaları yükseliyordu. Bir ara sokağın darlığından neredeyse omzuna değecek kadar yakın bir kadınla bir erkek yanından hızlı hızlı geçti. Bir harabenin önünden geçerken yarı yıkık duvarların arasından içerde bir tenekenin içinde bir ateşin yandığını gördü. Ateşin çevresinde toplanmış birkaç kişinin gölgesini seçti.

O gece bu küçük şehrin ya da büyükçe kasabanın dışında, bostanların bitip kuru, taşlı toprağın başladığı yerde, bir çukurda uyudu. Uyandığında soğuktan titriyordu. Güneş daha doğmamıştı, dağların üstü sisle kaplıydı, sislerin arkasında bir pembelik leke leke dağılmıştı. Yürümeye koyuldu, yollardan uzak durmaya çalışarak bir tepeye doğru tırmandı.

Öğlen eğimli bir düzlükte bir kayanın dibine dinlenmek için oturdu. Cebinden katlanmış ekmeği çıkarıp yarısını kopardı, diğer yarısını yine cebine koydu. Ekmeği yerken dişleri ağrıdı. Çoğu diş çoktan çürümüşü. Kalanıysa sallanıyordu. Eliyle sallanan dişlerini yokladı, bir-ikisini yuvasında ileri geri oynattı. Hava güneşli, ılıktı. Yamaç boyunca kuru yabancı otların, kıştan kalma bitkilerin arasında tek tük kır çiçekleri açmıştı. Sabah boyunca titredikten sonra sonunda biraz ısınmıştı. Ayakkabısıyla çoraplarını çıkarıp

sargıyı açtı, ayağına baktı. Yaraları kabuk bağlamıştı. Kaşınan yerlerini hafif hafif kaşdı. Sargı bezlerini yuvarlayıp kabanının cebine sıkıştırdı. Çorabıyla ayakkabısını giymeden önce ayağının, gövdesinden dışarıya doğru çıkan bu uzantının hâlâ ona ait olup olmadığını anlamak ister gibi birkaç kez kımıldattı.

Yola yeniden koyuldu. Karşısına tepelerin arasından kıvrıla kıvrıla giden dar, asfalt bir yol çıktı. Bir süre kenarından yürüdü. Arada bir arabalar, arkası köylülerle dolu kamyonetler ya da damperli kamyonlar geçiyordu. İlerde yolun kenarında, biraz içerde kayaların arasına yerleştirilmiş oyuk bir tahtanın ucundan altındaki beton yalağa su akıyordu. Suyun başında arabasını yana park etmiş bir aile vardı. Annesi çocuğun elini yüzünü yıkıyor, adam sigara içiyordu. Çeşmeyi geçti, adımlarını yavaşlattı. Ailenin arabası az sonra yanından geçince geri döndü, çeşmeden kana kana su içti. Yanında suyu koyacak bir pet şişenin olmamasına hayıflandı. Ama bu su dağlardan geldiğine göre dağlarda susuz kalmam, diye düşündü.

İki inekle elinde değneği yaşlıca bir kadın aynı yavaş adımlarla çeşmeye doğru yaklaşıırken yeniden yürümeye koyuldu. Yoldan ayrıldı, yamaca vurdu. Yamaç kuru, taşlıydı. Ara sıra soğuk bir rüzgâr esiyor, çıplak kafası üşüyordu. Kafasını iyice göğsüne gömüp bir an önce yükseğe çıkmalıyım, diye düşündü. Ama hızlı yol alamıyordu, soluğu kesiliyor, sık sık durmak zorunda kalıyordu. Yamacın tepesine gelince kısa bir düzlük, sonra yeniden, daha dik bir yamaç çıktı karşısına. Düzlükten bir traktör yolu geçiyor, az öteden dönüyordu. Traktör yolunu izledi. Yolda kimse yoktu. Güneş dağların arkasında batmış, hava soğumaya başlamıştı.

Traktör yolundan ayrıldı, yeniden yamaca tırmandı. Yamacı güç bela tırmanırken yoluna dev bir çoban köpeği çıktı, tüm dişlerini göstererek hırlayıp havladı. Hayvan korkunç görünüyordu, köpeğe bakmadan başka tarafa doğru yürüdü. Köpek arkasından havlamayı sürdürdü. Sonra uzaklardan bir ısıklık sesi işitti. Ötede kayaların üstünde bir insanın biçimini seçti. Köpek havlamayı kesti, ikinci ısıklık sesinde geriye döndü, koşarak uzaklaştı.

Adımlarını sıklaştırabilirdiği kadar sıklaştırdı. İyice uzaklaştığına karar verince gri bir kaya öbeğinin dibinde dinlendi. Sonra kayaların üstünden aşağıya baktı. Hemen aşağıda küçük bir düzlükte tenekeden çatıları, tahtadan, naylondan çakılmış duvarlarıyla derme çatma üç-beş ev, birkaç da çadır vardı. Ortalıkta kadınlarla bir sürü çocuk dolanıyor, bir kadınla iki çocuk ilerde bir koyun sürüsünü güdüyordu.

Ta aşağılarda, yumuşak akşam ışığında kırmızı çatıları, kırmızılar arasında görünen tek tük yeşil çatıları ya da düz damlarıyla geldiği şehri de görebiliyordu. Işıkları orada burada yanmaya başlamıştı. Belki şehir değil, gerçekten de büyükçe bir kasabaydı bu. Çevresini yabani otlarla kaplı boşluklar sarıyor, sonra da kuru, taşlı bir çıplaklık başlıyordu. Çıplaklık dağ biçimini alana kadar sarp-laşarak yükseliyordu. Ötelerden gelen çamur rengine dar bir nehir kentin dışından geçip yine ötelere doğru kıvrılarak akıyordu. Bu dağ taşın, çorak griliğin içinde tek yeşil, ağaçların, bostanlıkların yeşiliydi, akşam ışığında buğulu, yumuşak bir renkle parılıyordu. Karşı yamaçta, şehrin biraz üstünde, beyaz duvarları son gün ışığını saklayan karakolu da görebiliyordu. Hepsi de küçülmüş, akşamın ışığında çözünüyormuşçasına titreşiyordu. Bir horozun keskin ötüşünü işitti. Köpekler bir uçtan diğerine havladı. Uzaklaşıyorum, diye düşündü.

İleriye baktı. Önünde dalgalar gibi birbiri ardına alçalıp yükselen tepeler vardı. Daha uzakta bir dağ silsilesi ötekilerin arasından iyice yukarıya doğru kabarak bir uçtan diğerine uzanıyordu. İçlerinden en yüksek, koca bir dağ, çift zirvesiyle göğe doğru yükseliyordu. Belki yan yana iki dağdı bu. Zirveleri karla, bulutlarla kaplıydı. Yönünü dağa doğru çizdi. En azından uzaklaşıyorum, dedi kendi kendine, galiba uzaklaşıyorum. Ya da en azından yine açık havadayım, şimdilik başımın üstünde sadece gök var, işte yukarılara doğru ağır aksak tırmanıyorum.

Hava kararınca kadar yürüdü, sonra etrafına bakınıp kendine geceleyebileceği korunaklı bir yer aranmaya koyuldu. Dar bir kayaya oyuğuna rastlayınca gövdesini birkaç denemeden sonra içine

yerleştirebildi. Montunu kafasına iyice geçirdi, ellerini bacaklarının arasına soktu.

Gece bir ara soğuktan uyandı. Titreye titreye yeniden uyumaya çalışırken yıldızlı gökyüzüne bakıp düşündü: Yeryüzü hâlâ geniş değıl mi? Bu engin gök altında herkes için bir yer yok mu? Benim için bir yer yok mu? Bir zamanlar galiba bir amacım vardı, bir yere doğıru gittiğimi sanıyordum. Ama artık yaşamımın yönünü yitirdim. Ne nereden geldiğimi, ne nereye gittiğimi biliyorum.

Peki ama yaşamının bir yönü hiç olmuş muydu? Yine de düşününce tuhaftı, insan, milyonlarca yıldır her gece yıldızların yerlerini aldığı bu gökyüzünün altında yönünü nasıl şaşırmış hissedirdi?

Ertesi gün uyandığında üzerinde sabahın iyi vardı. Toprak, kayalar, tepelerin yamaçlarındaki cılız, bodur bitkiler iyle kaplıydı. Ağaran gök altında tuz billurları gibi yanıp sönüyorlardı. Giysileri iyden ıslanmıştı. Soğuktan enesi birbirine vuruyor, soluğından buharlar çıkıyordu. Bütün bedeni kaskatıydı. Kendini soğuktan, üstünde yattığı yarı taş yarı toprak zeminden, üzerini kar taneleri gibi kaplayan iyden ayırt edip ayağı kalkması epey zaman aldı. Canı hiç kalkmak istemiyordu.

Hafif bir eğimle yükselen taşlı yamacı tırmanmaya başladı. Bir süre yamacın sırtı boyunca yürüdü. Birkaç kez yuvarlandı, taşlarla birlikte birkaç metre aşağılara kaydı. Her seferinde yanağını yere dayayıp bir süre öylece kaldı, ardından yara bere içindeki büyümüş ellerinin yardımıyla yeniden ayaklarının üstüne dikildi. Yine de adımları bir zemine mi basıyordu, emin değildi. Belki attığı her adımda boşluğı üzerinde bir başka boşluk açılıyordu, bu boşluk da adımı süresince sürüyor, adımını indirdiğı anda yeniden öteki boşluğı geri dönüyordu.

Bir süre sonra giderek daha seyrek karşısına çıkmaya başlayan

cılız meşe ağaçları geride, aşağılarda kaldı. Bir patikayı izledi. Patika yer yer irili ufaklı kayaların, öbek öbek cılız çalı kümelerinin arasında siliniyor, ilerde bir yerde yeniden belirliyordu. Yolda, taşların arasında ya da kaya diplerinde insanlardan kalma izler vardı, çürümüş sigara izmaritleri, kalem piller, ambalaj kâğıtları ya da paslı konserve kutuları. Kavuniçi renkte şeffaf plastikten bir çakmak gördü. Belki çalışıyordur diye umutlandı ama çakmağın ne üstteki düzeneği sağladı ne gazı kalmıştı.

Güneş dağların arasından yükselip kendini iyice gösterince bir tepenin ucuna doğru taşlı toprağa oturup mola verdi. Gölgeler çekilmişti, kayalar güneşte parlıyordu. Titremesi sabahtan beri geçmemişti. Isınabilmek için öğlen güneşine doğru iyice döndü. Cebinden ekmeğini çıkardı. Bu son ekmeğiydi. Yemekten sonra etrafına bakıp bundan sonra otlar beni doyurur, dedi. Doyurur muydu? Otlar bile kayaların rengini almıştı, kuru, cılızdılar.

Yola koyulmadan önce bağırsakları birden çalıştı. Ne zamandır karnından gurultular yükseliyor, acı verici kasılmalar olup duruyordu ama bağırsaklarından en son bir şeyler çıkmalı ne kadar olmuştu, anımsamıyordu bile. Bu kez bir şeyler gerçekten çıktı. Dışkı sı tıpkı keçilerinki gibiydi, çok küçük, birkaç parça toprak arkasından döküldü.

Tüm gün karşısına su çıkmadı. Boğazı kupkuruydu, yalnız boğazı değil, tüm bedeni kupkuruydu. Açlığın kafasındaki öteki düşünceler gibi bir düşünce olduğu aklına yatırıyordu ama susuzluk için aynı şeyi diyemiyordu. Su bulmam gerek, diye düşündü.

Bir ara uzakta, karşı sırtta, arka arkaya dizili yürüyen bir insan kümesi belirdi. Saklandı. İnsanlar mı? Kimdi bunlar? Asker? Kaçakçılar? Gerillalar? Belki çobandırlar ya da kim bilir avcılardır. Saklandığı yerde bekledi. İki kayanın aralığından baktı, onu fark etmiş görünmüyorlardı, yine öyle tek sıra halinde, peş peşe yürüyorlardı.

Az sonra sırtın öte tarafında kayboldular. Bir süre daha bekle-

di. Ardından gördüğü insanların tam tersi yönüne gitti, sonra yönünü yeniden çift zirveli dağa doğru çevirdi.

Gece çıt çıkmıyordu. Rüzgârın sesi bile kesilmişti. Yalnız kulaklarında belirsizce sürüp giden bir uğultu vardı. Bu uğultu gerçekten kulaklarında mıydı? Dışarıdan, ötelerden, tepelerin arkasında bir yerlerden mi geliyordu? Yoksa üzerine uzandığı toprak mı uğulduyordu? Hava buz gibiydi, çenesi birbirine vuruyordu.

Gök berrak, yıldızlarla parıl parıldı. Onca uzaklığa karşın sanki başının hemen üstündeydi, elini uzattığında bir yıldız tutacak kadar yakındı. Bir süre sonra sanki yukarı değil de aşağıya bakıyormuş gibi hissetti. Havadaydı, kolları kanatlar gibi iki yana açık, bir kuş gibi ağır ağır süzülüyor, aşağıda parıltılar içindeki yıldız denizinin üzerinden kayıyordu. Bir boşluğa, dipsiz derinliğe bakıyorum, diye düşündü, boşluğun tabanında ısıll ısıll taneler görüyorum. Parıltıların içinde yeniden kesik kesik bir uykuya daldı. Uykusunda yıldız denizini görmeye devam etti.

Sabah gün sökülürken iki büklüm, kabanını kafasına çekmiş, kolları koltuk altlarında, soğuktan kaskatı bir sis bulutunun içine kalktı. Rüzgâr dinmişti. Çevresi dalgalanan bir sisle kaplıydı. Sisin içinde kayalara yaslanıp oturdu. Dişleri birbirine vurarak hiç kırmıldamadan günün perde perde açılışını, sisin dağlara doğru ağır ağır çekilişini izledi.

Sis dağılırken havayı bir gürültü doldurdu. Karşıda, tepelerin üstünde, henüz bütünüyle aydınlanmamış havada, metal gövdelelerinin altında yanıp sönen ışıyla kendisine doğru gelen iki helikopter belirdi. Kayaların arasına girip gizlendi. Helikopterler üzerinden geçip tepelerin üstünden yoluna devam etti. Bir süre daha gizlendiği delikten çıkmadı. Sonra yola koyuldu, bir tepeye doğru tırmanmaya başladı.

O gün de karşısına su çıkmadı. Bir ara kayalardaki yosunları

tırnaklarıyla kazıyıp yedi. Ağzına bir nemlilik yayılmasını bekliyordu ama yosunlar bile kuruydu. İçinde rüzgârın uğuldadığı, tabanı iri kayalarla kaplı dik, dar bir boğazdan geçti. Boğazdan sonra karşısına birkaç kilometrelik, dar bir koyak çıktı. Koyağın tabanında kuru bir dere yatağı vardı. Sular nereye gitti böyle, diye düşündü, hiç su olmamasını akli almıyordu. Derenin yatağında irili ufaklı taşlar, çakıllar vardı. Kenarında yer yer çalı gibi birbirine dolanmış ince gövdeli, bodur ağaçlar uzanıyordu. Bir ağaca yaslanıp oturdu, ağacın birbirine dolanmış ince gövdeleri bir hışırtıyla geriye doğru esnedi. Susuzluktan, diye düşündü, kımıldayamayacak hale gelmeden önce belki geri dönmek gerekir. Ama geldiği yönü de gittiği yönü de karıştırmıştı. Belki çemberler çiziyordu, belki şu yer değiştirip duran koca dağın çevresinde dönüp duruyordu. Boğazından bir inleme ya da hırıltı sesi çıktı. Bir yerlerde sanki çok büyük bir hata yapmıştı ama bu hata neydi, nerede yapmıştı, çıkaramıyordu. Belki de önemsiz şeyleri düşünmekten, dedi kendi kendine, önemli şeyleri düşünmeyi akıl edemedim. Belki buralara gelmeden önce daha iyi hazırlanmalıydım. En azından yanıma matarayla bol bol kibrit almalıydım. Ayrıca şapkamı kaybetmemeliydim ya da yeni bir şapka bulmalıydım.

Ama hazırlık yapacak vakti hiç olmamıştı, bu doğru. Yine de yoksa güneşe, suya, otlara güvenmek kılığında içten içe kendine mi çok güvenmişti? Su neden karşıma çıksın, dedi kendi kendine, güneş neden beni beslesin? Ayrıca geri dönmek istese bile geriye dönebilir miydi? Geri neresiydi? Şimdi tam arkasını dönüp yürümeye başlasa ne yapmış olurdu? Herhalde önünü yine önüne döndürmüş olurdu.

Yatağın kenarındaki taşları sağa sola attı, açığa çıkan toprağı eşeledi. Az sonra nemli toprağa ulaştı. Aklından böyle eşelemeye devam edersem belki su bulurum diye geçti. Ama su falan yoktu. Nemli toprağı ağzına atıp emdi, sonra tükürdü. Ağzına bir ıslaklık, bir nem tadı yayılır gibi oldu. Sonra kuru bitkileri çekip çıkardı, köklerini ağzına aldı, emmeye çalıştı. Onları da tükürdü. Hiçbir şeyi çiğneyip yutacak hali yoktu.

Sırtüstü yatıp yağmur bulutlarını görürüm umuduyla gökyüzüne baktı ama gök de kupkuruydu. Gökyüzü, yükseklerde uçan iri iki kuş, sağa sola yayılmış silik bulut lekeleri dışında bomboştı. Gök galiba hafif hafif dönüyor, çalkalanıyordu. Gözlerini kapattı, dikkatini kendi soluk alıp verişinde yoğunlaştırmaya çalıştı. Kalkıp inen göğsünü dinledi. Kalkıp inen bu göğüs başkasının değildi ama sanki kendisinin de değildi.

Nedir bu, dedi kendi kendine, tüm bu olup bitenler nedir, niçin buradayım, niçin hâlâ yaşıyorum?

Belki, diye düşündü, bir kazazedeyim, batan bir gemiden kurtulan son kişiyim. Ama bu dağlarda deniz yok. O zaman, dedi, belki gemisi batmış Nuh'um ben. Gemim selde dağlara çarpıp parçalandı, eşim, çocuklarım, kardeşlerim, hayvanlarım, hepsi öldü gitti. Felaketten bir işaret kalsın diye geride bir tek ben kaldım.

Ama hayır, böyle olamaz, bir gemi varsa bile içinde yalnız olmalıydım, yanımda ne hayvanlarım vardı, ne kardeşlerim, ne eşim, çoluk çocuğum. Belki onlar çok önce, benim bile anımsamadığım bir felakette yok olup gitmişlerdi.

Yerinden kalkması giderek güçleşiyordu. Er ya da geç, diye düşündü, ben isteyeyim istemeyeyim, yerimden kalkamayacağım bir zaman gelecek. Sonra elleri kendiliğinden yerden destek aldı, ayağa kalktı. Koyak boyunca sendeleyerek irili ufaklı taşların üstünden yürüdü. Silik bir patikaya vardı. Patikayı izleyerek bir yamaçtan yukarıya doğru tırmandı. Patika, az sonra geniş, büyük bir düzlüğe çıktı. Genişleyip ince bir yol biçimini alan patika düzlüğün ortasından hiç bitmeyecekmiş gibi ötelere doğru, hafifçe kıvrılarak uzuyordu. Boy atmış bitkilerin canlı yeşilliği bir çayır gibi yer yer düzlüğü kaplıyordu. Yeşillik böyle canlıysa yakınlarda su da vardır, dedi kendi kendine. Güneşin altında, karşıdan esen rüzgârda kendini gitgide incelen, ufalanan, kuruyan bir şey gibi duyarak yolu izledi.

Düzlüğün sonunda yeniden tepeler başladı. İri bir kaya kümesi üst üste yükseliyordu. Görünürde patika yoktu. Nefes nefese kalmıştı. Boylu boyunca sert, taşlaşmış toprağın üstüne uzanıp bir süre dinlendi. Gözünün kıyısında iki zirveli dağ bu kez gökyüzünden yer yüzüne doğru uzanıyormuşçasına asılı duruyordu.

Kayaların arasında bir yol bulmak için epeyce uğraştı. Ne boşluğu, dedi kendi kendine, hangi boşluk? Tam aksine her yer doluydu, çevresini saran tüm bu varlıklar sanki dolulukla, aşırılıkla önüne çıkıyor, üzerine abanıyor, bastırıp duruyordu. Yol bulamayınca zemini yoklayarak dört ayak üzerinde tırmanmaya başladı. Yukarda kayalara dağılmış birkaç dağkeçisi gördü. Bir tanesi epeyce yüksekte dik bir kayalıkta gururla dikiliyordu. Gövdesindeki kaslar parıldıyor, çenesinin altındaki uzun, siyah tüyler rüzgârda sallanıyordu. Durup bir süre keçiyi seyretti. Keçi yan bakışlarla bir süre onu süzdü, geriye doğru kıvrılan iki uzun, muhteşem boynuzunu iyice dikleştirdi. Arından kısa, boğuk bir meleme sesi çıkardı, sıçrayarak uzaklaştı. Bunlar herhalde yaban keçileriydi. Yaban değillerse karşısına her an bir çoban çıkabilirdi. Çobandan su isteyebilirdi. Ama o zaman buralara kadar bir çobandan su istemek için çıkmış olurdu.

Küçük bir açıklıktan zar zor ilerledi. Yukarıya çıkınca çevresine baktı. Görünürde kimse yoktu. Az sonra bir patika silik, belirsiz yine karşısına çıktı. Kıvrıla kıvrıla yükselen dar patikayı izledi. Patika bir süre sonra bir uçuşumun kenarında ip gibi incelirdi. Kayalardan oluşmuş duvara iyice yapışıp sakınarak ilerledi. Galiba başının dönmesi artmıştı, ayakları titriyordu. Duvarın yüzeyi mermer gibiydi ama düz değildi, rüzgârın farklı farklı esişleri bu duvara kendi görüntüsünü oymuşçasına dalgalıydı. Patikadan sonra dev bir kaya kümesinin eteğindeki küçük bir düzlüğe çıktı, rüzgârı az alan bir kaya dibi bulup oturdu. Rüzgâr sertçe esiyor, kayalarda uğulduyordu. Gökte kül rengi bulutlar toplanıyor, gök bulutlarla ağır ağır kabarıyordu. Bulutlarla kararan havada çevresini sa-

ran her şeyden gümüş bir parıltı yükselmeye başlamıştı. Alacakaranlıkta her şey sanki içten içe ışıyordu. Yağmur yağacak, diye düşündü.

Tüm gün herhalde bir şey yememişti. Bir bitkiyi çekti. Bitki kolayca kopup geldi. Köklerini ağır ağır dişleyip kendini zorlaya zorlaya yedi. Kayaların üzerinden kazıdığı bir avuç yosunu da yedi.

Başını yana çevirdiğinde az ötede, kayanın üzerindeki gri kertenkeleyle göz göze gelip irkildi. Kertenkele irkilmedi, hiç kılmıdamadı bile. Bir süre birbirlerine baktılar. Kertenkelenin kıpırtısız yüzünü, gözkapaklarını açıp kapayışını gördü.

Olduğu yerde sağ eliyle yeri yoklayıp bir taş aldı, kendini şaşırtan bir hızla kertenkeleye indirdi. Hayvan kaçmamıştı, arka ayakları taşın altında ezilmişti. Hâlâ gitmeye uğraşıyordu, ezilmiş arka ayaklarını santim santim sürükleyerek ilerliyordu. İkinci bir darbeyle hayvanın başını ezdi. Gövdeyi eline aldı. Hayvanın kanı hâlâ akıyordu. Ağzına götürüp akan kanı emdi. Kanı ılık, tuzluydu.

Belki midesine bir şeyler girdiğinden birden tuhaf bir uyuşukluğa kapıldı, kertenkeleyi yanına bıraktı, olduğu yerde parmağını bile oynatma gücünden yoksun öylece kalakaldı. Galiba kertenkelenin ağır kanı kanıma karışıyor, dedi kendi kendine, ağırlaşıyorum.

Hiçbir şey düşünmeden iyice kararan günü, seyrelen ışıkla birlikte kapanan bir geçit gibi birbirine ağır ağır yaklaşan dağları, sıvılaştıran havayı seyretti. Gökyüzü başının üstünde deniz gibi hafif hafif kabarıp alçalmayı sürdürüyordu. Gün boyu ara sıra esen rüzgâr şimdi süreklilik kazanmıştı, büyük bir uğultuyla esiyordu. Artık kımıldamayacağım, dedi kendi kendine, burada böyle yağmurun yağmasını bekleyeceğim.

Ama yağmur yağmadı. Gece indi, hava buz gibi oldu. Kendine sığınacak bir yer aramadan önce yanında duran kertenkeleyi aldı, ezilmiş kafasını koparıp attı, gövdesini çiğ çiğ yemeye başladı. Üçüncü lokmada midesi ağzına geldi. Kertenkelenin kalanını, yere attığı kafasını uzakta bir yere, bir taşın altına gömdü.

Sonunda kayaların arasından ince ince fışkıran bir suyun kenarına vardığında tüm gücü tükenmişti. Ağzını açıp birkaç yudum su içti. Sonra kendinden geçti.

Akşamın soğuyan havasında gözünü açtı. İlk duyduğu suyun sesiydi. Galiba yattığı süre boyunca suyun sanki çok uzaklardan gelip yine çok uzaklara doğru akan usul usul sesini işitip durmuştu. Su oradaydı, yüzeyi hafif hafif dalgalanıyor, üzerinde küçük yaratıklar uçuşuyordu. Su içti, sonra çevresine bakındı. Suyun yakınlığında, kayaların arasında, daha ötelerde çiçeklenmiş bitkiler vardı. İlerde dallarında tek tük pembesi çiçekler açmış bir çalı kümesi, çalılığın üzerindeyse kahverengi, yuvarlak, pörsümüş yemişler vardı. Sürüne sürüne çalılığa ulaştı. Bir yemiş koparıp yedi. Tadı ekşi, acıydı. İki tane daha yedi. Ardından çalının gölgesine yatıp dinlendi. Geceyi soğuktan titreyerek yarı baygın çalılığın dibinde geçirdi.

Ertesi gün güneşin yakıcı ışınlarıyla uyandı. Yüzünde, gözlerinde, derisinin gözeneklerinde içeriye sızışlarını hissediyordu. Acı vericiydiler, küçük, parlak, gümüşten sivri iğneler gibi batıyorlardı. Ama acı yalnızca bedensel değildi, sanki ışınların varlığı, var olmaları da acı veriyordu. Ya da acı veren kendi varlığıydı, hâlâ yaşıyor olmasıydı. Şişmiş gözkapaklarını kapadı, belki de ölmeliydim, diye düşündü. Ama neden? Nedenini bilmiyordu. Gözlerinin yanından ıslaklıkların aşağı doğru aktığını hissetti. Herhalde yaştı bunlar.

Kalkacak ya da sürünecek gücü kendinde bulamadı. Güneş yakıcı olmasına rağmen titriyor, soluk alıp vermekte güçlük çekiyordu. Belki epey yükseklerdeydi, hava azalmıştı ya da belki ciğerleri iyice küçülmüş, büzüşmüştü. Akşama kadar öylece yattı. Akşam hava yine soğumaya başladı, ötelerden soğuk bir rüzgâr yeri yalayarak, tozu, çalı çırpıyı sürükleyerek esmeye başladı. Kaynağın kenarına yarı sürünerek yarı dört ayağı üstünde gitti. Su içti. İçer içmez kustu, aynı anda hem bağırsakları hem de sidik torbasi

kendiliğinden boşaldı. Her ikisi de sıvı haldeydi, ortalığı çürük koku kusu kapladı. Toprak altında hızla soğuyordu. Kendi kendine hissedene ben değiliim artık, dedi.

Kendine geldiğinde ne kadar süre geçmişti, hiçbir fikri yoktu. Çevresinde güneşin parıltıları dışında hiç kımıltı yoktu.

Ellerinin yardımıyla titreyen ayakları üzerine doğruldu. Yalpalayarak çalılığa gitti, yemişlerden birkaç tane daha yedi. Bazı dallardan yeni yapraklar filizlenmişti, birkaç tane de yapraklardan yedi. Birden yemişlerle yatışmayacak bir açlık dalgasıyla çarpıldı. Havayı yemek ister gibi ağzını açtı. Belki havanın, güneşin ya da havadan gelen bir şeyin ağzını yemekle dolduracağını sanıyordu. Önce yeni yeşeren yapraklarla pembe çiçeklerden bazılarını hızlı hızlı koparıp ağzına attı. Sonra çalının kuru dallarına yapışmış iki salyangoz gördü. Salyangozları ağacın gövdesinden koparıp aldı, içeriye büzülen salyangozların kabuklarını bir taşla kırdı, kabuk beklediğinden çok daha yüksek bir sesle parçalandı, çıplak eti ağzına atıp bir-iki kez dişleyip yuttu. Başka salyangoz arandı. Bulamadı. Gözü yerde hareket eden bir böceğe takıldı. İrice, yassı, toprak renginde bir böcekti bu. Eliyle böceği yakaladı, hiç düşünmeden ağzına attı. Başka bir böcek bulmak için çömelip taşların arasındaki toprağı eşeledi. Eşelediğı toprağı avuçlayıp yemeğe başladı. Hızını alamayınca eğilip toprağı ağzına dayadı, toprağı yedi. Toprakla birlikte ağzına gelen karıncaları da yedi. Eşelediğı toprağın içinde bir solucan kıvrılıyordu, hiç düşünmeden onu da iki ısırıkta mideye indirdi. Sonra yüzüstü toprağı uzandı, gövdesini toprağı iyice bastırdı. Yüzünü iki yana döndürüp sürttü. Bu hareket onu bir parça sakinleştirdi.

Açlığı geldiğı gibi birdenbire geçmişti. Ağzında yalnızca kötü bir tat vardı. Bu şiddetli iştah gerçekten açlıktan mı kaynaklanmıştı? Yan döndü, dizlerini topladı, çalılığın dibinde yanağı yerde öylece yattı. Yediğı şeylere rağmen kaburgalarının içinde sanki hiçbir şey yoktu, iç organları boşalıp gitmiş gibiydi. Yalnızca kalp, kalan boşlukta düzensizce atıyor, sesi göğsünün boş kafesinde güçsüzce yankılanıyordu.

İştahımın, diye düşündü, belki de açlıkla bir ilgisi yok ya da belki kendini doyuracak besinin hangisi olduğunu bilmeyen bir iştah bu. Yoksa hâlâ havadan gelen bir şeyin, bildiği yiyeceklerle benzemeyen bir yiyeceğin, havadan ya da ışıktan yapılmış bir yiyeceğin kendisini doyurmasını mı bekliyordu?

Güneş dağlara doğru alçalana kadar hiç kımıldamadan yattı. Ardından bacakları titreyerek ayağa kalktı, çevresine bakındı. Nerede olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Herhalde epeyce yükselerek çıkmıştı, tek anlayabildiği bu oldu. Çevresini üst üste binmiş dağlarla tepelerin yarlar, koyaklar, kesiklerle parça parça serilen çıplak manzarası sarıyordu. Güneş alan yerlerde kayalar parlıyor, gölgeler yavaş yavaş büyüyordu; dağların gölgesi, üzerinden ağır ağır akıp giden şişkin, gri mor bulutların gölgesi, kayıp giden dünyanın, silinip gitmiş şeylerin gölgesi, belki kendi gölgesi de. Kımıltı olmadığı gibi ses de yoktu. Bu uzayıp giden sessiz boşlukta ne yapacağını bilmeden güçsüz bacakları üzerinde titreyerek öylece durdu. Sessizlik buysa, sanki güçlü, kesintisiz bir rüzgâr mış gibi eserek kulaklarına bastırıp duruyordu. İlk kez sessizliğin sesinden daha acı verici olabileceğini hissetti.

Sonraki gün olduğu yerde, çalılığın küçük gölgesinde yatmayı sürdürdü. Güneş dağlara doğru alçalıp hava iyice soğumaya başlayınca ancak kalkabildi, kayaların arasından yukarıya doğru dört ayak üzerinde ağır ağır tırmandı. Kırk-elli metre yukarda bir yamacın kenarında bazı oyuklara rastladı. Yamaç boyunca ileriye doğru çıkıntı yapan dev, gri-kızıl bir kayanın altında irili ufaklı yayılmışlardı. Önlerinde birkaç metre genişliğinde teras ya da taraça gibi bir düzlük vardı. Düzlüğün önünü ise irili ufaklı kayalar kapatıyordu.

Oyuklardan çoğunun girişi dardı, bazıları sadece küçük küçük deliklerden oluşmuştu. Girişleri taş parçaları, katılaşmış çamur, yosun tabakası, çalı çırpıyla yarı yarıya kapanmıştı. Düzlüğün sonuna kadar gitti. Düzlüğün dönüp kayalarla kesildiği yerde en uçta, girişi yer seviyesinde, genişçe bir mağara buldu. İçinden su se-

si geliyordu. İçeri girdi. Mağaranın ortasında bir su kaynağı vardı, tabanında küçük bir havuz oluşmuştu. Geniştii ama tavanı alçaktı, diplere gittikçe iyice alçalıyordu. Elini suya soktu, su buz gibiydi, dişleri sızlayarak birkaç avuç içti, yüzünü suya daldırıp çıkardı. Ardından suyun kenarına uzandı. Az ilerde küçük bir çember halinde dizilmiş taşlar, taşların ortasında eski bir ateşten kalma siyahlıklar vardı. Taşlar örümcek ağılarıyla kaplanmıştı, duvarlarda da örümcek ağıları vardı. Taşların çevresinde sağa sola atılmış birkaç sigara izmariti, birkaç tane küçük kemik parçası, üç konserve kutusu vardı, teneke kutulardan bir tanesi belli ki bir ayağın altında ezilmişti. Demek bir zamanlar burada bir ateş yanmış, biri ya da birileri bu ateşin başında oturmuş, yemek yiyip sohbet etmiş, sözcükleri mağaranın duvarlarında yankılanmıştı. Mağarada insan izlerine rastlamak canını sıktı.

Bakışlarını suya çevirdi. Suda küçük, kalabalık bir hayat kaynaşıyordu. Hemen üstünde ufacak yaratıklar oynatıyor, çevresinde sinekler, kanatlı böcekler uçuşuyordu. Birkaç su yaratığı, ince, ip gibi uzun bacakları üstünde suyun yüzeyinde kıpırtısız duruyordu. Bir süre suya, suda kaynaşan yaratıklara dalıp gitti.

Gece mağarada, yüzeye çıkan suyun ince sesini dinleyerek uydu. Ertesi gün, rüzgârı az alan bir yere yerleşip akşama kadar güneşin altında hiç kımıldamadan oturdu. Kendini hâlâ güçsüz hissediyordu, herhalde ateşi vardı, kolunu bile kımıldatmak istemiyordu. Kim bilir belki yakında kendini yerden kaldırmak için hiç neden bulamayacaktı.

Akşama doğru yağmur bulutları toplandı, önce gök gürledi, sonra yağmaya başladı. Gök sanki delinmişti, delindiği yerden dünyanın suyu dünyanın üzerine yağıyordu. Ya da gök su olmuş yeryüzüne akıyordu. Kemiklerine kadar işleyen artık hava değil suyu, her şeyin içine sızan bu gümbürdeyen ıslaklıktı. Mağaraya sığındı, girişten en uzak köşeye kıvrıldı. Rüzgâr yön değiştirdikçe yağmur içeri doluyor, kaynağın suları fokurdar gibi karışıyordu. Ateş, diye düşündü soğuktan titrerken, bana dev bir ateş lazım. Ama ateşi yoktu. Ya kuruluk ya da ıslaklık, burada yalnız bunlar vardı.

Yağmur kesintisiz yağmayı sürdürdü. Birkaç saat içinde mağaranın tabanı suyla doldu, belki kaynak suyu da kabarıp taştı, sonuçta mağaradan dışarı çıkmak zorunda kaldı. Ortalık zifiri karanlıktı. Ama yağın sular kendi içlerinden ışıyormuş gibi etraf gümüşten bir parıltıyla çalkalanıyordu. Belki bulutların arkasında ay vardı. Sular üzerinden akıp giderken deliklere bakınmaya başladı. Deliklerden birinin içinden geçebileceği kadar geniş olduğunu fark etti. Girişi zeminin biraz üstündeydi. Otları, çalı çırpıyı, çamuru temizledi. Sonra bir yılan gibi içine girdi. Niyeti yağmur geçene kadar deliğin içinde beklemektir. Ama delik, hafif bir eğimle yana doğru kıvrılarak sürüyordu. Deliği izledi, biraz daha süründü, önce elleri, ardından yarı gövdesi zifiri karanlıkta bir boşluğa açıldı. Elleri biraz aşağıda sert bir zemine dokundu. Elinin çevresinde bir hareket hissetti, esinti mi, örümcekler, böcekler ya da bilmediği başka küçük yaratıklar mı, ne olduğunu anlayamadı. Kolları önde karanlık boşluğun içine doğru kendini bıraktı. Bir zeminin üstündeydi. Dizlerinin üstünde bir kör gibi elleriyle yoklayarak çevresini araştırdı. Bir böcek gibi, diye aklından geçti, bunlar da el ya da kol değil, artık herhalde birer anteni. Avuçlarının içinde bir biçim yavaş yavaş ortaya çıktı. Galiba küçük bir mağaraydı burası. Ayakta duramayacağı kadar alçak, daracık bir oda gibiydi. İçerisi kuru, sıcaktı.

Üstündekileri çıkarıp anadan doğma kaya zemine uzandı. Deliğin yapısı yağmurla rüzgârın içeriye girmesini engelliyordu. Dışarıdan gelen yağmurun sesini işitiyor, ıslak toprağın, nemin kokusunu duyabiliyordu. Bir de herhalde ara sıra delikten içeriye süzülen ya da nemlenmiş duvarlardan hafif bir ses çıkararak aşağıya kayan damlaların sesi vardı. Zeminde, yanağını soğuk yere dayadı, iki büküm kıvrılıp uyumaya çalıştı. Yağmurun kesintisiz sesini ara sıra duvarları bile titreştiren gök gürlemeleri bastırıyordu. Bir yandan donuyor, bir yandan yanıyordu.

Mağaranın giriş deliğinde cılız bir ışık görür gibiydi. Belki orada bir ışığın olması gerektiğini düşünüyor, bir ışık hayal ediyordu. Ateşler içinde uyuyup uyanarak karanlıkta yattı. Kaldırmakta zor-

landığı gözkapaklarını her açtığında bu cılız, gri ışık topağı da değişip durdu. Bir ara dolunaya dönüştü, deliğin ucunda parlak bir dolunay titreşerek asılı durdu.

Sonra ışık söndü. İçine sanki hiçbir şeyin yerleşemeyeceği sıkı, geçirimsiz bir karanlık perde perde açılarak egemen oldu.

Dışarıda sesler kesilmişti. Açılıp kapanan gözkapaklarını yeniden olması gerektiği yerde hissetti. Mağara aydınlanmış gibiydi, belki gözleri karanlığa alışmıştı. Hafiften ışıyıyor, pürüklü duvarları, çıkıntıları belli belirsiz parlıyordu. Delikten sürünerek dışarı çıktı. Önce hiçbir şey görmedi. Ardından bir alacakaranlık ağır ağır belirdi. Gece mi iniyor, yoksa gün mü ağarıyordu, anlayamadı. Yağmur durmuştu. Hava yumuşak, güzeldi. Bir rüzgâr çıplak gövdesini yalayarak ılık, kesintili esiyordu. Bir su birikintisine eğildi, iki eli üstünde ağzını daldırarak su içti. Yudum yudum, uzun aralar vererek içebildi. Ne kadar süre geçtiğini bilmiyordu ama tuhaf biçimde açlık hissetmiyordu. Galiba açlık artık acı verici olmaktan çıkıyordu. Kim bilir belki bir süre sonra yalnızca su onu doyurmayaya yetip artardı. Oturup ellerini iki yana, sert, ıslak, kaya zemine bıraktı. Bu ışıktaki kendi gövdesi de yarı mat yarı parlak bir gölgeye, uçucu bir şeye dönüşmüştü. Gövdesinde bazı yerler sızlıyor, kaşınıyordu. Kaşındı, ellerini yüzünde, uzamaya başlayan sakallarıyla saçlarında gezdirdi. Öteden, yere yakın oyukların bazılarından iki-üç yılan çıktı, zikzaklar çizip yarı karanlıkta pembe beyaz bir renkle ışıldayarak uzaklaştı.

Çevresindeki şeyler henüz biçimlerini bulamamış, kıpırtısızlıkları içinde hafifçe titreşiyordu. Bulutlar ikinci bir dağ ya da hareket halindeyken donmuş dalgalar gibi öbekler halinde dağların zirvelerini sarmıştı. Dağların üzerinde bir ay bulutların içinde kaybolup belirerek parça parça parlıyordu. Tepede hiç bulut yoktu, göğün yarısı gecenin laciverdi içindeydi. Gök yıldızlarla kıpır kıpır, bir uçtan diğerine akıp gidiyordu.

Her şey yerden yukarıya doğru azıcık havalanmış gibiydi. Kayalar sanki kendileriyle birlikte ağırlığı hiç yokmuş gibi onu da yukarı taşıyor, belli belirsizce havaya doğru kaldırıyordu. Bunlar san-

ki üzerine abanan, bastırın o kayalar değildi. Yoğun, dolu, yine de hafiftiler. Çıplak gövdesinde havanın sıvımsı hafifliğini, saydam doygunluğunu duydu. Sanki hava rengindeki küçük su küreleri hafif hafif titreşiyor, çiçek tozları ya da kabarcıklar gibi süzülüyor, belki çınılıyordu. İçinden yaşıyorum, diye bir düşünce yükseldi. Gerçekten bir düşünceyse bu, galiba havanın kendisinden artık ayıramayacağı bir düşünceydi, ayrıca galiba içinden de yükselmiyordu, tersine, burada, kayaların arasında otururken bu düşüncenin içinde sanki suyun içindeymiş gibi yukarıya doğru yükselen oydu.

Bu tuhaf ağırlıksızlığa, sanki yerçekiminin şimdiye kadar hiç fark etmediği başka bir gücü varmış gibi onu kendisiyle birlikte havalandıran hafifliğe kendini bırakarak oturmayı sürdürdü. Göğün bir yanındaki beyazlık genişliyor, hava aydınlanıyordu. Ay dağların ardında kaybolmuştu. Demek sabahtı.

O gün mağaradaki kemikleri, izmaritleri toplayıp dışarıda bir taşın altına gömdü, ezilmiş konserve kutusunu da gömdü. Diğer ikisini kullanırım diye ayırdı. Kutulardan biri uzun, diğeri kısa, geniştir. Üzerindeki yazıları yer yer silinmiş etikette birinde fasulye, diğesinde ton balığı yazıyordu. Ateşin çevresindeki taşları dağıttı. Şu ya da bu biçimde buraya kadar gelen olursa burada bir insanın yaşadığını anlamalarını istemezdi. Ama burası yüksekte kuytu bir yerdi. Buraya kadar tırmanmadıkça kimse bu mağaraların, burada ki dar düzlüğün farkına varamazdı. O ise buradan, önündeki kayalardan başını uzatıp bakarsa etrafı açıklıkla görebilirdi, yaklaşan biri ya da bir şey olduğunda hemen görebilirdi. Akşam su kenarındaki çalılardan topladığı bir avuç yemişle iki dallı bir bitkinin saplarından, mızraksı yapraklarından oluşan yemeğini yedi. Yemeğini yerken kendi kendine, bundan sonra, dedi, ne kertenkele ne solucan ne de karınca yiyeceğim; keçiler otlarla beslendiğine, koca inekler, koca filler yalnız ot yediğine göre otlar herhalde bana da yeter. O sırada tepede yağmur bulutları yeniden toplandı, göğü kat kat kapladı. Yağmur başlayınca delikten süzülüp küçük mağaraya girdi.

Günler boyunca yağmur yağdı. Delikten kafasını çıkarıp yağmuru izledi, birkaç kez soyunup yağmurun altında dolaştı. İki yağ-

mur arasında kimi zaman güneş açıyordu. Mağaranın girişine oturup ışınlar içine iyice girsin diye kendini güneşe bırakıyordu. Yaptığı şeyler ona acı mı veriyor yoksa haz mı, ayırt edemiyordu.

Sonunda yağmurlu günler geride kaldı. İki-üç gün boyunca kuzeyden çok soğuk bir rüzgâr esip durdu. Ardından havalar giderek ısınmaya, rüzgâr ılımaya başladı. Yamaçlarda taze otlar büyüyor, kayaların arasında renk renk çiçekler açıyordu. Gece yine soğuk oluyordu. Ama küçük mağaranın içi ılıktı, sıcaklığı çok az değişiyordu. Gündüzleri rüzgârı az alan bir kayanın dibinde güneşin altında oturuyor ya da uzanıyor, yemek için otları koparıyor, su içiyor, işeyip dışkılıyordu. İlk günlerdeki gibi her çıtırtıda yerinden doğrulmuyor, sağı solu denetlemiyordu. Galiba artık pek bir şey düşünmüyor, ağır ağır bir dalgınlığın içine gömülüyordu.

Bir gün kafasını kaldırıp gökyüzüne baktığında göğü dolduran göçmen kuşları gördü. Günler boyu güneşi karartarak kimi yüksekten kimi daha alçaktan uçan kuşları izlemekten başka bir şey yapmadı.

Bir küme kırlangıç gelip oyuklara yerleşti. Kırlangıçların yuvalarını yapışlarını, bunlar geçen yılki yuvalarıysa eğer yeniden yapışlarını, uçup uçup gagalarında otlar, dal ya da çamur parçalarıyla dönüşlerini seyretti. Kuşlar çevresindeki ilk ikircimli uçuşlarından sonra artık ona aldırır görünmüyordu, hummalı çalışmalara dalmışlardı.

Ara sıra kafasını çift zirveli dağa doğru çeviriyor, kendi kendine yeniden yola koyulsam iyi olur, diyordu, er ya da geç birileri buralara kadar gelecektir. Ama canı kımıldamak istemiyordu. Hareketleri iyiden iyiye ağırlaşmıştı. Belki kimse gelmez, diye düşünüyordu, oysa birileri daha önce gelmişti, kaynağın çevresinde izlerini bırakmışlardı, bu birileri ya da başkaları er ya da geç yine geleceklerdi. O zaman, diye akıl yürütüyordu, deliğime saklanır, onlar gidene kadar çıkmam.

Bir seferinde aşağılarda tepenin yamacında bir kaybolup bir görünen sıra halinde insanlar gördü. Giyimleri askere benziyordu, arkalarında sırt çantaları, omuzlarına asılı makineli tüfekler vardı.

Kayaların arasından bakıp gittikleri yönü kestirmeye çalıştı. Bulunduğu tarafa doğru yaklaşıyorlardı, kesinlikle askerdiler. Delikten içeri süzüldü, küçük mağaraya saklandı, yine bulunacağı, geri götürüleceği korkusuyla kalbi sıkışarak bekledi. O gün delikten hiç çıkmadı. Beklerken eğer geçip giderlerse yarın mutlaka yeniden yola çıkacağım, diye karar verdi.

Ertesi günü askerlerden iz yoktu. Yola çıkışını yine erteledi. Bir kez başının üstünden üç jet uçağı, ardı ardına, hızla, dağları yankılandırarak geçti. Birkaç kez de ötelere tepelerin üstünden helikopterler. Ara sıra ta yükseklerde geride günün saatine göre rengi değişen, yanan kuyruklarıyla yolcu uçakları geçiyor, boş göğü bir uçtan diğerine alıyordu. Bunun dışında her şey aynı gibiydi. Gün doğumuyla batımında kırlangıçlar tiz ötüşleriyle dönüyor, bazen ta yukarılarda bir ya da kimi zaman iki iri kuş, bir kartal ya da şahin, geniş kanatlarını açarak süzülüyordu. Gece olup hava iyice soğumaya başlayınca deliğine giriyordu.

Günler böylece yavaş yavaş tek bir güne dönüştü. Gün içinde bir sürü gün, el ele dönen günlerin çemberinden uzun, tek bir gün. Çevresindeki dünya buğulanmıştı, gözünün önünde hafif hafif titreşiyor, dalgalanıyordu. Belki gördüğü artık taş, kaya, ot ya da gök değil, bu titreşmeler, birbiri içine girip ayrılan bu dalgalanmalar, çölün rüzgârında kumların bir gün buradan oraya, ertesi günü oradan başka bir yere serilip çekilmesi gibi bir gelgitti. İnceldiğini, küçüldüğünü duyumsuyor, rüzgâr sanki sadece iki yanını yalayaarak ona şöyle bir değip geçiyordu. Küçülüyorum, gitgide küçük bir yer kaplıyorum, diyordu, ağırlığımı kaybediyorum. Dünyanın üstüne abanmamak, belki az şey değildir. Suyun üstünde durabilecek kadar hafif olan o yaratıkları düşündü, kim bilir yalnız onlar değil, taşlardan yıldızlara her varlık bulunduğu yerde böyle duruyordur.

Kimi zaman bir dalga, bir elektrik akımı, başından ayakuçları-na, ayakuçlarından başına tüm gövdesini boydan boya titreterek geçip gidiyordu.

Gün ortasında ya da gece birden korkuları depreşiyor, kendine

yeniden yola koyulmalıyım, diyordu ama bir türlü yola çıkamıyordu. Yerinden kımıldamak istemiyordu ya da belki artık kımıldamıyordu. Şüphe içinde kendi kendine, yoksa yerim bu mu, diye soruyordu. Ama bu nasıl bir yerdi? Bir yerse bile, insan böyle yaşayabilir miydi? Hava birden çekiliyor, ağzını iyice açıp kapayarak nefes almaya çalışıyordu. Deliğine sığmıyor, bir süre dışarı çıkmıyordu.

Zaman zaman zihninde görüntüler belirliyordu. Herhalde geçmişten gelen görüntülerdi bunlar. Yerinden hiç kımıldamadan, aynı dalgınlıkla, belli belirsiz bir acı duyarak zihninden geçip gidişlerini izliyordu. Ama duyguları da sanki iç organlarıyla birlikte boşalıp gitmişti.

Bazen düşünmeye, bütün bu yolculuktan sonuçlar çıkarmaya çalışıyor ama hiçbir sonuç elde edemiyordu. Kulak verip dinliyor, rüzgârın sesinden, kırlangıçların ötüşlerinden, kartalların ara sıra attıkları keskin çığlıktan, kayalarda yer değiştiren çıtırtılardan başka bir şey işitmiyordu. İşitmek istediği neydi peki? Düşünceleri gibi, uğuldayan kulağı da sanki bu seslerin yankılanıp söndüğü boşluğun içinde uflanıp gidiyordu.

Belki bu gövde katıydı, ağaç kütüğü gibi kat kat kabuk bağlamıştı ama galiba artık içi boşalıp gitmişti. Öyleyse en azından bu sonucu şaşırtıcı sayabilirdi. Sanki olan biten her şey, rüzgârın yerin yüzeyi boyunca esip duruşu gibi bu boş, kime ya da neye ait olduğunu bilmediği kabuğun yüzeyinde olup bitiyordu.

Galiba, diye düşündü, gelişigüzel bir hayat oldu benimki, nasıl yaşayacağımı hiç bilemedim. Şu taşlar herhalde doğup batan güneşe, bazen uğultusuyla her şeyi doldurarak bazen de sessiz, serin esen rüzgâra, başka bilmediğim kim bilir neye göre yaşıyor. Otlar, böcekler, öteki varlıklar da. Yaşamım dediğim şey ise neye göre yaşadı, bilmiyorum. Bir yaşam eğer hâlâ bende sürüyorsa, bu yaşamı da nasıl yaşıyorum, bilmiyorum.

Ama başka bir şey daha vardı. Bunu da şaşırtıcı sayabilirdi. Yaşam belki onda sürüyordu ama onu yaşayanla sanki hiç ilgisi kalmamıştı. Peki ama zaten böyle bir noktaya varmak istemiyor muy-

du? Öyleyse bile hiç de umduğu gibi olmamıştı. Bu değişmek değildi, başka bir hayat da değildi, bu daha çok sönüp gitmeye benziyordu. Onu yaşayana, yani bana, diye düşündü, peki ne oldu? Geride ne kaldı? Belki artık onu çevresini saran bu çıplak, çorak varlıklar gibi bir varlık olarak kabul etmeliydi, onun varlığı değil, birinin varlığı değil, artık kimsenin varlığı değil, kimsesiz, adsız, arta kalmış bir şey. Belki bu artık yalnız insanlarınkinden değil bütün yaşamlardan dışlanmak, bütün bütüne dışarıya atılmaktı. Kendi kendine, bütün ölçüleri yitirdim, dedi.

II

GÜNLERİN ÇEMBERİ dönüp durdu. Yerinden çok az kımıldıyordu. Genelde gün ortasına kadar ılık, kesintili bir rüzgâr güneyden esiyor, öğleyi geçince duruluyordu. Akşam bu kez ters yönden bir rüzgâr sert, serin esmeye başlıyordu. Hasta değildi, en azından öyle sanıyordu. Güçsüz de hissetmiyordu. Belki artık kımıldamak için bir nedeni yoktu.

Günün büyük bölümünde, buna uyanıklık diyemeyeceğine göre gözü açık ya da kapalı, galiba uyukluyordu. Ama bazen zihninde ya da belki bedeninde bir yerler birden parlıyordu. Sanki her şeyi apaçık gören bir göz dört açılıyordu. Ama ne görüyordu? Galiba hiçbir şey, gövdesini elektrik gibi kateden bu parıldayış akımından başka hiçbir şey. Ağız bir şey demek için açılıyor, çıkan kendisinin de anlamadığı yarım yamalak sözler oluyordu. O zaman yüzükoyun toprağa iyice yapışarak, yüzünü bastırarak boylu boyunca uzanıyor, gövdesini kesen, kesiklerden parlak tomurcuklar açtıran bu korkutucu parıldayışlar geçsin diye bekliyordu.

Kimi günler suda kaynaşan küçük yaratıklara, mağara duvarlarında ağır ağır gezinen ya da hiç kımıldamadan duran örümceklere, örümcek ağına yakalanan kanatlı hayvancıklara, böceklerle dalıp gidiyordu. Kendi gövdesi zeminin bir parçasıymış gibi üzerinde gezinen karıncaları, örümcekleri, daha önce hiç görmediği ince gövdeli, çok ayaklı yaratıkları dolaşınsınlar diye bırakıyor, dardanan yaratıkları ancak elini kımıldatmak isteğine kapıldığı zaman kovalıyordu. Böyle anlarda yoksa bir bitkiye mi dönüşüyorum, di-

ye kuşkuya kapılıyordu, gitgide yediğim otlara mı benziyorum? Güneş var, diyordu, yo hayır, güneş bile yok, yalnızca ışık var, seyrilip çoğalan, bazen patlayıp saçılan ışık var, artıp azalan sıcaklık, yer değiştiren hava var. Burada, sürüklenen mi, akan mı, yoksa duran mı bilemediğim toprağın üstüne gevşekçe tutunmuşum, üzerimde böcekler geziniyor, galiba benden besleniyor.

Bazen gecenin sessizliğinde kulaklarına uzaklardan büyük aletlerin, tünel açan koca delgilerin sesi gibi bir ses geliyordu. Bir şeyler uğulduyordu. Ne uğulduyordu, gerçekten uğulduyor muydu? Kimi zaman bu uğultuya gökyüzüne doğru alevler gibi yükselen kızıl dalgalar eşlik ediyor, hava kızıl şeritlerle dalgalanıyordu.

Bazen gündüzleri ötelere bazı karaltıların geçtiğini, bir tepenin sırtında belirip sonra kaybolduklarını görüyor ya da gördüğünü sanıyordu. İnsanlar mı? Hayvanlar mı? Yoğunlaşıp yeniden çözülen, gözlerini yanıltan ışık mı?

Bir sabah, aşağıdaki küçük su kaynağının yakınında, yaprakları buğuyla titreşen, üzerindeki yemişler ışık toplarıymış gibi parlayan çalı öbeklerinin dibinde dertop olmuş bir gövde gördü. Gövde boy atmış bitkilerin arasına yarı yarıya gömülmüştü. Kayalardan aşağıya inip yaklaştı. Bir hayvan mı? Uyuyan ya da ölen bir hayvan mı? Gövde yaklaştıkça titreşen bakışlarının önünde kılık değiştirip durdu, nefes alıp verir gibi kımıldayan bir kayaya bile dönüştü, sonra bu biçimini de yitirdi. Belki birdenbire topraktan türemiş, hiç bilmediği başka bir şeydi. Sakınarak biraz daha yaklaştı. Yo, bu bir hayvan değildi, ne de düşündüğü öteki şeylerdi. Bu galiba küçük bir insan gövdesiydi. Dizleri üstünde dertop olmuş yüzükoyun yatıyordu. Ayakları, varsa eğer, üzerindeki kahverengi, gocuğa benzer şeyin içinde kaybolmuştu.

Gövde yaklaşan varlığı sezmiş gibi kımıldadı, yana düştü, arından azıcık süründü, durdu, yeniden yana devrildi. Bir insan gövdesi, diye mırıldandı, olağan bir insan boyutundan daha küçüktü, çok kısa biri, bir cüce ya da bir çocuk.

Bir kayanın arkasına sinip bir süre daha ne yapacağını bilmeden gövdeyi izledi. Gövde kımıldamıyordu. İyice yaklaştı, tepesi-

ne gelince durup baktı. Yan yatmıştı ama yüzü yukarıya, ona doğru dönüktü. Bir kolu ilerde, diğer kolu kıvrılmış bir biçimde göğsüne düşmüştü. Gözleri kapalıydı, hafifçe soluk alıp veriyordu. Birden gözkapakları açıldı, gözkapaklarının ardından bir çift kara, parlak göz çıkıp ona baktı: bir çocuk yüzüydü bu. Gözkapakları yeniden kapandı.

Çocuğun başında bir süre daha öylece ötelere bakarak dikildi. Sonra çömeliş çocuğu sırtına aldı. Çocuk boğuk bir sesle inledi. Düşmemesine dikkat ederek dura dura yukarıya mağaraya taşıdı, suyun kenarına yatırdı. Yatırırken çocuk yine gözlerini açtı, anlamadığı bir şeyler söyledi ya da sayıkladı. Yatağa yatırdıktan sonra çocuk yan yatıp dizlerini topladı, kafasını göğsüne gömdü.

Çocuk hafifti, kendisi gibi bir deri bir kemikti. Yine de taşırken kan ter içinde kalmıştı. Dışarı çıkıp bir süre huzursuzca mağaranın ağzına oturdu. Anlamak ister gibi, bir çocuk, diye kendi kendine birkaç kez yineledi. Gerçekten bir çocuk mu? Ama nereden çıkmıştı bu çocuk? Yuvarlanmış gibi, diye aklından geçirdi, yerden bitmiş gibi ya da bir selle sürüklenip buraya vurmuş gibi.

İçeri girdi. Çocuk hafif hafif soluk alıp vermeyi sürdürüyordu. Şimdi iki elini yumruk yapmış çenesinin altında yan yana birleştirmişti. Zayıf yüzü kireç gibiydi, gözlerinin altı, dudakları morarmıştı. Sanki çocuğun bütün yaşam gücü kollarından, bacaklarından, gövdenin öteki yerlerinden çekilip belli belirsiz kalkıp inen zayıf göğsünde toplanmıştı. Canı belki de onu terk ediyordu.

Boş konserve kutularından birine su doldurdu, suyu yarı baygın durumdaki çocuğa içirdi. Sonra çevreden taze otlar topladı, taşla ezip konserve kutusunda suyla birlikte bulamacı yaptı. İçeri girdi, çocuğun kafasını bir eliyle kaldırıp bulamacı ağzına götürdü. Çocuk yarı baygınlığının içinde gözlerini açmadan bulamaçtan birkaç yudum içti.

Akşama doğru çocuğun ateşi iyice çıktı, titremeye başladı. Çocuğu soydu, kabanını, ayaklarındaki lastik ayakkabıları çıkardı. Ayakları çıplaktı, çorap yoktu. Üzerinde ise şerit şerit farklı renklerde bir kazakla, diz altları yırtılmış, bir sürü cepli, bol bir panto-

lon vardı. Hepsinin de rengi solmuş, tozla, kirle kaplanmıştı. Kazığı da çıkardı. Altında rengi gitmiş bir atlet vardı yalnız. Bu haliyle gözüne iyice küçük göründü, sanki incecik kemikleri sadece kuru, kolayca yırtılacakmış gibi duran bir deri sarıyordu. Erkek çocuğuna da benziyordu, kız çocuğuna da. Saçları acemi bir elin kullandığı bir makasla kesilmiş gibi farklı boylarda, kırpık kırpıktı. Çocuk toprak, ot, sidik, çürük bir şeyler kokuyordu.

Bir yerlerde sakladığı sargı bezini alıp birkaç parçaya ayırdı. Suda ıslatıp birini kafasına koydu, diğerlerini de göğsüyle ayaklarına. Çocuğun dişleri birbirine vuruyor, kapalı gözkapaklarının altında gözleri oynuyordu. Ardından dışarı çıktı, mağaranın ağzına oturdu. Bütün bu işler galiba onu epey yormuştu.

Sonraki günleri hasta çocuğa bakarak geçirmek zorunda kaldı. Çocuk için büyük mağaraya suyun az ötesine çalı çırpıyla otlardan oluşan yatağa benzer bir şey yaptı. Üstüne kabanını serip çocuğu otlardan yatağa taşıdı. Anlamadığı bir dilde sayıklıyordu çocuk. Bir seferinde, su içirdiği sırada, zayıf yüzünde herhalde iyice irileşmiş siyah gözlerini açıp birkaç sözcüğü üst üste yineledi. Kürtçe mi? Başka bir dil mi? Bir sözcük mü? Çocuk gözlerini kapattı. Galiba bir kız çocuğuydu bu.

Kızı beslemeyi sürdürdü. Ateşi düşene, kendi kendine beslenecek duruma gelene kadar yemeği elleriyle yedirdi. Aşağıda suyun çevresinde bir sürü salyangoz vardı. Salyangozları topladı, taşla ezip ete gereksinimi vardır diye bulamacın içine kattı. Kuluçkada hâlâ kırlangıçlar olabilir diye yuvaları dolaştı. Niyeti birkaç yumurta almaktır. Yoktu. Tüyleneşmiş yavrular yaklaşıncaya ağızları açık başlarını ileriye doğru uzatarak öttüler. Bir süre yavrulara baktı, küçük parmağını ağızlarına dokundurdu. Ardından geri döndü. Belki salyangozlar yeterli olurdu. Kız gözlerini açık tutmaya başladığından beridir yemeğini yedirirken gözlerini hiçbir şey demeden ona dikiyordu. Yaşamın yeniden bu küçük, sıksa bedene yavaş yavaş dolduğunu görüyordu.

Önceden öylece serilip yayılan, uzak mı yakın mı, içinde mi yoksa dışında mı bilemediği manzara kız ortaya çıkmalı beri sanki

bir yanından çökmüş, içerde yatan kızın çevresinde yoğunlaşmış, onun alıp verdiği soluğa bağlanmıştı. Kendini de sanki bir uykudan uyanır gibi hissediyordu. Dünyanın dalgalanması, havaların gibi ötelere serilip geri gelmesi, çevresinde titreşmesi duruluyordu. Bu buğu, dalgalanma ikinci bir gözkapağı gibi gözlerinde miydi? Yoksa bir gelgit gibi serilip çekilen dünyanın kendisi miydi? Belki şimdi bu ikinci gözkapağının üstünü daha saydam bir üçüncüsü kaplıyordu. Belki gözün kendisi bir başka gözkapağından başka bir şey değildi. Yanıt hangisiyse, kız gözlerinin önünde, onu tutan, besleyen ellerinin arasında iyice apaçık hale geldikçe sanki etrafındaki şeyler de aynı açıklıkla, tek tek beliriyordu. Tepesinde bir gök olduğunu yeniden fark ediyor gibiydi, kayalar sertlikleri, biçimleriyle tek tek ortaya çıkıyor, etrafındaki varlıklar dalgalanmanın içinden çıkıp yeniden hatlar kazanıyordu.

Sanki ne bulduğunu yeni yeni anlıyordu. Bir çocuk, diyordu kendi kendine, yine de bu sözcüğün ifade ettiği tam neydi, kavramakta zorlanıyordu. İçinde kaygılar yeniden uyanıyordu. Çocuk buradaysa başkaları da olabilirdi. Belki çocuğu arıyorlardı, belki şimdiden buraya doğru gelmekteydiler. Çocuğu niçin buraya taşıdım, diye düşündü, nedeni pek açık değildi. Belki, diye düşündü, çocuğu uzak bir yere taşımalı, orada öylece ölmeye bırakmalıydım.

Kız hasta yattığı sürece gecelerini deliğinde geçirdi. Uykusu huzursuzdu, sık sık uyanıyor, dışarıya çıkıyordu. Kızın uyuduğu mağaranın ağzına kadar gidiyor, yıldızlarla ıslıl ıslıl gece göğünün altında, derinliksiz gecede ileri geri yürüyordu. Gündüzleriyse birileri her an çıkıp gelecekmiş gibi hissediyor, kulağı kırışte bekliyor, ara sıra gelen giden var mı diye bakmak için etrafta küçük çemberler çiziyordu.

Bir ara, ikinci ya da üçüncü gün, kız bir şeyler dedi, anlamadı. Üşür gibi yaptı, aynı sözcüğü birkaç kez yineledi. Anlamadığını görünce üzerine örttüğü kabanının ceplerini karıştırdı, bir çakmak çıkarıp ona uzattı. Gündüzler sıcaktı, kız herhalde gecenin soğuk olduğunu kastediyordu. Ama belki kız gündüzleri de üşüyordu.

O gece mağaranın içinde taşlardan küçük bir çember oluşturup eski ateş izinin olduğu yerde bir ateş yaktı. Önce dalları hemen tutuşturamadığından mağarayı duman kapladı. Ama dallar tutuşunca duman kalmadı. Ateş çıtırtıdayarak yanmaya başladı. Geceyi mağarada ateşin karşısında, oynayan alevlere bakarak geçirdi. Bazı geceler soğuklarda hayali bir ateş düşlemiş, bu hayali ateşle ısınmaya çalışmıştı. Artık ateşe gereksinimi kalmadığını düşündüğü bir sırada gerçek bir ateş ortaya çıkmıştı. Ama gerçek olmasına rağmen bu ateşte sanki ısıtmayan bir şeyler vardı. Galiba içinde bir güçsüzlük duygusu yeniden uyanıyordu. Ateşin çıtırtılarına kızın soluk alıp veriş, uykusunda mırıldaşısı karışıyordu.

Bir akşam vakti kıza yemeğini vermek için içeri girdiğinde onu otururken gördü, başını dizlerinin üstüne kapamıştı. Kız ilk kez doğruluyordu. O girince kafasını kaldırıp ona baktı, kesik kesik birkaç cümle söyledi. Yanıt vermeyince kız yeniden başını dizlerinin üstüne koydu. Yemeği kızın yanına bırakıp dışarı çıktı.

Sonunda bir sabah kız mağaradan sendeleye sendeleye çıktı. Mağaranın ağzında durup dışarıdaki gün ışığına alışana kadar koluyla gözlerini örttü. Yanına gelip çömeldi, heyecanla konuşmaya başladı. Dönüp kıza baktı. Yüzüne yeniden renk gelmiş, canlanmıştı. Galiba yüzünü yıkamıştı. Saçları da ıslaktı. Alçalıp yükselen ince bir sesle, geniş el kol hareketleriyle konuşuyordu. Kızı isteksizce dinledi, birkaç kez kafasını ne demek istediğini bilmeden sağa sola sallayıp durdu, “Anlamıyorum,” diye birkaç kez yineledi. Sesi boğuk, cılızdı. Uzun süredir ilk kez çevresindeki boşluğa doğru değil, birine doğru konuşuyordu.

Kız bir kez daha, bu kez ellerini kollarını daha çok oynatarak aşağılarda bir yerleri göstererek anlattı. Kız konuşurken bana bir hikâyeye mi anlatıyor, diye düşündü, buraya nasıl geldiğinin hikâyesini? Ama kızın bir hikâyesi var mı? İşin aslı kızın su içmeye gelen bir hayvan gibi bir sabah birdenbire ortaya çıkması aklına daha çok yatıyordu. Bir hikâyesi, geldiği bir yeri, anası babası olması daha şaşırtıcı olurdu.

Ama söylediklerini anlamadığından bir çocuktan çıkan bu in-

san sesini dinledi. Öteki küçük seslerin içinden yükselip geri çekilişini, rüzgârda dağılışını dinledi. Sözcükleri anlamıyordu ama konuşan bu ses sanki yine de bir şeyler diyordu. Ama ne? Bu dediği şey sözcüklerin anlamında değilse neredeydi, ne anlatıyordu?

Ses rüzgârda sürüklendi. Düşünce karmaşasının içinden yeniden yükseldiğini duymak canını sıktı. Kırlangıçları, su içmeye gelen hayvanları, tepede dönüp duran kartalları, topraktaki böcekleri, salyangozları, suda ip gibi ince, uzun bacaklarıyla duran şu su yaratıklarını izlerken düşünceleri galiba hiç de böyle karmaşa içinde belirmiyordu. Dahası düşünceleri, bunlar hâlâ düşüncelerse, sanki kendi zihninden değil de çok uzak bir yerlerde, şu tepelerin gerisinde, bir vadinin tabanında olup biten şeyler gibi geçiyordu, bir kaya deliğinden çıkıp ötekine giren bir kertenkelenin yürüyüşü gibi geçiyordu.

Ama kız su içmeye gelen bir hayvan değildi, galiba değildi, bir kırlangıç yavrusu, bulduğu herhangi bir şey, bir taş ya da boş bir kaplumbağa kabuğu da değildi. Yine de kızı tüm bu şeylerden ayırmakta zorlanıyordu. Sanki kız onu ilk gördüğündeki belirsizliğe sürekli geri düşüp sonra yeniden öne çıkıyordu.

Birdenbire rüzgâr dondurucu bir hale gelmiş gibi üşüdü. Aynı anda kız koluna asılıp onu çekiştirdi. Kıza baktı. Ayağa kalkmıştı. Bir eliyle onu çekiştiriyor, diğer eliyle bir yeri işaret ediyordu. Kız ısrarcıydı, kızın ısrarlarına rağmen yerinden kıınıldamadı. Kız kolunu çekiştirmeyi bırakıp ayağa kalktı, uca kadar yürüyüp kayalarından ardından aşağılara uzun uzun baktı. Sonra kafası yerde geri döndü, mağaranın içine girdi, bir daha çıkmadı.

Gece erkenden deliğine girdi, sabaha kadar çıkmadı. Sabah kız yeniden kolunu çekiştirdi. Yine kıınıldamayınca çekiştirmekten vazgeçip düzlüğün ucuna kadar gitti. Bir süre yine öylece durup aşağılara baktı. Ardından geri geri kayalara tutunarak aşağıya inmeye başladı.

Kızın arkasından baktı. Gidiyor muydu? Nereye? Şehre mi? Ama şehrin yolunu bulabilir miydi? Gidiyor olduğuna göre belki artık kızı düşünmemeliydi. Bir süre tepeden kayaların arasında

ilerleyen kıza baktı, ardından yamaçtan aşağı inip kıızı izlemeye koyuldu. Kızın adımları kendi sarsak adımlarının tersine hızlı, hafifti. Bir keçi gibi, diye düşündü, çevik, hızlı bir keçi gibi. Aşağılara indikçe yamaçları saran yeşillikler artıyordu. Bazılarını yosun tabakası gibi diz boyunda canlı bir yeşillik sarmıştı. Kayaların arasından fışkıran türlü renklerde çiçekler vardı. Bir dağ tavşanı zıplaya zıplaya önünden geçip gitti. Demek yaz gelmiş, dedi kendi kendine.

Kız birden bir kayanın arkasına sindi. Kızın baktığı yöne dönünce sağında, yukarılarda dik bir yamaçtan geri geri aşağı inen bir ayı gördü. Bir kayanın arkasına saklanıp ayıyı gözledi. Ayı gövdesiyle iyice yere yapışarak, arada kafasını bastığı yeri görmek için geriye çevirerek, ağır, dikkatli, yamaçtan aşağı indi. Aşağı indikten sonra tüm heybetiyle ayakları üstüne dikilip bir süre havayı kokladı. Hayvanın bir biçimde hem kızın hem de kendisinin kokusunu aldığından neredeyse emin oldu. Kımıldamadan bekledi. Ayı yamaçlarda yankılanan bir böğürtü çıkardı, ardından yeniden dört ayağı üstüne düştü, ağır ağır, kayaların arasındaki bir açıklıktan öteye doğru yürüdü. Yalnız insanlara değil, burada vahşi hayvanlara karşı da korunmasız olduğunu biliyordu. Aklına gelen tek çözüm deliğine girmek, tehlike geçene kadar çıkmamaktı. Deliğe ne ayı ne kurt ne başka iri bir hayvan girebilirdi. Ama burada deliğinden uzakta her zamankinden daha savunmasızdı. Ayı gözden çoktan kaybolmuştu. Kıza baktı, göremedi.

Kız kayaların arkasından çıktı, yeniden yürümeye koyuldu. Nereye gittiğini bilirmiş gibi görünmüyordu, zikzaklar çiziyor, sık sık bir tepeliğe çıkıp çevresine bakınıyordu. Uzun süredir ilk kez bulunduğu yerden bu kadar uzaklaşıyordu. Geri dönüş yolunu yitirmemek için biçimleri belirgin tepelere bakarak yönünü işaretlemeye çalıştı.

Sonunda kız bir yamacın eteğinde durdu. Kızın yakınına geldiğinde az ötede birkaç hayvanın toplanmış olduğunu gördü. Tepede yirli birkaç kuş dönüyordu. Kız taşlar atıp bağırarak hayvanları kovaladı. Hayvanlar önce hırladı, ardından geri çekildi. Orta-

ya parçaları yenmiş bir ceset çıktı. Kız cesede yaklaşıp başucunda çömeldi. Hayvanlar ötede, geriye çekildikleri yerde bekliyorlardı. Bunlar galiba dört cılız tilkiydi, birbirlerinden biraz uzakta öylece duruyorlardı, bir tanesi bir köpek gibi kışının üstüne yere oturmuştu, hepsi de bir deri bir kemiktiler.

Kızın yanına gitti. Arkasında dikilip cesede baktı. Ceset yüzü koyun yatmıştı. Yüzü yana dönük, gömülmüş gibi yere iyice yapışmıştı. Bacağından, kollarından, göğsünden yenmişti. Yanağının ortasında koca bir parça eksikti, karıncalar, böcekler, küçük sinekler boşluğu doldurmuştu. Öteki yerlerinde de küçük yaratıklar geziniyor, çevresinde sinekten bir bulut uçuşuyordu. Kurumuş kanın ardında beyaz saçlarıyla bıyıklarını görebiliyordu. Havada çürümüş et kokusu vardı. Yenmiş, çürümüş gövde bir zamanlar galiba yaşlı bir adama aitti. Etrafa beyaz saç parçaları dağılmıştı.

Çömelmiş ileri geri sallanan kızın omzuna dokundu. Kız dönüp ona baktı, yüzü ifadesizdi, sonra bakışlarını yeniden cesede çevirip ileri geri sallanmasını sürdürdü. Tilkilerden ikisi sakınarak yanaşmaya başladı. Biri daha öndeydi, diğeri onu izliyordu. Bunu gören kız yerden taşlar toplayıp büyük bir güçle hayvanlara fırlattı, bir yandan da bağırıp çığırıyordu. Hayvanlarla savaşılmaya hazır gibiydi. Hayvanlar geriledi.

Ardından yeniden cesedin başına gitti. Cesedin sol kolu tümüyle yenmiş olduğundan kalan tek koluna iki eliyle asılıp sürüklemeye çalıştı. Ama kımıldatamadı. Seslendi, bir şeyler dedi, anlamayınca işaretlerle anlatmaya çalıştı. Kızın hareketlerinden gömmeyi kastettiğini çıkardı. Ama gömmek buraya uymuyordu, bu kayalarda bir çukur açamayacaklarına göre onu gömemezlerdi de. Cesedi biraz uzağa iki kaya arasında bir yere taşıdılar. Üstüne irili ufaklı taşlar yığıldılar. Toprağın üstünde az çok mezar gibi bir şey ortaya çıktı. Ama bu taş yığınının onu hayvanlardan koruyamayacağı açıktı. Kız bir süre daha mezarın başında çömelip ileri geri sallanmasını sürdürdü. Kızın omzuna vurdu. Kız kımıldamadı.

İki jet uçağı peş peşe göğü gümbürdeterek geçti. Uçaklara baktı. Tilkiler ötede bekliyordu. Belki daha büyük hayvanlar, ayılar

ya da belki hiç rastlamadığı kurtlar işlerini bitirmiş, gitmişlerdi. Ama gördükleri ayı etin kokusunu almış, buraya doğru geliyor da olabilirdi. Bu kez kızın omzunu sarstı. Kız ifadesiz bir yüzle ona baktı, sonra yeniden kafasını çevirdi. Bunun üzerine dönüp yürümeye koyuldu. Bir süre gittikten sonra durup bekledi, az sonra kız dev bir kaya öbeğinin arkasından belirdi. Gerisinden gelerek onu izledi.

Yolu tam nasıl bilmese de çıkarabildi. Mağaranın bulunduğu yamaca vardıklarında hava neredeyse kararmıştı. Kız çalı çırpıdan yatağa yatıp sırtını mağara duvarına doğru döndü. Ateşin başında yine bir üşüme duygusuna kapıldı. Yoksa yeniden hastalanıyor muyum, diye düşündü.

Kız sonraki birkaç gün mağaradan çıkmadı, hiç konuşmadan yüzü bazen duvara bazen suya dönük yattı ya da mağara duvarına yaslanıp başı dizlerinde oturdu. O da dışarıda oturup ne yapacağını düşündü, şimdi ne olacak, diye kendi kendine sordu. Ne yapacağını kesinlikle bilmiyordu, bundan sonra ne olacağını da. Belki kızın yaptığı gibi başını dizlerine koyup öylece beklemeliydi.

Gece, ateşin başında kızıdan biraz uzakta yerde kıvrılarak uyudu. Uykusu huzursuzdu, karmakarışık rüyalar gördü. Ateş sönünce üşümeye başladı, altındaki zemin iyice soğudu, gece boyu titredi.

Sabah yine kendini yattığı yerden kaldırmakta zorlandı. Uyanıldığını gören kız yanı başına çömelip ona yine bir şeyler anlatmaya başladı. Kalkması için sarstı. Kıza boş gözlerle baktı. Yerinden kalkamadı.

Kız bunun üzerine dışarı çıktı, uzun süre geri dönmedi. Ateşten kalan küllere bakarak yatmayı sürdürdü. Galiba gerçekten hastalanıyorum, diye düşündü. Üşüyor, arada bir titreme nöbetine tutuluyordu. Bir ara sendeleyerek mağaradan çıktı. Dışarısı gün ışığında bembeyazdı. Kız görünürde yoktu. Gitmiş miydi? Isınmak için güneşin altında oturdu, güneş alçalmaya başlayıp rüzgâr sertleşince yeniden içeriye döndü. Suda böcekler, ufak yaratıklar kaynaşmayı

sürdürüyordu. Bir süredir onlara kelebekler katılmıştı. Suyun hemen yüzeyinde renkli kanatlarıyla uçuşuyorlardı. Gözlerini kapadı, kendini hastalığa bıraktı. Kafasında kimi görüntüler birbirine karışarak dönüp durdu. Bir odayla bir mağara, hayvan yüzleriyle insan yüzleri. Kendine sordu: Beni buralara kadar sürükleyen neydi? Yanıt, kafasında birbiri kılığına bürünüp dönen, nereden geldiklerini tam çıkartamadığı şu görüntülerin içinde bir yerlerde miydi? Onları sıraya dizmeyi becerse bir hikâye oluşturabilir miydi? Galiba hiçbir zaman bir hayat hikâyem olmadı, dedi kendi kendine.

Peki ama, diye düşündü, rüzgârın uğultusunda, yer değiştiren şu çıtırtılarda, birdenbire inip kayaların, taşların kendisi olmuş gibi ufka doğru uzanan sessizlikte gerçekten neyi işiteceğimi sanmıştım?

Düşündü: Peki niçin yalnızca rüzgârın uğultusu değil, niçin yalnızca yer değiştiren çıtırtıların sesi değil? Niçin aynı zamanda onların içinden gelip kendini duyuracak başka bir ses?

Düşünmeyi sürdürdü: Yoksa asıl kendi içimden bir sesin, çok önceden sönüp gittiğini düşündüğüm bir sesin yeniden yükseleceğini mi ummuştum? Ancak burada, bu boşlukta duyulabilecek, işitenin artık kulaklarım dediğim şeyle ilgisinin olmayacağı bir ses?

Göğsünün ortasında yitirilmiş bir şeyin acısını duydu. Belki yanıt, hiçbir soruya yanıt veremeyen yanıt, tam tersiydi: Ses, sesin yokluğu ya da neyse bu, ister içinde ister dışında olsun, galiba çok önce, ondan çok önce, herhangi bir bellekten çok daha önce geri gelmemecesine yitip gitmişti.

Öyleyse neyin yittiğini bile bilmiyordu, dahası ona ait olmadığına, çok önce yittiğine göre yitiren o bile olamazdı. Ama o zaman, var olup olmadığını bile bilmediği bir şeyin acısını neden duysun?

Hava kararmak üzereyken kız mağaranın ağzında belirdi. Soluk soluğaydı. Sönmüş ateşin başına bağdaş kurup kaşları çatık, önüne bakarak hiç konuşmadan uzun süre oturdu. Sonra dışarı çıktı. Elinde çalı çırpıyla geri geldi. Çabuk çabuk hareket ediyordu. Ateşi yaktı. Ardından yeniden dışarı çıktı. Döndüğünde elinde ölü bir kırlangıç vardı.

Gün doğumuyla batımlarında ötüşerek, çığlıklar atarak dönüşlerini zevkle izlediği kırlangıçları kızdan sakınmıştı. Kız hastayken bile onları kıza kurban etme düşüncesi kalbini sıkıştırmıştı. Şimdi bir tanesi ateşte pişiyordu. Ama gerekli olsaydı herhalde kuşu da kıza kurban ederdi. Niçin ederdi, bilmiyordu. Mağarayı pişmiş et kokusu kapladı.

Kız kuşun etinden bir parçayı verirken hayır demedi. Eti yedi. Uzun süredir yediği ilk etti bu. Yemek için kendini zorladı. Kuşlar, diye aklından geçti, artık eskisi gibi özgürce çığlık atarak uçmayacak. Onlara yaklaştığımızda artık bizden ürkecekler. İkinci parçayı yemedi. Kızın iştahla kuşu yiyişini izledi.

Gece ateşi çıktı. Ateşler içinde yatmayı sürdürdü. Kız onu yatığı yerden sarsarak uyandırdı, koluna girip çalı çırpıdan yatağa yattırdı. Kendisi de yere, sönmekte olan ateşin yanına uzandı.

Gecenin bir yarısı yanına süzülen gövdeyi hissetti. Gövde buz gibiydi, ısınmak için kendi gövdesine iyice sokuldu. Soğukluktan titredi. Kendi ısıısıyla yavaş yavaş ısınan öteki gövdeyi hissederek yeniden uykuya daldı, bölük pörçük düşler görmeyi sürdürdü.

Bir ara uykusunda, gözleri kapalı, bir düşün parçasıymış gibi uzanıp kıza dokundu. Eli önce kızın yüzünde gezindi, sonra gövdesinde. Kız kımıldamadı. Soluk alıp verişini sakindi, herhalde derin bir uykudaydı. Eli dolaşmayı sürdürdü ama ne arıyordu? Bir yanıt mı? Aradığı neyse, bulduğu kemiklerle kemikleri kaplayan incecik, pürtüklü deriydi. Kızı kendine çekip gövdesine iyice bastırdı, var gücüyle sıktı. Kızın yüzü, göğsüne gömüldü. Kızdan boğulan birinin hırıltılı sesi yükselene kadar sıktı. Ancak kız onu itmeye, kurtulmaya çalıştığında kollarını gevşetti, sırtüstü yattığı yere, hışırdayan çalı çırpıdan yatağa geri düştü.

Ertesi gün yerinden kımıldamadı. Kızın mağaradan dışarı birkaç kez çıkıp kucağında çalılarla dönüşünü, çalıları mağaranın bir köşesine yığışını izledi. Bir ara konserve kutusuna su doldurup yanına bıraktı. Yakacak çalıları ateş yerine yerleştirdi. Sonra bir daha mağaraya girmedii. Gözlerini kapadı, yarı uykulu yarı uyanık

yattı. Kız akşam yeniden gelip ateşi yaktı. Ardından dışarı çıkıp başka bir kırlangıçla geri geldi. Kırlangıçları nasıl yakalıyordu? Kırlangıçlar kaçmıyorlar mıydı? Buradaki kırlangıçlar yoksa insan elinden ürkmek nedir, bilmiyorlar mıydı? Ya da tersine korkudan donakalıyor, kımıldamıyorlar mıydı? Bir şey yiyecek hali yoktu. Kızın kırlangıç etine yine büyük bir iştahla gömülüşünü izledi. Kırlangıcın eti kızın etine dönüşüyor, diye düşündü.

Gece gözlerini açtı, ateş hâlâ azar azar yanıyordu. Suyun yansıması mağara duvarlarına vuruyor, duvarlarda küçük parıltılar titreyordu. Az ötesinde uyuyan kızın soluk alıp verişlerini işitiyordu. Uyuyor muydu? Bir konuşma arzusu duydu. Söylemek istediği şeyler mi vardı? Ama ne söylemek istediğini bilmiyordu, dahası nasıl söyleyeceğini de. Belki istediği yalnızca ağzını açmak, açılan bu ağızdan yalnızca ses değil, sesle birlikte başka bir şeyin de çıkmasıydı. Ama sözcükler değil, sözcüklerden daha başka bir şey, belki sözcüklerden daha az bir şey. Ama elinde yalnızca sözcükler vardı, başka türlü nasıl olurdu, bilmiyordu.

Kıza “Artık hastalanmam sanıyordum,” dedi cılız sesiyle, “ama belki çok uzun süredir hastaydım. Galiba bir hastalık beni buralara kadar sürükledi. Hastalıklı bir düşünce sürükledi.” Kızın soluk alıp veriş düzenli, sakindi. Uyuduğunda derin bir uykuya dalıyor, diye aklından geçti. “Artık geri dönemeyeceğime göre,” diye sürdürdü, “sence şimdi ne olacak?” Ama kız belki sessizce, kımıldamadan dinliyordu, bir masal dinler gibi dinliyordu, “Hiçbir şey mi?”

Gözünün önünde sonsuza doğru uzayıp giden bir boşluk belirdi, koskoca bir hiçbir şey, uçsuz bucaksız bir hiçbir şey. Görmeye çalıştı. Ama görmek burada işe yaramıyordu. Yine de bu sanki bir ufku andırıyordu, galiba bomboş değildi. Neyle dolu olduğunu seçemese de sanki dopdolu bir şeymiş, doluluktan patlıyormuş gibi içindeki belirsizlikleri, gözün göremediği bu şeyleri kendi belirsiz uçsuz bucaksızlığına fırlatıp fırlatıp duruyordu. Bu gerçekten bir ufuk muydu? İçinde yol alacağı ufuk artık bu muydu?

“O kimdi?” diye sordu kıza, “Baban mı? Ne yapıyordunuz?

Kaçıyor muydunuz? Yoksa benim gibi kendinize bir yer mi arıyordunuz?”

Kız sözlerimi anlayamayacağına göre, diye düşündü, kulaklarına neyi ulaştırmaya çalışıyorum? Kızın anlamadığım sözcüklerinden benim kulaklarıma ulaşan ne?

“Annen nerede? Bir annen var mı? Benim bir annem var. Annemi anımsıyorum. Annemin olması garip. Belki anneme veda etmeliydim.”

Annesinin yüzünü anımsamaya çalıştı, gözlerinin önünde hayal meyal, özelliklerini ayırt edemediği, hatları belirsiz bir yüz belirdi.

“Ama kim bilir,” diye sürdürdü, “belki insanın birden fazla annesi oluyordur. Düşünüyorum, şu delik, sana göstermedim, benim ikinci annem miydi? Ya da seni bulduğum şu su kaynağı senin ikinci annen miydi?” Kız hafifçe kımıldadı, boğazından hırıltıya benzer bir ses yükseldi, sonra yine sessizleşti. Düşünceyi izledi. Eğer birden fazla anne varsa o zaman belki hiç kimsenin annesi yoktu. İnsan belki şu yeryüzüne, kızı bulduğu, kendini burada bulduğu gibi annesiz babasız, birdenbire, yerden biter ya da hiç yoktan ortaya çıkar gibi geliyordu.

Söylediği sözcüklerin gecenin sessizliğinde ya da kımıldayan küçük seslerinde sönüp gidişine kulak verdi. Sözcükler, diye düşündü, yoksa hep onlar mı vardı? Boşluğun seslerini duymayı beklerken burada yine sözcükleri mi bulmuş oldum? Galiba hep onlar vardı, burada ağzından dökülmeseler bile kafasının içinde konuşup durmuşlardı. Ama yine de belki bunlar artık tam bir konuşma sayılmazdı, belki bunlar artık içi yenildikten sonra atılmış ama henüz çürümemiş kabuklar gibi, geride kalmış sözcüklerin konuşmasıydı. Belki, dedi kendi kendine, artık yalnızca kızın sözcüklerini değil, kafamdan geçen ya da ağzımdan dökülen sözcükleri de anlamıyorum.

Sonraki günler daha iyiydi. Dışarıda yakıcı öğlen güneşinin altında oturuyordu. Etrafta hafifçe esen rüzgârın sesinden başka hiç ses yoktu. Kız da çıkıntının ucunda kayaların üstüne oturmuş, ileriye bakıyordu. Elinde bir taş vardı. Ara sıra taşla oynuyor, kayaların üzerine bir şeyler çiziyordu.

Kız kalkıp yanına geldi, oturdu. Eliyle öteleri, çift zirveli dağı ya da dağın oralarda bir yerleri gösterip bir şeyler anlattı. Ne dediğini anlıyormuş gibi kıza kafasını salladı. Bunun üzerine kız susup önüne döndü, elindeki taşı yere sürtmeyi, kaya zeminde şekiller çizmeyi sürdürdü. Kız birkaç gündür aynı yeri işaret edip galiba aynı şeyleri anlatıp duruyordu. Kızın gösterdiği yere bakıp orada ne var, diye düşündü.

O sırada kulağına insan sesleri geldi. Dinledi. Rüzgârın oyuklarda çıkardığı sesler mi? Rüzgârın çıkarttığı bu seslerin kulağına bazen hayvan bazen insan sesleri gibi çalındığı olmuştı. Sesler sürdü. Yoksa kafasının içinden mi geliyordu? Kıza döndü, ayaklanmıştı bile. Kayaların ucuna gidip aşağıya baktı. Bir süre kendini gizleyerek aşağıyı izledi. Ardından sıçrayarak öteki tarafa indi. Demek aşağıda gerçekten insanlar vardı. Yerinden kımıldamadı. Askerler mi? Ne fark eder, dedi kendi kendine, ha bulunmuş ha bulunmamış, galiba artık o kadar aldırımıyordu.

Ama gelenler asker değil, gerillaydı. Omuzlarına asılı silahları, yanık yüzleriyle iki kadınla dört erkek. İlkin onu mağaraya sokup sorguya çektiler. Sorgusu Kürtçeydi, söylenenlerden bir şey anlamadı. Sorgucularından biri kadın, diğeri erkekti. İkisi de gençti. Bir ara daha yaşlı, saçlarıyla sakallarına kır düşmüş bir tanesi gelip ötekilerin gerisinde sessizce durdu, izledi. Soruları yanıtlamadı, kafası yerde tek sözcük etmeden bekledi. Sorgusu kısa sürdü, sonunda geride duran bir şeyler söyledi, hepsi birden dışarı çıktı. Yalnızca bir tanesi, genç erkeklerden biri, mağaranın ağzında kaldı. Ara sıra ondan yana bakarak beklemeye başladı.

Oturduğu yerde bakışlarını suyun yüzeyine dikerek o da bekle-

di. Suyun yüzeyinde böcekler, ufak yaratıklar kaynaşmayı sürdürüyor, kelebekler suyun hemen yüzeyinde uçuşuyordu. Dışarıdan hareket eden insanların sesleri, konuşmalar geliyordu. Uzun bir süre geçti ya da ona öyle geldi. Kız nerede, diye düşündü. Az sonra hepsi birden mağaranın ağzında belirdi, içeriye girip silahlarını, çantalarını mağaranın dip bir köşesine bıraktılar. Kız aralarındaydı. Onu gözetleyense yanına gelip elinde silahı, tepesinde beklemeye başladı.

Hepsinin de hareketleri yavaş ama canlıydı. Sorguda geride durup izleyen, en yaşlıları gibi görünen, ara sıra ötekilere seslenip Kürtçe bir şeyler diyordu. Birkaçı yere suyun kenarına, elini yüzünü yıkayıp su içtikten sonra oturdu. Bir kadınla bir erkek yemek için hazırlığa girişti. Erkek, önceden bir köşeye yığıldıkları çalı çırpıyı alıp yakmaya koyuldu. Ara sıra birbirlerine sesleniyor, birkaç cümle söylüyorlardı. Onun dışında her şey sessizlik içinde yapılıp ediliyordu.

Kimsenin onunla ilgilendiği yoktu. Nöbetçisi yanına çömelmiş, silahını kucağına koymuştu, arada bir ondan yana bakıyordu. Kız yemek hazırlığına giren kadınlardan birinin yanında idi. Üzerine bir canlılık gelmişti. Kadına yardım etmeye çalışıyor, bir yandan bir şeyler anlatıyordu. Kadın kızı gülümseyerek dinliyordu. Birkaç kez elini uzatıp kızın keçeleşmiş saçlarını, yüzünü okşadı.

Yaşlıca olan dışarı çıktı. Geri geldiğinde dosdoğru ona doğru yürüyüp Türkçe seslendi: “Merhaba arkadaş.” Öteki kalkıp uzaklaştı, bu kez yeni gelen yanına çömeldi. “Kızı sen bulmuşsun,” diye sürdürdü, ince, uzun, kemikli parmağını uzatıp kızı işaret ederek, “öyle dedi, ölümden kurtarmışsın. Ne zamandır buradasın?”

Mağaraya dolan kalabalıktan sersemlemişti. Ama öte yandan galiba o kadar da rahatsız olmamıştı. Belki kızı bulduğu gün buradaki günlerinin sonu zaten gelmişti. Adama dönüp baktı. Gür, simsiyah sakalları dikkatini çekti. Bir tek çenesinde beyazlıklar vardı. Kafasını yine önüne döndürdü, dudaklarını kımıldattı, ağzından sözcükler dökülsün diye bekledi. Az sonra döküldü: “Bahar başıydı galiba,” diye yanıtladı.

“Hangi aydayız, biliyor musun?”

Hayır, anlamında kafasını salladı.

“Temmuzdayız. Peki, burada ne yapıyorsun? Amacın nedir?”

“Hiçbir şey,” dedi, “hiçbir şey yapmıyorum. Bir amacım yok.”

Adam güneşten, açık havadan kısılmış, etrafı uzun, derin çizgilerle kaplı gözlerini üzerine dikti. “Demek öyle,” dedi, “peki neredisin? Nereden geliyorsun?”

“İstanbul’dan.” Ama söylediği bu ad kulağına o kadar yabancı geldi ki sanki haritada, uzak bir köşesinde gördüğü yabancı, hiç bilmediği bir kentin adından söz ediyordu.

“Sen şimdi diyorsun İstanbul’dan buraya, bu mağaraya kadar öylesine geldim, öyle midir?”

Kafasını salladı. Öteki de ona uyararak birkaç kez kafasını salladı, ardından “Peki neden?” diye sordu.

Yanıt vermeden önce bir süre sustu, sonra “Bir düşünce,” diye mırıldandı, “galiba hastalıklı bir düşünce yüzünden.”

“Düşünce mi? Ne düşüncesi?”

“Dümdüz bir çizgiyi izle diyen bir düşünce, her şeyi geride bırak diyen bir düşünce.”

Adam, “Demek öyle,” deyip kafasını ağır ağır indirip kaldırdı. Tabakasını çıkarıp bir tütün sardı. Sardığını ona uzattı, hayır anlamında kafasını sallayınca kendi yaktı. Konuşmadan sigarasını içti, yarısına gelince saatine bakıp ayağa kalktı. Dışarı çıkmadan önce dönüp “Rahat et,” dedi, “tutsağımız değilsin, bir süre biz senin misafirin olacağız.” Az sonra dışarıdan gelen telsiz konuşmalarını işitti.

Kimse onunla bir daha ne konuştu, ne doğru dürüst dönüp baktı. Orada yokmuş gibi işlerine devam ettiler. Başında bekleyen genç adam şimdi mağaranın bir köşesine çekilmiş, uyuyordu. Yalnızca en gençleri ne yaptığını bilmez gibiydi, yüzü bir yetişkindense bir çocuğun yüzünü andırıyordu, üzerinde ötekilerden farklı olarak günlük giysiler vardı. Bakışları şaşkıncı, arada ondan yana bakıyordu.

Sessizce oturmayı sürdürdü. Neredeyse hiç kıılmılamadı. Ko-

lunu bacağını oynatmak zorunda kaldığında ise çok yavaş bir biçimde oynattı. Bakmasalar bile bir biçimde bakışlarını sürekli üzerinde hissetti.

Yalnızca bir kez adam yakınından geçerken seslendi. “Kız,” diye sordu, “kimmiş?”

“Kim olduğunu bilmiyorsun?”

“Yok, birbirimizi anlamıyorduk.”

“Doğru ya! Kız Batı’dan, savaştan kaçan kardeşlerimizden.”

Küçük kıza baktı. Şimdi genç oğlanın yanında oturuyor, ara sıra ondan yana bakıyordu.

“Aşağıda,” diye sordu, “bir ceset bulmuştuk. O kimmiş?”

“Dedesi. Anası, dedesi, o, üçü kaçmış. Babası oradayken ölmüş. Anası da burada. Hastalıktan. Dedesiyle Güney’e geçmek için yola koyulmuşlar. Güney’de akrabaları varmış.”

Adam bunları ayakta hızlı hızlı anlatıp gitti. Batı, güney, neyi kastettiğini anlamadı. Kızın hikâyesi, diye aklından geçti, bu mu? Bu hikâyede kayaların, onu bulduğu su kenarının, salyangozların ya da kırlangıçların yeri neredeydi?

Akşam yemeği hazırlandı. Herkes ateşin başına toplandı, bir çember oluşturdu. Ona da seslendiler. İki kişinin, genç oğlanla başında nöbet tutanın arasına oturdu. Kımıldadıkça ya sağındakinin ya da solundakinin omzuna ya da koluna değiyordu. Bir kişi, erkeklerden biri eksikti, herhalde dışarıda nöbetteydi. Yarı Türkçe yarı Kürtçe konuşmalar mağarayı doldurdu. Anlaşılan hepsi Türkçeyi gayet iyi biliyordu. Fazla kap olmadığından çorbasını konserve kutusuna doldurdular. İçinde buğdayla et parçaları vardı. Ayrıca közde pişirilmiş soğanla patates vardı. Adam karşısında oturuyor, çorbasını içer ya da lokmasını hızlı hızlı çiğnerken ona doğru arada bir konuşuyor ya da sorular soruyordu. Hepsi çok hızlı yiyordu. Adam, “İstanbul’u çok iyi bilirim,” dedi. Ne yiyip içtiğini sorduğunda yanıtına şaşırdı. “Otlar mı?” diye karşılık verdi, “insan sade otla yaşar mı hiç? Niye avlanmadın? Burada bir sürü dağ tavşanı var.”

Yemekten sonra çay demlediler. Neşeliydiler. Konuşuyor, gü-

lüşüyorlardı. Kız da neşeliydi. Kadınların arasına oturmuş, ara sıra gelenlerin yüzlerine hayranlıkla bakıyor, gülüyordu. Birden daha önce kızı gülerken hiç görmediğini fark etti. Yalnızca genç oğlanın, bıyıkları yeni terlemiş olanın şaşkın bir hali vardı.

Çayın tadını içtikçe anımsadı. Güzeldi. Küçük kıza birkaç soru sordular, kız yanıtladı, bir şeyler anlattı. Sonra kadınlardan biri Kürtçe uzun uzun bir şeyler anlattı. Gülümseyerek dinlediler. Ardından bir sessizlik oldu. Adam ona döndü, “E, meçhul adam,” dedi, “anlatma sırası sendedir, söyle bakalım sen gerçekten burada ne yapıyorsun?”

Dışarıda hava iyice kararmıştı. Ateş yüzlerde parıldıyor, duvarlarda mağarayı iyice kalabalıklaştıran gölgeler oluşturunuyordu. Ateşe bakıp kafasında tüm hikâyeyi canlandırmaya çalıştı. Olayları anımsıyordu. Oradaydılar, onları görüyordu, ateşin yalımları gibi öne çıkıyor, birbiri kılığına bürünüyor, iç içe geçip ayrılıyorlardı. Belki bir hikâye vardı ya da belki sonunda az çok bir hikâye belirmişti ama bu hikâye kimindi, kime aitti, bunu bilmiyordu. Onun değildi. Herhalde belleği de artık onun değildi. Peki kimindi? Bilmiyordu, belki bu artık başka birinin belleğiymiş, ölmüş birinin belleği ya da belki artık kimsenin belleği değildi. Ya da, diye düşündü, tüm bu parçalar uzaklaşıp geriye düşerken son kez beliyorlar ya da kim bilir belki bundan sonra benimle hiçbir ilgisi kalmayan bu başka bellekte yaşamayı sürdürürler.

İnce, kesik kesik sesiyle “İstanbul’da Güzeltepe’de annemle birlikte kalıyordum,” diye anlatmaya başladı, “bir sabah evden çıktım. Gün daha tam ağarmamıştı. Hava serin, ortalık sessizdi. Kendi kendime şehrin dışına çıkana, geniş bir ova, sessiz bir dağ eteği bulana kadar arkama bakmadan yürüyeceğim, dedim, bu benim hicretim, uzun yürüyüşüm olacak.” Ateşin çıtırtılarını, dışarıda esen rüzgârın sesini, ötekilerin soluk alıp verişini ya da kendi aralarında mırıldanışlarını işitiyordu, ayrıca kendi cılız sesini de işitiyordu. Sesi kulaklarına bir yabancıнын sesi gibi geliyordu, cılız bir ses, çıtırtıdayan bir ses. Biri hikâye anlatıyor, diye düşündü, biri konuşuyor. Kim konuşuyor? Bu bellek benim değilse kim anımsıyor?

Anlattıklarının bazı yerlerinde insanlar güldü. Bazı yerlerinde ise birkaçı kahkaha attı. Bu yoksa komik bir hikâye mi, diye düşündü. Kıza baktı. Kadınla genç oğlanın arasında oturmuş anlatılanlardan hiçbir şey anlamasa da gülen insanlara bakıp gülüyor, kıkırdıyordu. Hikâyeyi ilk kez anlattığından komik mi değil mi, bilmiyordu. Dinleyenlere bakılırsa komik olmalıydı. İnsanların gülmesi galiba hoşuna gitti. Bu hikâyeyi bir kez daha anlatma fırsatım olursa, diye düşündü, belki o zaman dinleyicilerle birlikte ben de gülerim.

Anlattıkları uzun sürmedi. Aslında anlatacak fazla bir şey de bulamadı. Sustuktan sonra bir süre sessizlik egemen oldu, sonra biri, “Ee,” dedi, “hikâye buraya kadar geldi.” Bir başkası, kadınlardan biri, Kürtçe bir şeyler söyledi. Adam az sonra gür sakallarını sıvazlayarak söze karıştı, “Seni buraya özgürlük isteği getirmiş,” diye yorumladı, “ben öyle anlıyorum. Doğru mudur?”

Kendi kendine kafasında sözcüğü evirip çevirdi. Sözcükle kendi arasında bir bağ kuramadı. “Özgürlük değil,” dedi.

“Değil mi? Nedir o zaman?”

“Bir hayat,” diye yanıtladı, “galiba bir hayat arıyordum.”

“Hah işte. Sen öyle koyuyorsun, ben böyle koyuyorum. İkiisi aynı şeydir. Hayat özgür değilse, hayat değildir. İnsan dağa niye çıkar? Özgür değilse çıkar, özgürlüğü için çıkar. Bu böyledir. Sen de buraya kadar doğrusun. Ama kanımca senin yolun çarpık bir yol olmuştur. Neden? Çünkü tek başına özgürlük olmaz meçhul adam, ondan. Tek başına kurtuluş olmaz, ondan.”

Adam, “Halk özgürleşmeden olmaz, olamaz,” deyip konuşmasını sürdürdü ama adamı izleyemez oldu. Yalnızca sözcükleri peş peşe, hızla sıralayan, kendinden emin sesini işitti. Biri Kürtçe bir şeyler söyledi, konuşmalar yeniden Kürtçeye döndü. Aklında kalan tek sözcük, halk sözcüğü oldu. Halk, diye kendi kendine birkaç kez yineledi, benim bir halkım var mı? Galiba yoktu. Kız bile belki dedesiyle birlikte halkını ya da halkından kalanları aramak için yollara düşmüştü. Yoksa, dedi kendi kendine, bu kayalardan, taşlar, otlar, hayvanlardan kendime bir halk mı yapmaya çalıştım? Ki-

za, yanındaki kadının gövdesine iyice yaslanarak oturan kıza bakıp şu kızla ben acaba küçük bir halk oluşturabilir miydik, diye düşündü.

Gece dışarıda yattı. Ay yoktu. Gökyüzü yıldızlarla ıslıl ıslıldı. Pek uyuyamadı. Soğuktan ama sıcak bir rüzgâr bir yerlerden, çölleri, sürüklenen çöl kumlarını anımsatarak ara ara esiyordu. Uzak göğü, yıldızlarla dolu geceyi, kayan yıldızları izledi. Dışarıda uyumayan, nöbet tutan biri daha vardı. Adamın az ilerisinde kıpırdanışını, sigara içişini, iç çekişini, ileri geri yürüyüşünü işitiyordu. Kadınlar da dışarıda yatıyordu, öteki uçtayıdılar. Kız bir tanesinin yanındaydı. Kadının üzerlerine örttüğü geniş şalın altında kaybolmuşlardı.

Kafasında hiçbir şey yoktu. Galiba artık burada olmuş, başka yerde olmuş fark etmiyordu. Ne burada kalma ne başka yere gitme isteği duyuyordu. Hiçbir yer, dedi kendi kendine ya da herhangi bir yer.

Ertesi gün biri onunla konuşmadığı sürece sessizce dışarıda bir kuytuda oturdu. Bir ara kız yanına geldi. Temizlenmiş, saçları taranmıştı. Üzerinde herhalde kadınlardan birinin verdiği temiz, koyu yeşil bir gömlek vardı. Gömlek üzerinde elbise gibi duruyordu. Kollarını kıvırmıştı. Bir süre yanına oturdu. El kol hareketleriyle yine bir şeyler anlattı. Kıza yine anlıyormuş gibi kafa salladı. Kız susup bir süre daha oturdu, sonra kalkıp ötekilerin yanına gitti.

Kayaların üstüne çıkıp oturdu. Güneşin altında parıldayan sessiz manzaraya daldı. Bir ara adam yanına geldi, kayaların üzerine çıkıp tüner gibi oturdu. Şimdiye kadar onunla konuşan tek kişi o olmuştu. Diğerleriye birkaç cümle dışında onunla konuşmamış, uzaktan bakmış, çoğunlukla yokmuş gibi davranmıştı. Adam bir şey demeden bir süre manzarayı izledi. Sonra derin bir nefes aldı, “Bir gün,” dedi çektiği derin nefesi bırakırken “buralarda bile bolluk içinde bir hayat fışkıracak.” Ona doğru dönüp “Sen dağı özgür mü sanırsın?” diye sordu, yeniden ileriye döndü, “değildir,” diye kendi sorusunu yanıtladı, “dağlar bile özgür değildir, tutsaktır. Tüm doğa tutsaktır.”

Ardından ayağa kalkıp aşağıya atladı. Öne doğru eğilip çift zirveli dağı işaret etti. “Şu iki boynuz gibi zirvesi olan dağı görüyor-sun?” diye sordu, “Çivşiri derler, tam sınırdadır. Bir yanı buraya, Kuzey’e, diğer yanı öte yana, Güney’e uzanır. Çivşiri’yi şöyle az sağına alırsan sınıra yarım günlük bir yol vardır. Sınırın ötesi artık Güney’dir. Kız bizimle geliyor. O istedi. İsteddiği yere onu götürürüz. Olmazsa başka bir çare düşünürüz.”

Bir esten sonra ekledi: “Sen de bizle gelebilirsin.”

Bir şey demeden ellerini kollarını oynattı. Uzayan bir sessizlikten sonra öteki, “Seninki bir uçurumun kıyısında desteksiz, yoldaşsız bir yürüyüştür, meçhul adam,” dedi, “niyetin burada kalmaksa belki daha böyle yaşarsın. Yaşarsın yaşamasına ama sonun, öyle ya da böyle, er geç ölümdür. Biliyorsun?”

Kafasını evet anlamında salladı.

“Bu savaş, belki bitmiştir, belki daha bitmemiştir, göreceğiz. Ama bak, savaş artık her yerde,” kolunu uzatıp tüm ufku içine alacak biçimde bir uçtan diğerine hareket ettirdi, “anlıyorsun, her yerde.”

Kısa bir sessizlikten sonra sordu, “Peki, ne yapacaksın?”

“Bekleyeceğim.”

“Neyi bekleyeceksin?”

Yanıt vermedi. İşin aslı, galiba beklediği hiçbir şey yoktu.

Topluluk ertesi sabah erkenden hazırlıklarını tamamladı. Yola çıkmadan önce adam, “Sana bir miktar erzak bırakmışız,” dedi, “bir süre idare edersin. Ha bu da benim yedek giysilerimdir, al, lazım olur.”

Giysileri aldı. Adamın gerisinden topluluğun içindeki kıza baktı. Topluluk çantalarını, silahlarını yüklenmiş, gitmeye hazırды. Kızın da omzunda küçük bir çanta vardı. Adam elini öne doğru uzattı. Hemen anlamadı, adamın iri, uzun, üzeri koyu siyah kıllarla kaplı, ince kemikli eline baktı. Sonra anladı, elini uzattı, tokalaştılar.

Ardından ötekiler geldi, ellerini uzatıp birer birer önü sıra hızlıca geçtiler. En son kendisine doğru uzatılmış küçük eli görünce bakışlarını yerden kaldırıp sahibine baktı. Kızın yüzünde belli be-

lirsiz, neye ya da kime yönelik olduğunu çıkaramadığı bir gülümseme vardı. Bu tuhaf vedalaşmaya uydu, o da elini kıza uzattı.

Tek sıra halinde ilerleyen topluluğun peşinden zayıf bacakları üstünde kayalara yaslanıp gözden yitene kadar baktı. Hafif adımlar, diye düşündü yürüyüşlerine bakarken, hangi yöne gittiğini bilir görünen kararlı, hafif adımlar. Kız ortalarındaydı. Adımları gibi küçük gövdesi de sıçrar gibiydi. En son uzakta bir tepenin sırtında çok küçük, minik noktalar gibi belirdiler. Ardından bütünüyle gözden yittiler.

Manzara şimdi yine boş, yine insansızdı. Açık gök altında dağlar donmuş dalgalar halinde alçalıp yükseliyor, boş genişlik ötele-re dek seriliyordu. Gök soluk mavi, etraf kıpırtısızdı. Bir kez daha sıra halinde yürüyen minik noktalar gördüğünü sandı. Ama bunlar galiba gözlerinin hâlâ sakladığı küçük küçük karartılardı. Karartılar söndü.

Bakmayı sürdürdü. Gözlerinin önünde uzayıp giden kımıltısız genişlik bir süre sonra sanki belli belirsizce kımıldadı, ardından manzara kendi genişliğinin içinden çıkıp bir kez daha açıldı, olanca boşluğu, boş genişliğiyle bir kez daha serildi. Kıpırtısızlık içinde bir şey hafifçe kıpırdamış, gelip kendi kıpırtısızlığını yeniden doldurmuştu. Başı döner gibi oldu, sanki manzarayı ilk kez görüyordu. Söylediği hiçbir şey yoktu ama geride tuttuğu bir şey de yoktu. Hiçbir şey önermiyor, hiçbir şey saklamıyordu.

—

AYHAN GEÇGİN

UZUN YÜRÜYÜŞ

roman

"Nedir bu, dedi kendi kendine, tüm bu olup bitenler nedir, niçin buradayım, niçin hâlâ yaşıyorum?"

"Belki, diye düşündü, bir kazazedeyim, batan bir gemiden kurtulan son kişiyim. Ama bu dağlarda deniz yok. O zaman, dedi, belki gemisi batmış Nuh'um ben. Gemim selde dağlara çarpıp parçalandı, eşim, çocuklarım, kardeşlerim, hayvanlarım, hepsi öldü gitti. Felaketten bir işaret kalsın diye geride bir tek ben kaldım."

Yola çıkarken bedeninin bir soğan zarı gibi tek tek soyulacağını sanan ama aksine bir ağaç kütüğü gibi kat kat kabuk bağlayan, katılaştan bir kahraman. İnsan sesinin olmadığı, işitilmediği bir yere ulaşmak için ülkeyi bir uçtan diğerine kat ediyor. Hiçbir şey arzu etmiyor sanki, hiçbir şey talep etmiyor. Böyle bir varoluş mümkün olabilir mi?

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-975-342-998-6

9 789753 429986

Metis Yayınları
www.metiskitap.com

